

Μικροχωρικά ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ 64 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1988 • ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΑΝΟΡΜΟΥ 18, Τ.Κ. 11522

ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΩΝ «Η ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ»
(ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ 1885)

Βραβείο Ακαδημίας

Αθηνών (1986)

Κυκλοφορεί ανάμεσα στους Μικροχωρίτες του εσωτερικού και του εξωτερικού,
καθώς και στους φίλους του Μικρού Χωριού Ευρυτανίας
(Σημ.: Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τη γνώμη του συγγραφέα τους)

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΧΡΟΝΟΣ 26ος
ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 64
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1998
ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ Δρχ. 1.000
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ \$ 50
ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΝΠΔΔ Δρχ. 5.000

Υπεύθυνοι:
1966 - 1970 Μένιος Κουτσούκης
1971-1977 Γιώργος Δημόπουλος
1978-1992 Μένιος Κουτσούκης
1993 - Αθ. Κεράνης τηλ.: 8020596
Δημ. Κρίκος τηλ.: 6467052

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ
ΑΘΑΝ. Ι. ΚΕΡΑΝΗΣ
ΑΡΕΩΣ 14 - ΜΑΡΟΥΣΙ - Τ.Κ. 151 22
ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ:
ΔΗΜ. ΓΚΑΝΤΗΡΑΓΑΣ
ΓΕΡΑΝΙΟΥ 7, ΤΗΛ. 5244309

Περιεχόμενα

1. Διαμαρτυρία Νομαρχικού Συμβ. Ευρυτανίας	1
2. Κοινοποίηση Δασαρχείου Καρπενησίου στην Κοινότητα	2
3. Μάρτιος: Χειμωνιάτικο Μικροχωρίτικο τοπίο	3
4. Κοινοποίηση: Η Αποχώρηση του Κοιν. Γραμματέα	4-5
5. Η Χειμωνιάτικη 25 Μαρτίου	6
6. «Οι ακραίοι φρουροί του χωριού μας» (Κλ. Κουτσούκη)	7-8
7. Τ' αυλάκια του χωριού μας (Αρισ. Θάνου)	9
8. Απ' ότι θυμάμαι (Στ. Γεωργούλη)	10-11-12-13
9. Κοινωνικά	14-15
10. Έργα προς μίμηση (Από την εφημερίδα «Βελούχι»)	16
11. Ορειβατικό Σκι στη Χελιδώνα	17-18
12. Εντυπώσεις από την «Πνευματική Γωνιά»	19-20-21-22-23
13. Τοπωνύμια του Μικρού Χωριού (Παν. Κεράνη)	24-25-26
14. Η δραστηριότητα του Αθλ. Ομίλου Μικρού Χωριού	27
15. Νέα από το χωριό με λίγα λόγια	28
16. Φωτογραφία του καμμένου σπιτιού	29
17. Απομνημονεύματα (Δημ. Σπ. Δερματά)	30-31-32-33-34
18. Επιστολές στην Αδελφότητα	35
19. Αιώνας μου (Δημ. Ν. Τσιτούρη)	36
20. Οι γυναίκες της Ευρυτανίας στους αγώνες του 21	37-38
21. Βιβλιοπαρουσιάσεις	39
22. Εντυπα που λάβαμε	40
23. Αόρατη πομπή († Σοφίας Μαυροειδή Παπαδάκη)	41-42
24. Σύγχρονα οικονομικά θέματα (Νίκου Αθ. Κεράνη)	43-44-45
25. Από το χώρο της Ευρυτανίας	46-47-48-49-50
26. Στρατιωτικό ημερολόγιο († Στρ. Δημ. Ποθύζου)	50-51-52-53-54
27. Ο Μυλωνάς († Δημοσ. Γούλα)	55-56
28. Συνδρομές που έχουν εισπραχθεί	57-58
29. Δωρεές εις μνήμην	59
30. Λίγα λόγια γι' αυτούς που έφυγαν	60-64

Φωτ. Εξωφ. Η Πλατεία του νέου Οικισμού, με το κατάστημα, το κοινοτικό Γραφείο και στο βάθος το
Ξενοδοχείο ΕΛΛΑΣ (Φωτογραφία «Στέλιος» - Καρπενήσι)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

35 γίνονται οι νομοί από 51

Ο αριθμός των νομών, με βάση την ευρωπαϊκή εμπειρία, θεωρείται υπερβολικά μεγάλος.

Ας σημειωθεί εδώ ότι υπάρχουν νομοί με τυπική και μόνο υπόσταση, αφού ουσιαστικά δεν δικαιολογείται πληθυσμιακά και οικονομικά η ύπαρξή τους, π.χ. ο Νομός Ευρυτανίας, που αποκαλείται από πολλούς νομός του Σαββατοκύριακου και των καλοκαιριών διακοπών.

Άρθρο 14 Ν 2218/1994

Καρπενήσι 19/12/1997

ΠΡΟΣ 1) Τον κ. Δ/ντή

της Εφημερίδας «ΕΘΝΟΣ»

2) Τον κ. Π. Καπετανόπουλο

Δημοσιογράφο εφημερίδας «ΕΘΝΟΣ»

ΚΟΙΝ: 1)κ. Υπουργό Δημ. Διοικ. & Αποκ.

2) κ. Υφυπουργό Δ.Δ. & Α.

3) κ. Γ.Γ. Δ.Δ. & Α.

4) κ. Γ. Περιφέρειας

Στ. Ελλάδας

5) κ. Βουλευτή Ευρυτανίας

6) Προέδρους Δήμων

& Κοινοτήτων

Νομού Ευρυτανίας

7) Μ.Μ.Ε.

Το Νομαρχιακό Συμβούλιο της Ν.Α. Ευρυτανίας, στη συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου ε.ε. με αφορμή δημοσίευμα της εφημερίδας σας, εξέδωσε το ακόλουθο ψήφισμα - διαμαρτυρία.

Ψήφισμα - Διαμαρτυρία

κ. Δ/ντή, στο υπ' αριθμ. 4898 φυλ. της έγκριτης απογευματινής Εφημερίδας σας «ΕΘΝΟΣ», με ημερομηνία 8-12-1997 και στη σελίδα 24, ο κ. Π. Καπετανόπουλος συντάκτης του δημοσιεύματος «35 γίνονται οι Νομοί από 51», για το Νομό μας γράφει:

«...Ας σημειωθεί εδώ ότι υπάρχουν νομοί με τυπική και μόνο υπόσταση, αφού ουσιαστικά δεν δικαιολογείται πληθυσμιακά και οικονομικά η ύπαρξή τους, π.χ. ο Νομός Ευρυτανίας, που αποκαλείται από πολλούς νομός του Σαββατοκύριακου και των καλοκαιρινών διακοπών...»

Για τη θέση του αυτή, την οποία θεωρούμε τουλάχιστον προσβλητική και υβριστική διαμαρτυρόμαστε έντονα.

Επειδή πιστεύουμε ότι η μεγαλύτερη ευτυχία είναι η εκπλήρωση του καθηκόντος και βασική υποχρέωση του ανθρώπου η επιδίωξη της αλήθειας, επειδή πιστεύουμε ότι για τέτοιο θέμα δεν μπορούμε να κάνουμε διάλογο εκ του μακρόθεν, γι' αυτό:

1. Παρακαλούμε να δημοσιεύσετε στον ίδιο χώρο της εφημερίδας σας την παρούσα ομόφωνη διαμαρτυρία του Νομαρχιακού μας Συμβουλίου και

2. Προσκαλούμε τον κ. Π. Καπετανόπουλο να επισκεφθεί την Ευρυτανία και αφού τον φιλοξενήσουμε και τον ξεναγήσουμε, αν βέβαια το επιθυμεί, να μας γνωρίσει από ποιές πηγές άντλησε τις σχετικές πληροφορίες του, πώς εννοεί την τυπική και μόνο υπόσταση του Νομού μας.

Για μας, ο Νομός μας έχει ουσιαστική υπόσταση και είναι Ιστορικά και Εθνικά καταξιωμένος.

Για μας, όσο ζουν Ευρυτάνες θα υπάρχει και Νομός Ευρυτανίας.

Με τιμή

το Νομαρχιακό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

Κων/νος Παπάς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΚΑΡΠΙΕΝΗΣΙΟΥ

Ταχ. Δ/νση Καρπενήσι

Πληροφορίες Ι. Φάκας

Τηλέφωνο 23904

Καρπενήσι 27-11-1997

Αριθ. Πρωτ. 6286

ΠΡΟΣ: Την Κοινότητα Μικρού Χωριού

ΘΕΜΑ: «**Αντιπλημμυρική προστασία**»

ΚΟΙΝ.: οικισμού Παλαιού Μικρού Χωριού

ΣΧΕΤ. α/ Οι Εκθέσεις Ι.Γ.Μ.Ε.Τ. -1530/1990 κ' Τ-1687/1992 και το πρακτικό

Ε.Σ. 8402/20-8-92 Αποφ. Νομάρχη Ευρυτανίας

β/ Ε.Σ. 1252/25-1-1995 Απόφαση Νομάρχη Ευρυτανίας

γ/ 324/19-2-96 Απόφαση Δ/νσης Δασών Ευρυτανίας

δ/ 4802/26-8-96 υποβολή σχετικής μελέτης

ε/ 1841/12-9-96 εγκριτική απόφαση σχετικής μελέτης

στ/ 6319/26-8-97 βεβαίωση περαιώσης έργου

ζ/ 468/26-8-97 έγγραφό σας

Εχοντας υπόψη όλα τα ανωτέρω σχετικά και απαντώντας στο ανωτέρω (ζ) σχετικό αίτημά σας που αφορά την λήξη των εργασιών στο ανωτέρω αναφερόμενο έργο αντιπλημμυρικής προστασίας του οικισμού Παλαιού Μικρού Χωριού, σας γνωρίζουμε ότι το έργο κατασκευάστηκε σύμφωνα με την ανωτέρω (ε) σχετική εγκεκριμένη μελέτη και περατώθηκε εμπρόθεσμα στις 30-6-97.

Τέλος σας γνωρίζουμε ότι το έργο λειτουργεί κανονικά και χωρίς ελλείψεις και σας επισημαίνουμε ότι θα πρέπει η Κοινότητά σας να αναλάβει τη συντήρηση του έργου αυτού, για την ομαλή λειτουργία του στο μέλλον, ούτως ώστε να συνεχίσει να λειτουργεί για το σκοπό που κατασκευάστηκε δηλαδή για την αποτροπή κατολισθητικών φαινομένων στον Οικισμό Παλαιού Μικρού Χωριού.

Ο Δασάρχης
Γιώργος Καραγεώργος
Δασολόγος

Μάρτιος: Χειμωνιάτικο Μικροχωρίτικο τοπίο

Χειμωνιάτικη και η άποψη της λίμνης

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΜΙΚΡΟΥ ΧΩΡΙΟΥ**

Τ.Κ. 36075

Ταχ. Δ/ση: Μεγ. Χωριό

Πληροφορίες: Α. Κουτσούκης

Τηλέφωνο: 41287

ΠΡΟΣ: Την Περιφερειακή Διοίκηση

Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΚΟΙΝ.: Αδελφότητα Μικροχωριτών

Για δημοσίευση στο περιοδικό

ΘΕΜΑ: Υποβολή της αριθμ. 14-57 / 1997 του Δημ. ή Κοιν. Συμβουλίου για έλεγχο.

ΣΧΕΤΙΚΑ: Με την αποχώρηση του Κοινοτικού Γραμματέα

Σας υποβάλλουμε απόσπασμα του πρακτικού συνεδρίασης του Δημοτ. ή Κοινοτ. Συμβουλίου που διαλαμβάνει την αριθμ. 14-57/1997 απόφαση αυτού, μετά του σχετικού αποδεικτικού δημοσίευσης και λοιπών εγγράφων και σας παρακαλούμε όπως προέλθετε στον κατά Νόμο έλεγχο της απόφασης αυτής.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Α. ΚΟΥΤΣΟΥΚΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Από το αριθ. 14/1997 πρακτικό συνεδρίασης του Κοινοτικού Συμβουλίου Μικρού Χωριού Ευρυτανίας.

Αριθμ. Απόφασης 57/1997

Μικρό Χωριό και στο κοινοτικό κατάστημα σήμερα την 4η Δεκεμβρίου 1997 έτους ημέρα Πέμπτη και ώρα 6η μ.μ. συνεδρίασε το Κοινοτικό Συμβούλιο Μικρού Χωριού ύστερα από την αριθμ. 593/26-11-1997 έγγραφη πρόσκληση του Προέδρου που επιδόθηκε στον καθένα από τους συμβούλους σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 94 του Π.Δ. 410/1995 περί Δ.Κ. Κώδικα και από τους (7) συμβούλους βρέθηκαν παρόντες (6) ως εξής:

Παρόντες

- 1) Αθανάσιος Κουτσούκης
- 2) Βασίλειος Μπούρας
- 3) Γεώργιος Ντζούφρας
- 4) Παναγιώτης Βενέτης
- 5) Φίλιππος Πασπαλάρης
- 6) Χρήστος Π. Μουτογιάννης

Απόντες

- 1) Ιωάννης Λιάπης και προσκλήθηκε νόμιμα, απουσιάζει εκτός Ευρυτανίας

Ο Πρόεδρος κήρυξε την έναρξη της συνεδρίασης του Κοινοτικού Συμβουλίου και αφού εισηγήθηκε το 6ο θέμα είπε ότι.

Όπως είναι γνωστό στο Κοινοτικό μας Συμβούλιο, σε όλους τους μόνιμους κατοίκους και στους περισσότερους μη μόνιμους κατοίκους, ο Γραμματέας της Κοινότητάς μας κ. Αθανάσιος Κων. Κοντογεώργος, συνταξιοδοτηθείς έπαυσε εργαζόμενος ως Γραμματέας της Κοινότητάς μας από την 1η Οκτωβρίου 1997. Υπηρέτησε στην Κοινότητά μας σχεδόν επί τριακονταετίας, σε χρόνια δύσκολα και ταραγμένα για όλους τους χωριανούς μας αφού η μεγάλη καταστροφή του χωριού μας από την κατολίσθηση, μας ξερίζωσε και ανάγκασε όλους μας να αρχίσουμε από το μηδέν να φτιάξουμε το καινούργιο Χωριό, θρηνώντας τους νεκρούς μας και τους χαμένους κόπους γενεών.

Στις δύσκολες ώρες όλα και όλοι φταίνε, φυσικές οι οξυτήτες, φυσικές και οι διαφωνίες, δύσκολη η ψυχραιμία και η λογική.

Σε αυτό το περιβάλλον και σε αυτό το φόρτο εργασίας βρέθηκε να αντιμετωπίσει την εργασία του και να συμβιβάζει τις διαφωνίες και οξύτητες ο συνταξιοδοτηθείς Κοινοτικός μας Γραμματέας.

Στην εργασία του άοκνος, συνεπής στο ωράριό του, αλλά και πέραν αυτών πολλές φορές, για την Κοινότητα και για προσωπικές εξυπηρετήσεις των κατοίκων, ακόμα και σε ημέρες αργίας ή αδειάς ήταν πρόθυμος αν ήταν ανάγκη.

Αυτά τα διαπίστωσα τα τρία χρόνια που συνεργάστηκα μαζί του, ακόμα τώρα που έφυγε και δεν έχει καμιά υποχρέωση υπηρεσιακή προσφέρθηκε και προσφέρεται για κάθε ανάγκη να τον φωνάξουμε και ακόμα μας δήλωσε ότι θα βοηθήσει το νέο Γραμματέα που θα έλθει.

Διερχόμενος τα αισθήματά μου, του Συμβουλίου και των κατοίκων αισθάνομαι την υποχρέωση να τον ευχαριστήσω για την μακροχρόνια καλή συνεργασία με όλους και να του ευχηθώ, υγεία και ήρεμη μακροβιότητα.

Το Συμβούλιο αφού άκουσε την εισήγηση του Προέδρου

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ

Εγκρίνει ομόφωνα όσα είπε ο Πρόεδρος και εκφράζει τα ίδια αισθήματα και λυπήθηκε που για λόγους οικογενειακούς δεν βρέθηκε ο συνταξιοδοτηθείς Κοινοτικός Γραμματέας Αθανάσιος Κοντογεώργος σήμερα μαζί μας.

Η απόφαση αυτή πήρε αριθ. 14-57/1997

Ο Πρόεδρος

Υπογραφή

Τα Μέλη

Υπογραφές

Ακριβές Απόσπασμα

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας

Α. ΚΟΥΤΣΟΥΚΗΣ

Κι όταν φτάσει η άνοιξη

Κι όταν φτάσει η άνοιξη
κι έρθουν τα πουλιά
και γυρίσουν τ' άνοιξη
σαν έναν καιρό
θα σε περιμένω.

Κι όταν έρθει πάλι
και το καλοκαίρι
με το μαϊστράλι
σαν έναν καιρό
θα σε περιμένω.

Μα τόν το φθινόπωρο
ξαναφτάσει υγρό
και συννεφιασμένο
θάρθω να σε βρω
δεν θα σε περιμένω.

Κώστας Χατζόπουλος

Ο Παπούλης

Ο παπούλης σαν κοπέλι
κάθε μέρα πάει στ' αμπέλι.
Το ραντίζει, το θειαφίζει
και το διπλοκαθαρίζει.

Και το Μάη με τους ανθούς
κορφοκόβει τους βλαστούς.
Κι ως να διπλοξεφυλλίσει
η αγουρίδα έχει γυαλίσει.

Τώρα φέρνει στο μαντήλι
κόκκινο γλυκό σταφύλι.
Τώρα κάθεσαι δραγάτης
ο παπούς ο ανοιχτομάτης
και του πάμε το φαΐ του
και μας δίνει την εφκή του
μας φιλέβει και σταφύλια
σε καλάθια και μαντήλια.

Β. Ρώτας

Η Χειμωνιάτικη 25η Μαρτίου

Η προηγούμενη μέρα της μεγάλης γιορτής του Ελληνισμού, ήταν μια ηλιόλουστη ανοιξιάτικη μέρα. Τίποτα δεν έδειχνε ότι ο καιρός θα άλλαζε τόσο γρήγορα. Από τα μεσάνυχτα όμως σηκώθηκε δυνατός αέρας και το κρύο γίνεται τσουχτερό. Το πρωί πηγαίνοντας στην Αγία Κυριακή άρχισε και το χιόνι μαζί με τον αέρα.

Η εκκλησία γεμάτη από χωριανούς και επισκέπτες του χωριού. Ηρθαν και τα λίγα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου με τη σημαία και το δάσκαλό τους. Γονείς, συγγενείς και όλοι μας τα καμαρώνουμε μέσα στις εθνικές ενδυμασίες τους, αναψοκοκκινισμένα από το βοριά και το ψιλόχιονο.

Ο παπα-Νίκος στο τέλος της λειτουργίας αναγγέλει ότι θα γίνει κατάθεση στεφανιών στο Ηρώο και μετά η σχολική γιορτή στο Σχολείο. Ο κ. Βασίλης Μπούρας αντιπρόεδρος της Κοινότητας (ο πρόεδρος κ. Αθ. Κουτσούκης ήταν ασθενής) καταθέτει για την Κοινότητα, ο αειθαλής Πέτρος Μπάρλας εκπροσωπώντας τους Αντιστασιακούς και τα παιδιά για το Σχολείο τους. Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε ο δάσκαλος του Σχολείου. Το κρύο δυναμώνει και το χιόνι αρχίζει να στρώνεται. Με ανακούφιση είδαμε να τελειώνει η υπαίθρια τελετή στο Ηρώο και γρήγορα γρήγορα πήγαμε

Ο Πέτρος Μπάρλας καταθέτει στεφάνι στο μνημείο

στο Σχολείο για τη σχολική γιορτή. Ποιήματα και σκετς είπαν και έπαιζαν οι μικροί μαθητές αφιερωμένα στην 25η Μαρτίου του 1821 με μεγάλη επιτυχία.

Για τρεις μέρες εξακολούθησε να χιονίζει. Δρόμοι, χωράφια, στέγες σπιτιών σκεπάστηκαν από παχύ στρώμα χιονιού. Δύο εκχιονιστήρες ήρθαν δύο μέρες για ν' ανοίξουν τους δρόμους στο νέο και παλιό οικισμό του χωριού. Οσοι βρεθήκαμε εκεί χαρήκαμε το χιόνι και απολαύσαμε το υπέροχο θέαμα που παρουσίαζε το χωριό σκεπασμένο από χιόνι μέσα στην άνοιξη. Πολλά χρόνια είχε να πέσει τόσο χιόνι την άνοιξη στο χωριό μας.

Τα παιδιά του Σχολείου ντυμένα με τις Εθνικές στολές μπροστά στο μνημείο

10. Ο Ι. Ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος

Γράφει ο Μένιος Κουτσούκης

Η Αγιά Σωτήρα, όπως οι παλαιότεροι αποκαλούν την εκκλησιά της Μεταμόρφωσης, από τα ως τώρα διαθέσιμα στοιχεία, προκύπτει ότι είναι η αρχαιότερη στο Μικρό Χωριό. Γι' αυτό βάσιμα μπορούμε να πούμε ότι είναι δεμένη με την ιστορία του χωριού και τη συλλογική δράση των κατοίκων

σας μπορούν να συγκριθούν. Ιδιαίτερα από την αποφράδα ημέρα της κατολίθησης κι ύστερα αφού προστάτεψε όλους που προσέτρεξαν στη θαλπωρή της έστω κι αν αργότερα η ίδια ορφάνεψε, όπως και το υπόλοιπο χωριό.

Τοποθεσία. 'Όταν μιλάμε για τη Μεταμόρφωση

Η Παλαιά εκκλησία της «Μεταμόρφωσης του Σωτήρος» πριν γκρεμιστεί για να γίνει η νέα. Κρίμα που χάθηκε μιά τέτοια εκκλησία με μεγάλη ιστορία.

του. 'Αλλωστε, από το δέκατο ένατο αιώνα ακόμη, όταν ιδρύθηκε η πρώτη Αδελφότητα Μικροχωριτών στην Κωνσταντινούπολη πήρε το όνομα της Μεταμορφώσεως. Το ίδιο όνομα βέβαια έχει σήμερα και η Αδελφότητά μας που εδρεύει από το 1955 στην Αθήνα και συνεχίζει το έργο της πρώτης.

Η Αγιά Σωτήρα βρίσκεται πάντοτε στο νου και την καρδιά όλων των ξενιτεμένων Μικροχωριτών και ένα προσκύνημά τους στη Μεταμόρφωση συνοδεύει τη νοσταλγία του γυρισμού στη γενέτειρα. Τα τάματα και οι προσφορές τους στη Μεταμόρφωση μόνο με αυτά της Παναγιάς Προυσιώτι-

σήμερα εννοούμε τον περικαλλή ναό βυζαντινού ρυθμού που βρίσκεται στο ανατολικό μέρος του παλαιού Μικρού Χωριού, κτισμένη δίπλα στο νεώτερό της κατά δέκα χρόνια (1934) Δημοτικό Σχολείο, που σήμερα στεγάζει την Πνευματική Γωνιά και κατά τριάντα χρόνια παλαιότερό της καμπαναριό (1894). Χτίστηκε το 1924 για να αντικαταστήσει την παλαιότερη Αγιά Σωτήρα, που η ύπαρξή της μαρτυρείται από πολλές ιστορικές πηγές. Η παλαιά αυτή εκκλησιά βρισκόταν στο χώρο όπου σήμερα βρίσκεται το πολυγωνικό κτίσμα με το προσκυνητάρι στο κέντρο του, το

οποίο περικλείει μέσα του την «Αγία Τράπεζα» της παλαιάς εκκλησιάς με τα άγια οστά που τοποθετήθηκαν εκεί κατά τη θεμελίωσή της, που δεν γνωρίζουμε πότε ακριβώς έγινε. Οι πηγές που μαρτυρούν για την ύπαρξή της είναι:

1. Προφορική παράδοση. Σύμφωνα με την παράδοση από την εκκλησιά αυτή πέρασε τον Αύγουστο του 1823 ο Μάρκος Μπότσαρης μερικές ώρες πριν να φύγει με τους 300 άνδρες του από το Μικρό Χωριό για να επιτεθεί στους τουρκαλθανούς που είχαν στρατοπεδεύσει στο Κεφαλόβρυσο Καρπενησίου. Βλέποντας τον παπά έξω απ' την εκκλησιά του λέει: «Προσευχήσου και για το Μάρκο». «Τι, πέθανε;» του απαντάει ο παπάς. «Όχι» απαντάει ο Μ. Μπότσαρης αλλά «οδεύει για ν' αποθάνει».

2. Η δεύτερη επίσημη πλέον πηγή είναι το Πρακτικό της πρώτης εκλογής αντιπροσώπου, που έγινε στο ναό της Μεταμορφώσεως την Κυριακή 19 Μαΐου 1829 και εξέλεξε τον δημογέροντα Νικόλαο Δανίλη. Εκτός από την ύπαρξη της Μεταμορφώσεως από το έγγραφο αυτό μαθαίνουμε επίσης πως ήταν δύο οι εφημέριοι του ναού τότε, ο Παπαναστάσης, που ιερουργούσε την ημέρα εκείνη και ο Παπαδημήτρης που υπογράφει το πρακτικό της πρώτης εκείνης εκλογής. Τα επίθετά τους δεν αναφέρονται στο πρακτικό αυτό. Η παράδοση διέσωσε τουλάχιστον δυο ονόματα εφημερίων του χωριού με το όνομα Παπαναστάσης κατά το 19ο αιώνα. Το ένα ήταν του Παπαναστάση (Σιδέρη), ενώ άλλοι δύο εφημέριοι έφεραν το όνομα Παπαδημήτρης. Ο ένας ήταν ο Παπαδημήτρης (Ζορμπαλάς) περί τα μέσα του 19ου αιώνα. Παραμένει επομένως άγνωστο ποιοί ήταν οι δύο άλλοι εφημέριοι με το όνομα Παπαναστάσης και Παπαδημήτρης, που λειτουργούσαν στην εκκλησιά της Μεταμόρφωσης την εποχή εκείνη (1829). Αντί άλλων σχολίων δίνεται το κείμενο του πρακτικού της πρώτης εκείνης εκλογής του 1829.

Πολ. αριθ. 14

Μικρόν Χωρίον, Λάστουβο, Δερμάτι

Δυνάμει του υπ' αριθ. 10049 ψηφίσματος, και των υπ' αριθ. 10050 οδηγιών της Σ. Κυβερνήσεως, και κατά την υπ' αριθ. 427 προκήρυξιν του Προσωρινού Διοικητού της Επαρχίας ταύτης, σήμερον τη 19 του παρόντος ημέρα Κυριακή, γενομένης της εγκωρίου Συναθροίσεως των εγκατοίκων του Μικρού Χωρίου, Λάστουβου και Δερμάτι, εν τω ναώ της Μεταμορφώσεως και αναγνωσθέντων μεγαλοφώνως των ειρημένων του τε ψηφίσματος και των οδηγιών της Σ. Κυβερνήσεως, προεδρεύοντος του

δημογέροντος των χωρίων τούτου κυρίου Νικολάκη Δανιλόπουλου, κατεστρώθη ο κατάλογος, ως κάτωθεν φαίνεται, των παρόντων και εκόντων δικαίωμα ψήφου Πολιτών, όστις αναγνωσθείς μεφαλοφώνως και επικυρωθείς διά της συγκαταθέσεως κηρύττεται η συνάθροισις αύτη νόμιμος.

Αποβληθέντων δε εκ της συναθροίσεως ταύτης των μη εκόντων δικαίωμα ψήφου εγκατοίκων Πολιτών, και αναγνωσθέντος μεγαλοφώνως παρά του Γεροντοτέρου της συναθροίσεως ταύτης κυρίου Παπαδημητρίου του περί εκλογής των εκλογέων όρκου, ορκώθησαν όλα τα μέλη της συναθροίσεως.

Μετά τον όρκον δε καταστρωθέντος του Καταλόγου εις την εκλογήν υποψηφίων Γεροντοτέρων μελών της συναθροίσεως ταύτης, κυρίων (...) ως κάτωθεν φαίνεται ονομαστικός και ψηφοφορηθέντος ενός εκάστου των υποψηφίων ιδιαίτερος κατά σειράν, εκλέχθη νόμιμος εκλογεύς ο προσυπογραφόμενος Νικόλαος Δανίλης.

Αριθ. των παρόντων οικογενειών των κατοίκων 32.

Κατάλογος των εκόντων δικαίωμα ψήφου μελών της Συναθροίσεως.

Μικρόν Χωρίον. 1. Δημήτρης Ιερεύς. 2. Αναστάσης Ιερεύς. 3. Νικολάκης Δανίλης. 4. Γεώργης Σιδέρης. 5. Γιάννης Νικολού. 6. Νικολάκης Γιούλμπασης. 7. Κώνστας Σιδέρης. 8. Δημήτρης Λιάπης. 9. Νικολάκης Κηρύτσης. 10. Γεώργης Αλεξανδρόπουλος. 11. Γεώργης Γιοβάντες. 12. Κώνστας Δερματιώτης. 13. Γεώργης Θάνου. 14. Γιαννάκης Καπίσιου. 15. Γιάννης Ζωγράφος. **Χωρίον Λάστοβον.** 16. Γεώργης Ζαχαρόπουλος. 17. Γιάννης Τζιούμας. 18. Νικόλός Κατζίνης. **Χωρίον Δερμάτι.** 19. Θανάσης Δημητρόπουλος. 20. Τριαντάφυλλος Δημητρόπουλος. 21. Γιάννης Πασπαλάρης. 22. Ζαχαρής Γρουμπόπουλος. 23. Θανάσης Αντριτζόπουλος.

Κατάλογος Υποψηφίων.

1. Νικολάκης Δανίλης, ψήφοι, 21 λευκοί, 1 μέλανες.
2. Γιάννης Νικολού, ψήφοι, 10 λευκοί, 12 μέλανες.
3. Θανάσης Δημητρόπουλος, ψήφοι, 7 λευκοί, 15 μέλανες.
4. Γεώργης Ζαχαρόπουλος, ψήφοι, 4 λευκοί, 18 μέλανες.

Ο Ιερουργών της ημέρας Ιερεύς Παπαναστάσης. Τα καταστρώσαντα τον κατάλογον των υποψηφίων μέλη. 1. Παπαδημήτριος. 2. Γεώργης Ζαχαρόπουλος. 3. Γεώργης Σιδέρης. 4. Τριαντάφυλλος Δημητρόπουλος. 5. Δημήτρης Λιάπης.

Ισον απαράλλακτον τω πρωτοτύπω φυλαττομένω παρά τη δημογεροντία ταύτη.

Ο Δημογέρων
Νικολάκης Δανίλη

Τ' αυλάκια του χωριού μας

Γράφει ο Αριστοτέλης Θάνος

Μπήκε το νερό στ' αυλάκι λέμε συχνά, εννοώντας ότι η προσπάθεια βρίσκεται σε καλό δρόμο.

Αυτό βέβαια μαρτυρεί τη σημασία και το ενδιαφέρον που είχανε τα πραγματικά αυλάκια (οι παλιοί «αρδευτικοί αύλακες») αφού η άρτια λειτουργία τους σήμαινε αύξηση και βελτίωση της παραγωγής των χωραφιών μας, αλλά και αποφυγή διάβρωσής των.

Κάποιες μάλιστα φορές φτάναμε και σε τσακωμούς για τη «σειρά» και τη διάρκεια χρησιμοποίησής τους πότε με το νεροφόρο και πότε με τον προηγούμενο «ποτιστή» και χαλούσαμε τις σχέσεις μας και τις καρδιές μας, ξεστομίζοντας πικρά λόγια και υψώνοντας τα εργαλεία μας (φτυάρια και τσαπά) σε ένδειξη ότι δεν θα δεχτούμε τη συνέχιση της αδικίας.

Σπάνια οι αντεγκλήσεις αυτές έφταναν και σε κανένα... ελαφρό μαλλιοτράβηγμα, συνοδευόμενο με περίτεχνο στόλισμα...

Κι' όσο για το Νέο Μικρό Χωριό, που εξελίχθηκε σ' έναν πανέμορφο ορεινό οικισμό, χάρις και στις καθημερινές φροντίδες των μόνιμων κατοίκων του, όλα βαίνουν ομαλά και τ' αυλάκια του λειτουργούν άψογα, κελαρύζοντας... στον κατήφορο.

Στον παλιό όμως οικισμό που με την κατολισθηση παρασύρθηκε το μισό χωριό και μαζί τόσα πράγματα και συνθήκες και ξέφτισε το παλιό «αρχοντολόι», τ' αυλάκια του κατάντησαν αγνώριστα, καθώς έμειναν απεριποίητα κι άβγαλτα για δεκαετίες.

Τώρα όμως που τελείωσαν τ' αναπλημμυρικά και προστατευτικά έργα, που ύστερα από επιτόπιες μελέτες πολλών χρόνων είχε υποδείξει και προτείνει το ΓΓΜΕ, ανακλύπτε αδήριτη η ανάγκη να προστατευθεί το «μαλακό υπογά-

στριο» του παλιού οικισμού που σημαίνει να σταματήσει εντελώς ο διαβρωτικός ρόλος της ελεύθερης ροής των βρόχινων και πηγαίων νερών έξω από τις κοίτες των ρεμάτων και αυλακιών.

Αυτό αποτελεί πρώτιστη ευθύνη και έργο - πέρα από τις φροντίδες της Κοινότητας και Αδελφότητας - όλων των χωριανών και ιδιαίτερα εκείνων που μένουν ή έρχονται για λίγο ή οπωσδήποτε έχουν κάποιο συμφέρον ή και απλό μόνο ενδιαφέρον. Κι επειδή δεν μπορεί να γίνει συναγερμός όπως παλιά για το βγάλσιμο των αυλακιών με τα ίδια μας τα χέρια, πρέπει τα χέρια αυτά... να μπουν στην τσέπη μας για κάποια συνεισφορά έστω και μικρή που θα συντελέσει στη δημιουργία ενός αποθεματικού ασφαλείας.

Για το σκοπό αυτό προθυμοποιήθηκαν ν' αναλάβουν να συγκεντρώσουν τις εισφορές ο Μάχος Κομπορόζος και ο νέος χωριανός μας Νίκος Λάπης και να μεριμνούν για τα περαιτέρω, σε συνεννόηση με την Κοινότητα και την Αδελφότητα.

Και για να μη ξεχνάμε αυτό εμείς οι παλιότεροι, θα πρέπει, κοιτάζοντας τον καθρέφτη, να παρακολουθούμε τις αυλακιές του μετώπου μας. Αυτό κάτι θα μας θυμίζει.

Ακόμα οι ξενητεμένοι μας, που ζουν με το όραμα επιστροφής στην Ελλάδα θα θελήσουν σίγουρα να ενισχύσουν την προσπάθεια αυτή, για να δουν όταν γυρίσουν έστω και για λίγο, ένα πανέμορφο και σταθερό χωριό.

Όπως και να το κάνουμε δεν σβήνουν εύκολα οι αναμνήσεις των πρώτων χρόνων της ζωής μας, αφού όπως λέει κι ο ποιητής Πορφύρας «μας μένει εδώ που ζήσαμε όλη η ζωή μας, όλη...»

Οι συνδρομές στην Αδελφότητα και το περιοδικό είναι:

1. Συνδρομή ετήσια μέλους 2.000 2. Συνδρομή ετήσια του περιοδικού «ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» είναι 1.000 δρχ. 3. Συνδρομή για εταιρείες είναι 5.000. 4. Συνδρομή ετήσια του εξωτερικού δολ. 50.

Κάνουμε γνωστό ότι οι συνδρομές των μελών και των φίλων μας είναι απαραίτητες για τη συνέχιση της δραστηριότητας της Αδελφότητας και την έκδοση του περιοδικού που έχει αυξημένα έξοδα έκδοσης και αποστολής.

Απ' όσα θυμάμαι

Μικροχωρίτικο μικρολεξικό

Γράφει ο Σταύρος Γεωργούλης

Πρώτος διδάξας ο Μένιος Κουτσούκης στο βιβλίο του «Το Μικρό Χωριό Ευρυτανίας», που λόγω ιδιότητας σαν καθηγητής καταπάστηκε με το θέμα. Ακολούθησα με κάτι λίγα κι εγώ και συνέχισε ο Πάνος Κεράνης. Από παλιά είχα συγκεντρώσει αρκετές απ' αυτές τις λέξεις αλλά κάθονταν παραπεταμένες. Παρασυρμένος από την προτροπή του Πάνου (όποιος ξέρει κι άλλες λέξεις μπορεί να συμπληρώσει) σκέφτηκα «εγώ τι κάνω ...μπρίκια κολλάω;» που λέει άλλη εκδοχή στο λεξιλόγιο. Σκάλισα τα παλιά δευτέρια και τις βρήκα. Και κει που νόμιζα ότι θα βγάλω τίποτα σόμπολα για συμπληρώματα βγήκαν τόσο πολλές που μοιάζουν με τρόχαλο.

Εκει όμως που τα βρήκα σκούρα είναι να ξεχωρίσω τις δικές μου λέξεις από των άλλων. Με ταλαιπώρησαν πολύ και πιστεύω να τα κατάφερα αρκετά. Αν όμως μου ξέφυγαν λίγες και μπήκαν διπλές, τι να γίνει. «Αμ σόρυ» που λένε και στις ξένες γλώσσες (ζητάω συγγνώμη στα ελληνικά) και «με το συμπάθειο» στο μικροχωρίτικο ιδίωμα.

Και αρχίζομε:

- Α** Αδειά = ευκαιρία
- Αδέξια = άσχημα είναι
- 'Αδεχτα = κατακαίνουργα
- 'Ακριτος = αμίλητος
- Ακρούλια = στην άκρη
- Αλαλιά = χωρίς λαλιά
- Αλεγρία = ξέσκασμα
- Αλέστα = στο πόδι
- Αλειτροπόδα = εξάρτημα αλειτριού
- Ανατάζω = κακομεταχειρίζομαι
- Αναφακάς = αθάντα
- Αναφταουμάρα = εξάντληση
- Ανάψα = έξαψη
- Αντζιάκ = ίσια ίσια, ακριβώς
- Ανικιάζω = υπολογίζω
- Ανικραίνομαι = αποκρίνομαι
- Ανυλαβού = έχω αντίληψη
- Αντρομάρα = χασμουρητό
- Αντριγιάς = Δεκέμβρης

- Αντρίκλας = άντρας με τα όλα του
- Απάδωκε = με τιμώρησε
- Απίκασα = κατάλαβα
- Αποζάπ = βαρυφορτωμένο
- Αρατήθ'κα = έφυγα μακριά
- Αρβαλοκάκαβο = κατσαρόλα με λαβές
- Αργασίνιασε = ήρθε απόγευμα
- Αρκ'δουχεριά = σταφύλι
- Αρναούτ = σιτάρι
- Αρνόκ'ρα = κούρεμα αρνιού
- Αστέρ = μέτωπο
- Ατσιγκανο - μίζερο στο φαί
- Ατσιλικά = κατακαίνουργα
- Αφάλια = ζημιά
- Αχτ = εκδίκηση
- Β** Β'κουλιό = κοπάδι αγελάδες
- Βαίζω = γέρνω στο πλάι
- Βάκρα = πρόβατο
- Βλίτσες = σημάδια στα πόδια από φωτιά
- Βόμπρας = μικρός, ανάποδος
- Βουλ'θιά = κοπριά αγελάδας
- Βουρδούλες = σημάδια στο κορμί
- Βρέμα = βρέξιμο με νερό
- Βροχαλίδα = σαύρα βροχής
- Γ** Γάζι = πετρέλαιο
- Γαλιορίζω = παίζω με μωρά
- Γατσιόπ'λα = μικρά της γάτας
- Γδουρά = ξύσμα από ζωνάρι
- Γδούριο = χωρίς θλάστηση
- Γέψη = κούραση
- Γιμενιά = παπούτσια
- Γκιόλιασμα = στεκούμενα νερά
- Γκριζία = κλωνάρια ελάτου
- Γκριντάλι = ψηλός άντρας
- Γουρ = τυχερό
- Γραμμένο = όμορφο
- Γράτ'σα = έμπλεξα
- Γρέκι = καταφύγιο ζώων
- Γρίτσες = φασόλια νερόβραστα
- Γροθάρ = ξύλο για κρεμάστρα
- Γυαλί = ποτήρι
- Γυαλί = τζάμι
- Γυφτολασιά = γύφτισμα

Δ Δαβλίτ'ς = καλαμποκοαρρώστεια
Δεξίματα = χαμπέρια
Δέση = αρχή αυλακίου
Δοκήθ'κα = κατάλαβα
Δούγα = κομμάτι από βαρέλι
Δρούγα = κουθάρι στο αδράχτι

Ζ Ζ'γαβαλιά = ακαταστασία
Ζ'γιάνι = ξόδεμα
Ζ'γουφόρια = αστερισμός
Ζ'μί = ζουμί
Ζ'μώ = ανταμώνω
Ζαπ'στον = δώστου μια ζεστή
Ζεύλες = εξάρτημα αλετριού
Ζέφκι = καλοπέραση
Ζιακιάω = σπρώχνω δυνατά
Ζιούπαστρο = ακανόνιστο άτομο
Ζόγγια = κομπάρια
Ζορ = αντίσταση
Ζούδιο = μικρό έντομο
Ζούπα = πολύ μαλακός
Ζωρός = μέρος νερόμυλου

Θ Θεοδόξαρο = ουράνιο τόξο
Θούλια = κατακάθια κρασιού
Θράσιο = ό,τι ψοφάει στα χαμένα
Θραπερό = ζωηρό

Ι Ίγκλες = εξάρτημα σαμαριού
Ικειό = εκείνο

Κ Καίπ = χαμένο
Καίπώθ'κε = κρύφτηκε
Κακιώνομαι = εκδικούμαι
Καλκάνι = δοκάρι σκεπής
Καλοσκέρ'σα = πρωτοδοκίμασα
Κάνω ζαπ = επιβάλλομαι
Καπεριάζω = θουλώνω με ρετσίνι
Καψόνι = σκουφί γυναικείο
Καραβωσιά = ό,τι μένει από λέσι
Καρακαφτάνι = ξυλοφόρτωμα
Καράσα κότα = που δεν γεννάει
Καραχασιακή = μεγάλος χαμός
Κάργιο = όχι στερεό
Καρίκι = λαιμός
Κάρκαρα = γέλια
Καρμυριά = τσιγγουνιά
Κασαί = ψιλοκούρεμα
Κατ'κιο = σπίτι
Κατίρκος = ικανός
Κατσούλα = κουκούλα
Κατσούλωμα = με τα αυτιά μουλαριού
Κάφα = ζέστα

Κεχαίλεύω = καλοπιάνω
Κιντέρι = μαράζωμα
Κιοτής = φοβιτσιάρης
Κλαμούρα = σαβούρα
Κλανοβογγάω = ...σύνθετη λέξη
Κλαπακίορα = μεγάλο κουδούνι
Κλάφα = κλάμα
Κληματοίδα = κλαδί από κλήμα
Κλιτς = ίδια απόσταση
Κλιτς'νάρια = μέρος ποδιών
Κλίτσαβο = πατσάλό, φλύαρο
Κλούκι = ό,τι δεν περπατάει
Κνούβελο = κοντόππραμα
Κοιάρφανο = ορφανό πριν γεννηθεί
Κοίλιασε = έκανε κοιλιά
Κόκια = όνομα γίδας
Κοκορόνι = σωρός κάθετος
Κοκοφρίνι = γίνεται με το πρώτο γάλα
Κολοκόβω = ξυλοφορτώνω
Κολοσκούτια = στρώνονται παραφωτιά
Κόνεψα = ήρθα μουςαφίρης
Κόνιδα λιανακιά = μικρές ψείρες
Κοντοκοριάζω = κόβω κοντά ξύλα
Κοντομάνελο = κοντό ξύλο, μανέλι
Κοπελούσεψε = όποιο γεννάει από μικρό
Κοραντζίνι = στερεό προϊόν μύτης,κακάδι
Κουιλίζω = κάνω μικροδουλειές
Κοτομαδάω = είδος ξυλοδαρμού
Κοτσόρω = το μικρό κορίτσι
Κουκούτσι = φίδι
Κουνταρεμένο = κακό παιδί
Κουπόθηκε = έκανε εντύπωση
Κουπός = χνάρι στο έδαφος
Κουστουμαρίσ' = ντύσου με κουστουμί
Κούτσ'κο = μικρό
Κουτσοκέρα = με ένα κέρατο
Κουτσοπ'δάω = μικρά πηδήματα
Κόφτρα = βάζει νερό από αυλάκι
Κόφτρα = κόβει ξύλα
Κράστρα = γίνεται με το πρώτο γάλα
Κωλόπανα = πάμπερς εποχής
Λ Λιγκεράω = ανακατώνω νερό
Λοβιάζω = μαγαρίζω
Λοιάζω = βάζω λόγια
Λουμ = λάσπη
Λούρος = μακρύ κοντάρι
Λούτος = κουτός
Μ Μαλλίνα = εσώρουχο γυναικείο
Μάντεψαν = ωρίμασαν

Μαζούς = επίτηδες
 Μάρμαξα = έμεινα άναυδος
 Μάτα = πάλι
 Ματαιιδώ = να ξαναιδώ
 Ματαπατάω = ξαναπατάω
 Μαυραντζέλι = κάτι μαύρο
 Μαυροτσούκαλο = μαύρο τσ' κάλι
 Μέντζα τράιο = μισό
 Μηλαδέρφια = από διαφορετικούς γονείς
 Μόλι = σημάδι παιχνιδιού
 Μουραπάς = ιστορία
 Μούσι = από σκόπλο
 Μπ' λούκι = κοπάδι
 Μπαλτίμα = εξάρτημα σαμαριού
 Μπανόζι = ξερό χωράφι
 Μπαούτες = μορφασμοί
 Μπάτσα = κατακέφαλος
 Μπάτσα = κομμάτι έλατος
 Μπάφες = κουβέντες σαπέρα
 Μπέλα = προβατίνα
 Μπερικήτια = παραγωγή
 Μπεσίκι = για μεγαλύτερα μωρά
 Μπρμπλόνια = φαγητό
 Μπλαθούριασμα = χοντροδουλειές
 Μπλαρκό = μουλάρι
 Μπλέτσικας = πόσιμο ζεστό νερό
 Μπλιστούρα = ακαθαρσία
 Μπουκ' βάλα = τριμμένο ψωμί
 Μπουλέτο = ξερό χωράφι
 Μπούλιτσια = καλαμποκόφυλλα
 Μπραζ' νίκια = μωρά πουλιά
 Μπραφ = γρήγορο εξαφάνισμα
 Μπραχνός = σκόνη
Ν Νεροδίκης = Ειρηνοδίκης
 Νια χαψιά = μια μπουκιά
 Νομ' = δώσ' μου
 Νουζίτσα = λουροτσάρουχα
 Νταούτιασα = κρύωσα πολύ
 Ντένω = μπλέκω
 Ντζιανός = λαιμός
 Ντζιαουνάου = πονάω πολύ
 Ντιντριμήδα = ελάχιστα
 Ντόρκα = χωρίς τσοπάνη
Ξ Ξαμώνω = απλώνω χέρι
 Ξαρίζω = καθαρίζω αχούρι
 Ξεγρίτσιασα = τα χέρια από πλύσιμο
 Ξεκόλωμα = παλιόπαιδο
 Ξεμπί'τσα = τελείωσα
 Ξεμπούνεψε = το παράκανε

Ξεντέργανα = τελείωσα
 Ξεπήρα = πήρα κακό δρόμο
 Ξεπνεώθ'κα = εξαντλήθηκα
 Ξεσάρκωτος = γυμνός
 Ξετσ' πώθηκε = έχασε την τσίπα
 Ξετσιτσιλώνω = με ανοιχτά πόδια
 Ξέφερση = τέλος
 Ξιλπάω = ρημάζω
 Ξυδοβούτς = βαρέλι ξυδιού
Ο Ουλοένα = πάντοτε
Π Παίδες = ξύλα σαμαριού
 Παλιν'κό = παλιό
 Παντέιος = είναι μια χαρά
 Παντζέχρι = θότανο πανάκεια
 Παπαδέλα = ψημένο καλαμπούκι
 Παράβολο = εξάρτημα αλετριού
 Παραγκωμάζω = κοροϊδεύω
 Παραδαρμένη = κοιλιά
 Παραδίνω = βρίζω
 Παρακατούλια = λίγο πό κάτω
 Παραφάουλο = όχι ίσο
 Παρέθω = πό εδώ
 Παρμά = παραλυσία
 Παρμακλίκι = κάγκελο
 Παρτσιάδι = κομμάτι πανιού
 Πατ'σές = βήματα
 Παταλαλάω = λέω ό,τι θέλω
 Πατουρα έγινε = λερώθηκα πολύ
 Πατσάλος = αδέξιος στο περπάτημα
 Πιγίωμα = ποτό
 Περίκοπα = δίπλα στη φωτιά
 Περλέχομαι = διεκδικώ
 Πεταρδάκι = παιχνίδι με κέρματα
 Πεταρούδια = μικρά πουλιά
 Πιδοκόπα = αμοιδή αγροφύλακα
 Πίμπα = γεμάτο
 Πίσια δίξια = βρισιές
 Πιστρόφια = συνήθειες γάμου
 Πίφλα = συνήθειες γάμου
 Πλέρα = πληρωμή
 Πλέχτης = χώρισμα πρόχειρο
 Πλίμα = ιδρωμα
 Πλίμα = μετά το ξυνόγαλο
 Πλιμάνεψε = πνίγηκε στο νερό
 Πλουμπίδια = στολίδια
 Ποδενάρ = δαντέλα εσφουράων
 Πολυσορία = βρασμένα σπόρια
 Πονίδι = πόνος
 Πορδόρακο = ρακί αδύνατο
 Πορπόδια = κομμάτια ύφασμα

Πρέκνα = εξάνθημα προσώπου
 Πριδάρ'ς = αγροφύλακας
 Προβέντα = κέρασμα
 Προγόνι = παιδί άλλου πατέρα
 Προζυμώματα = συνήθειες γάμου
 Προσ'νιάζω = βάζω το υνί
 Προσάμωσε = εξαφάνισε
 Προσσίφερα = γνώρισα
 Προσούφερα = γνώρισα
 Προσωπαίρνω = προσβάλλω
Ρ Ραβασίδες = γραμμές
 Ραγολογιάω = τρώω ρόγες σταφυλιού
 Ράζω = εμφανίζομαι
 Ραμπαϊδονίζω = λέω στον αέρα
 Ράστ = ευκολία
 Ρεμέντι = είδος φαρμάκου
 Ριζαρί = χρώμα κόκκινο
 Ριζάυτι = κρόταφος
 Ρογκάτσικο = κακοευνουχισμένο
 Ρόισμα = μίσθωση κοπαδιού
 Ρομόνι = μεγάλο κόσκινο
 Ροντζάνι = καλαμποκιού
 Ρουπώνω = γεμίζω
Σ Σ'κτί = ύφασμα χοντρό
 Σαλαμέτ = αποτέλεσμα
 Σαρμανίτσα = κούνια για μωρά
 Σβιντζούρι = πολύ γρήγορο
 Διαπού = προς τα πού
 Σιλέμ = αδύνατο ζώο
 Σιμπάπ = καλή όρεξη
 Σκλιδ = κομμάτι φρούτου
 Σκόπλο = τομάρι για τυρί
 Σκουμπάω = χτυπάω καταγής
 Σκρούμος = καμμένο μάλλινο
 Σόχειλα = γεμάτο μέχρι απάνω
 Σπιπού = πολύ γρήγορα
 Στ'αφνο = με οικονομία
 Σταβάρ = εξάρτημα αλετριού
 Σταφνάω = κοροϊδεύω
 Σταφνάω = παρομοιάζω
 Στουρνίζω = κοροϊδεύω
 Στρατοκαρτεράω = περιμένω
 Στρέγκλα = μύγα για γελάδες
 Στρέω = συμφωνάω
 Στρόριος = στύλος στο αλώνι
 Στροπίνα = ελατοκλώναρο μακριά
 Συνταρχάω = κάνω γρήγορα
 Σφάχτς = δυνατός πόνος
 Σφεντζουρλιάω = πετάω μακριά
Τ Τ'σνί = μισό τσαπί

Τ'σπί = κοπέλα
 Τ'φάνι = παροδική βροχή
 Ταμάμ = ίσια ίσια
 Τάτσα - πράτσα = κάνει καμπόσο
 Τραπέτ'ς = ξινό πικρό
 Τρεμητούρα = τρεμούλιασμα
 Τρεξιάζω = παραπατάω
 Τριψιάνα = τριμμένο ψωμί στο γάλα
 Τσ'λαντιάζω = υποψιάζομαι
 Τσάκνα = προσανάματα
 Τσαούλι = στόμα που λέει πολλά
 Τσαπαλατάω = λέω πολλά
 Τσάρκος = διαμέρισμα κατσικιών
 Τσατ - πατ = κάτι λίγο
 Τσθούρα = κρύο
 Τσιάφ' = πρωινή πάχνη
 Τσιμπρέλι = μάνταλο πόρτας
 Τσιτσκόφτερο = πολύ λεπτό
 Τσιτσούλα = πολύ λίγο
 Τσούχνω = πίνω ποτό
Φ Φ'σαλίδα = λεπτή πέτρα
 Φαγανό = τρώει με όρεξη
 Φάουσα = αρρώστεια
 Φέλπα = ύφασμα
 Φλάρος κακός = θρισιά
 Φλέσουρα = ροκανίδια
 Φλέτρας = πεταλούδα
 Φούγα = παίρνει φόρα
 Φούμ'σα = όχι καλό φέρσιμο
 Φουντ = πάτος βαρελιού
 Φουρλίγκα = φέρνω βόλτα σύντομα
 Φουρφουλιάζω = αναταράζομαι
 Φράστα φρουστ = πέρα δώθε
 Φρουμανάω = πολύ ζωηράδα
Χ Χάζι = χάζεμα
 Χαζίρκο = έτοιμο
 Χαζίρωσα = τελείωσα
 Χαλασάρα = μεγάλη πέτρα
 Χαλέπτο = παλιόσπιτο
 Χαρανία = καζάνι μεγάλο
 Χάσκο = ψωμί μαλακό
 Χασταλεύω = περνάω άσκοπα την ώρα
 Χερ'ποδάρ = χωρίς διακοπή
 Χλάπα χλουπ = γρήγορο φαί
 Χουλουήθ'κα = λυπήθηκα
 Χουσμέτ = περιποίηση
 Χουχούτμα = βάζω τις φωνές
Ψ Ψ'χοκόκαλα = ψευτοπλευρές
 Ψωμόλυσσα = πείνα μεγάλη

Κοινωνικά

Γάμοι

Με τις ευχές δεκάδων Μικροχωριτών, πλήθους συναδέλφων και φίλων του γαμπρού και της νύφης, έγιναν οι γάμοι του Σπύρου Δημ. Κρίκου και της Κατερίνας Δ. Γκικοπούλου, στις 24 Ιανουαρίου στις 8 το βράδυ, στον Μητροπολιτικό Ναό της Αθήνας με κουμπάρους τον Γιώργο Τσέκερη και τη σύζυγό του, Τασούλα Βαφειάδου.

Στη λαμπρή αλλά κατανυκτική τελετή χοροστάτησε ο αιδεσ. Κωνσταντίνος Βαστάκης (παπα - Κώστας), εφημέριος του Αγίου Γεωργίου Κυψέλης ο οποίος κατάγεται από το Μεγάλο Χωριό.

Η Αδελφότητα Μικροχωριτών και τα ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ στο όμορφο και ταιριαστό ζευγάρι εύχονται χαρούμενη και ευτυχισμένη ζωή.

Γάμος

Στις 21 του Ιούνη και στις 9 το βράδυ, στην κατάμεστη εκκλησία της Αγίας Τριάδας Ν. Κηφισιάς με συγγενείς και φίλους των οικογενειών τους με μια όμορφη τελετή έγιναν οι γάμοι του Σταύρου Κομπορόζου και της Γεωργίας Αθανασίου.

Τα στεφάνια άλλαξαν ο κ. Βισσαρίων Κοσιβάκης και η Τέση Βάσου.

Η Αδελφότητα Μικροχωριτών και τα ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ εύχονται στους νεόνυμφους κάθε ευτυχία και χαρά.

Σκανιό

Για ιδές μαλλιά καιεβατά, ξανδιά σαν το μετάξι,
που κρέμονται στις πλάτες της και πέφτουν ως το χώμα
σαν καταρράχης, σαν νερό χρυσό μαλαματένιο.

Για ιδές καθάριο μέτωπο και λαμπερό, σαν ήλιος
του Μάρτη, του Μαγιάπριλου, που κρούει στο κορφοβούνι.
Για ιδές μεγάλα, γαλανά και λυγωμένα μάτια,
μάτια γλυκά, μάτια κρυφά, μάτια γιομάτα λάμψη,
λες κι είναι τόνα ο Αυγερινός και τ' άλλ' ο Αποσπερίτης.
Φρύδια για ιδές δοξαρωτά, γραμμένα με κοντύλι,
λες κι είναι φίδια ζωντανά που σμίγουν και φιλιούνται,
λες κι είναι φίδια ζωντανά που ερχόνται να με ζώσουν.

Για ιδές αχείλη κόκκινα, σαν με βαφή θαμμένα,
που ανοίγουν και γλυκομιλούν, που κλειούνται και γελούνε
σαν τα τριαντάφυλλα του Μάη το βράδυ την αυγούλα.
Για ιδές κορμί ψηλό, λιγνό κι ολόρθο σαν τη λεύκα
οπού την βρεχ' η ρεματιά και την λυγάει τ' αγέρι.

Για ιδές λαιμός γαλατιανός, λαιμός περιστερένιος
και δροσερός σαν κρύο νερό και σαν βουνίσιο χιόνι.

Για ιδές και κόρφους σαν μηλιά στα μήλα φορτωμένη.
Κρίμα δεν είναι κι αδικιά τέτοια ομορφιά και νιότη
να τήνε χαιρέται η ερμιά κι εγώ γι' αυτήν να λυώνω;
Μη με σκανιάζεις, μη με σκας και μη μου φεύγεις, κόρη,
μπροστά μου την ξαφνιάζεσαι σαν τ' άγριο το ζαρκάδι
και χώνεσαι μεσ' στη λογγιά και κρύβεσαι στην τούφα.

Όντας μη θλέπεις μη προγγάς, κρένε μου όντας σου κρένω
και γέλα μ' όντας σου γελώ, κι όντας απλώνω χέρι
γείρε μου εσύ στην αγκαλιά, δός μου τα δυό σου αχείλη.

Τ' άκουσα που το τραγουδούν απάνου στα λουμάκια
του λόγγου τ' άγρια πουλιά πως αγαπά η καρδιά σου,
πώς διάλεξε αγαπητικόν τον δράκοντα τον Ήλιο.

Πώς δίχως ύπνο τριγυρνάς στα λόγγα όλη την νύχτα
και το ταχύ που βγαίνει αυτός τον καρτεράς στη θρύση
κι όπ' είν' ανθοί και αμαλαγιές, και πέφτεις και κυλιέσαι
σαν την αρνάδα στες δροσιές και δίνεις το κορμί σου
κι ανοίγεις και την αγκαλιά και χάιδια, στα φιλιά του.

Μα εγώ το σκάνιο δε φτουρώ. Καρτέρι θα να κάμω,
κόρη, και μέσ' στον ύπνο σας, μέσ' στ' αγκαλιάσματά σας
και μεσ' στα χάιδια, στα φιλιά, θαρθώ να τον παλέψω,
κι αν τον νικήσω, ξέρε το, δική μου θα να γένεις.

Εργα προς μίμνηση

Αντιγράφουμε από την εφημερίδα ΒΕΛΟΥΧΙ, όργανο των αποδήμων Ευρυτανών της Αμερικής, για τη ζωή και τη δράση της Μικροχωρίτισσας Φωτεινής Παπαδοπούλου

Ανέκαθεν η ιδιαίτερη πατρίδα μας η Ευρυτανία ανέδειξε τέκνα που αναγνωρίστηκαν για τα φιλανθρωπικά τους αισθήματα και το κοινωνικό τους έργο από πατριώτες που έχουν αξίες και κίνητρο την φιλανθρωπία και τη βοήθεια των συνανθρώπων τους. Απόδειξη είναι η ίδρυση της Ενώσεώς μας.

Ο αείμνηστος Σπύρος Παπαδόπουλος και η σύζυγός του, κυρία Φωτεινή, μέλη της Ενώσεώς μας απ' της ιδρύσεώς της, είναι απ' τους ανθρώπους εκείνους που διέθεσαν την περιουσία τους σε αγαθοεργούς σκοπούς, μεταξύ των οποίων είναι και η υποστήριξη του εράνου για την ανέγερση του Νοσοκομείου Καρπενησίου.

Καταγόμενοι, ο μιν Σπύρος από τα Φειδάκια, η δε Φωτεινή, το γένος Κεράνη, από το Μικρό Χωριό της Ευρυτανίας, δεν ξέχασαν τον τόπο της καταγωγής τους. Ο Σπύρος ενδιαφέρθηκε για το χωριό του βοηθώντας το οικονομικά, στη διάνοξη του δρόμου από τη ράχη του Μπακασάκη προς Φειδάκια, στην αποκατάσταση του υδραγωγείου τους και στην ανοικοδόμηση του Δημοτικού Σχολείου.

Πέρα όμως από το σημαντικό έργο, ο ανθρωπισμός τους αποδείχθηκε απ' τις πολλαπλές προσκλήσεις που έκαναν σε συγγενείς, κωριανούς και φίλους τους να μεταναστεύσουν στην φιλόξενη αυτή χώρα που όλοι μας ζούμε, την Αμερική.

Τους έδωσαν την ευκαιρία στα δύσκολα εκείνα χρόνια να υλοποιήσουν το Αμερικανικό όνειρο, το όνειρο του κάθε ανθρώπου, την προσωπική και οικογενειακή τους δημιουργία και ευημερία.

Ο αείμνηστος Σπύρος Παπαδόπουλος για το μεγάλο και αξιόλογο κοινωφελές έργο του τιμήθηκε με τον «ΣΤΑΥΡΟ ΤΟΥ ΦΟΙΝΙΚΑ», μιά από τις ανώτερες διακρίσεις στην Ελληνική Πολιτεία.

Η κυρία Φωτεινή (Fanny Pappas) παρέμεινε ένα δραστήριο μέλος των Θυγατέρων της Ευρυτανίας, συνεχίζοντας το θεάρεστο έργο του συζύγου της. Κάθε χρόνο ενισχύει το πρόγραμμα οδοντοτικής βοήθειας που δίδεται σε πτωκά ηλικιωμένα άτομα στην Ευρυτανία.

«ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ» είναι υπερήφανο για τη συνδρομή σας, και εξ ίσου υπερήφανο για την κοινωνική σας προσφορά, είμαστε δε απόλυτα βέβαιοι ότι τα βαθειά φιλανθρωπικά της αισθήματα δεν θα περιοριστούν μόνο σ' αυτή την λίαν αξιόλογη χειρονομία της.

Αγαπητή μου Φωτεινή, ο Θεός να σας δίδει υγεία και δύναμη για να συνεχιστεί αυτό το έργο.

Νίκος Αποστολόπουλος
Πρόεδρος

Ορειβατικό Σκι στη Χελιδόνα

Από το έγκριτο περιοδικό του Ε.Ο.Σ. Αχαρνών αναδημοσιεύουμε το ενδιαφέρον κείμενο του κ. Τζώρτζη Μηλιά, που αναφέρεται στο βουνό Χελιδόνα που στη βόρεια πλευρά του βρίσκεται το Μικρό Χωριό, τόπος εξόρμησης για το βουνό.

Με υπέροχο καιρό και λίγο αλλά καλό ανοιξιάτικο χιόνι έγινε στα πλαίσια της σχολής ορειβατικού σκι που διοργάνωσε για πρώτη φορά η MILLIAS CAMPS ανάβαση - και κατάβαση βέβαια - στη Χελιδόνα.

Χωρίς επικίνδυνα περάσματα και με κλίσεις που παίζουν από 15 μέχρι 35 μοίρες, η Χελιδόνα μπορεί να χαρακτηριστεί ιδανική για μία μονοήμερη εξόρμηση ορειβατικού σκι περιλαμβάνοντας ανάβαση σε πυκνό δάσος, κορυφή με ωραία θέα και κατάβαση σε πεδίο που κυριολεκτικά σε

...φτιάχνει. Αν μάλιστα διαθέτεις και 4Χ4, το τόσο δυσάρεστο περπάτημα με τις μπότες κατάβασης και τον εξοπλισμό του ορειβατικού σκι στην πλάτη γίνεται ελάχιστο, χάρη στον κακό αλλά πολύτιμο χωματόδρομο του ΟΤΕ που σε βγάζει κατευθείαν ψηλά, κοντά στο διάσελο.

Α. Τόπος - πρόσβαση

Η Χελιδόνα (1980 μ.) είναι η μία από τις δύο εντυπωσιακές κορφές που βρίσκονται νότια από το Καρπενήσι (ανατολικά η Καλιακούδα, δυτικά η Χελιδόνα). Από το Καρπενήσι μπορείς σε 20' να

φτάσεις στο Μικρό Χωριό (στο Παλαιό Μικρό Χωριό για την ακρίβεια) και από εκεί να ακολουθήσεις χωματόδρομο που ξεκινάει σχεδόν από την πλατεία, περνάει μέσα από καλάσματα και είναι σηματοδοτημένος με σημάδια που αργότερα σε οδηγούν στο μονοπάτι μέσα στο δάσος. Με 4Χ4 μπορεί κανείς σε 30', ακολουθώντας πάντα το δρόμο, να βρεθεί κάτω από τις εγκαταστάσεις του ΟΤΕ που βρίσκονται σε ύψωμα λίγο δεξιότερα (όπως ανεβαίνεις) από το βασικό συγκρότημα.

Β. Η ανάβαση

Αφήνοντας το αυτοκίνητο, με τα σκι και τις φώκιες ανηφορίζεις απότομα, στην αρχή ανάμεσα στα δέντρα, αργότερα σε γυμνό πεδίο με κλίση 20 - 30 μοιρών, που καταλήγει σε όμορφο οροπέδιο. Σημειωτέον ότι στην περίπτωση που το χιόνι είναι παγωμένο, στην ανάβαση χρειάζονται και κραμπόν. Στη συνέχεια μπορεί κανείς να διαλέξει. Η κλασική ανάβαση γίνεται από τη δυτική πλαγιά της κορυφής, ακολουθώντας το δεξιό μεγάλο λούκι που σε οδηγεί σε λιγότερο από 2 ώρες στην κορυφή. Αυτή την πορεία ακολουθήσαμε και εμείς, χωρίς μάλιστα σκι στο τελευταίο κομμάτι μετά το διάσελο, αφού το καθαρά δυτικό μέρος της πλαγιάς ήταν ξέχιο. Η άλλη πολύ όμορφη ανάβαση είναι από την άλλη μεριά, την ανατολική, πιο απότομη και αθλητική ενώ στενό λούκι στα βόρεια προσφέρεται για υπέροχη extreme κατάβαση (μία άλλη φορά ίσως, με περισσότερο χιόνι!)

Γ. Η κατάβαση

Οι πολύ φαρδιές πλαγιές της Χελιδόνας, σε συνδυασμό με το ότι η αρχικά έντονη κλίση στην κατάβαση σπάει, καταλήγοντας σε οροπέδιο, σε προδιαθέτουν ευχάριστα και σου επιτρέπουν να χαρείς την κατάβαση ειδικά σε ποιότητα χιονιού και καιρικές συνθήκες που δεν ευνοούν χιονοστιβάδες. Εμείς, αν και στη μέση του χειμώνα, είχαμε καθαρά ανοιξιάτικες συνθήκες και χιόνι υγρό, ελαφρά «σουπιασμένο», ίσως ό,τι καλύτερο μπορούσαμε να συναντήσουμε δεδομένου ότι η καλής ποιότητας πούδρα στην Ελλάδα είναι σπάνια και απαιτεί χαμηλές θερμοκρασίες.

Έτσι, παίξαμε σε απότομο λουκάκι, συνεχίσαμε με «στροφούλες» και μεγάλες ταχύτητες ενώ διασκεδάσαμε ιδιαίτερα στο τελευταίο κομμάτι

μέσα στο δάσος. Μετά από σκι με λιφτ εντός και εκτός πίστας στον Παρνασσό και το Βελούκι, η αίσθηση ελευθερίας στο παρθένο από εγκαταστάσεις βουνό ήταν καταπληκτική. Είχαμε ένα βουνό δικό μας με μοναδικό μειονέκτημα το γρήγορο τέλος. Από κάτω πια, σημάδεψαμε το απότομο βόριο λούκι για μία άλλη φορά. Του χρόνου, με την επόμενη σχολή, πιο έμπειροι και ικανοί, θα το κάνουμε.

Δ. Ημερομηνία - συμμετέχοντες

Η εξόρμηση αυτή στη Χελιδόνα έγινε την Κυριακή 7 Φεβρουαρίου '98 από τους μαθητές της σχολής ορειβατικού σκι της MILLIAS CAMPS Αντώνη Αντωνόπουλο, Γιάννη Γεωργίου, Αντώνη Κώτσιο και Νίκο Μαυρή ενώ ως εκπαιδευτές συμμετείχαν οι Τζώρτζης Μηλιάς και Παναγιώτης Κοτρωνάρος.

Ε. Εντυπώσεις - προτάσεις

Για ένα ξεκίνημα στο ορειβατικό σκι, η Χελιδόνα είναι πραγματικά ιδανική: Κοντά στην Αθήνα, με εύκολη πρόσβαση στο χιονισμένο πεδίο και κλίσεις που απαιτούν χρήση τεχνικής στην ανάβαση και την κατάβαση, πιστεύω ότι κυριολεκτικά προσφέρεται για εκπαίδευση και ταυτόχρονη απόλαυση. Με αναχώρηση από το Μικρό Χωριό το πρωί στις οχτώ, μπορεί κανείς άνετα να είναι πίσω νωρίς το απόγευμα έχοντας ευχαριστηθεί μια ημέρα γεμάτη σκι και ορειβασία. Εδώ θα ήθελα να τονίσω την απαραίτητη γνώση χρήσης πιολέ και κραμπόν αφού με πάγο τα πράγματα είναι πιο δύσκολα και ίσως επικίνδυνα.

**Κατά το διάστημα της λειτουργίας της «Πνευματικής Γωνιάς»
1996 -1997, οι επισκέπτες της, επαίνεσαν την προσπάθεια
της Αδελφότητας και της αφιέρωσαν αυτά τα καλά τους λόγια**

26/10/96

Είναι η τρίτη φορά που έρχομαι στο Ιστορικό Μικρό Χωριό και πάλι ένιωσα τη ευχέλωση και τη χαρά της πρώτης γνωριμίας του Γ' από το ουκέρτενα γραφικό τόπος που έγραφε Ιστορία παρά πριν χωνύσαστε εφείς. Συγχαρητήρια για τη δουλειά και την αφοσίωση σας και ευχέλωση να βουθήσετε καλύτερα με τον χρόνο σας στην αποκατάσταση αυτού του μνησίου.

Πολλά ακοριβία στην υπέροχη οικογένεια του Χρήστου και της Μαίρης Τριονταφύλλη που λέρη στη φιλοξενία του ισοριού να νιώθω αυτό το κερύς σαν δικό μου.

Συγχεύετε με δύναμη και πίστη,
Μια ταπική επισκέπτρια.

Το μέρας αυτό έχη από τονό του για ευρέση. Μαίρη Ψυχογιώ...

Φωνές που χάνησαν γανωμάζονα, πρώτα που χητογέλιαν η έμπαυον κηποί, ηη γιέρον να πηξι. Η ιστορία είναι γωντανή. Τησεί δεν χάνεται...

χάνεται...

Οιωργίνα Βενάρου, Π. Κηηνίτη, 3-11-96

Συνχερητήρια για το Μονόσω,
άλλο δει προσησείσα νη σίρσινα
παυδία σε αυτό τον παέταρσο χώρο

Παν Λη Κοουβέρτος

Βαθιά ευχαρίστηση μας να είχαμε αφηγήσει
στο τα εφιαρμένα χιόματα του μικρού
χωριού, Αφιαρμένα ^{χιόματα} στο το αίμα των
μαρτύρων και ηρώων πεσόντων για
την πατρίδα Πάυλος Μπριτσάς

24-8-97

Αφενάκη 7, Χαλκίδα
τηλ. 0221-83763

Μεγάλο "Ευχαριστώ", σε όλους εκείνους που
ενδιαφέρθηκαν να τιμούσαν τον περσόνα της εθνικής
ανδριολογίας κατά των Ναζιών. Τιμή, σεβασμό και
αγάπη βόλως εκείνοι που έπρεσαν για την υπερήθωση
της ελευθερίας. Με αγάπη και σεβασμό προς
τους κατοίκους του μικρού χωριού Αλέκος Μπριτσάς

Συχαρητήρια
για το μουσειό σας
και το ομοίωτο
χωριό σας.
Με αγάπη

Στο όμοιο

Χωριό σας

Με αγάπη

16-8-97
Από Αθήνα

Μαρία

Γιατί

Συχαρητήρια σε όλους βοήθησαν
για να γίνει αυτό το ΜΟΥΣΕΙΟΝ γνήθης
και δημόνιοι οι νεότεροι την
ιστορία του χωριού μας

Φλέγμα Α.Ι.

17.8.97

Καταργούμενοι με το νόμο 40 Χροιά 69
Γιούργη & Μαίρη Σαμουράκη
17/11/96.

Ένα υπέροχο, δραφικό. Μικρο χωριό που
ζυγνά όμορφες παιδικές αναμνήσεις.

Μέσα σε αυτές και την ανάμνηση και νοσταλγία
ενός ελπιότατου παππού, του δικού σου
παππού, ενός ανθρώπου πιο παρατηρησιακού
και αξιολογικού. Μικροχωρίτες, του
Διονυσίου Σοφηνάδα.

Η ερώση, σου Μαρία 24/9/97

συχαριτώρια για την διακριτική σου
στη προτιολογία σου παρόδοις

13-8-97

~~Μαρία~~

Εις θεία ζήτημα για την προσέλευση να
υπάρχει για την ανάλυση και διακρίση
την νέων & την επιόκληση

15-8-97
Μαρία Σαμουράκη

28/10/1997 Τις μαθήσεις αναμνήσεως από το
δραφικό "Μικρούλη Χωριούδα", Μαρί -

Μαρία Γιούργη - Αβέγης

Η προσπάθεια για να βρούμε όλοι οι νεότεροι
είναι αξιόλογη. Συχαριτώρια

15/8-1997
~~Μαρία~~

Ηνω η περιγραφή που μι σκέψη να διαβά την
 πορτι αλλα τον ελληνοετικα χωρον περιγινωμε να
 ειν και "απο τα ιθα" - Συμπληρω, τα αδιαφορια που
 μου αναλογηθηκαν ειν βουχια μου ασηφισματα.
 Οι σκεψη με καταφορες ειν αλλα διαμαρτυρια το
 αρμο θεος και βαρυναν βουκοδηματα των ασηφισματα
 ειν βουχια,
 Η αναφορα των γεφυρων ονοματων και η ριμη που τους
 αφοδεζει απο τους νεκρους αφανει εφραση αλλη
 με προσπαθει εδωζε σε μια ου ααρις ο
 τωπος και οι ανθρωποι του σταδερων και
 κιαρι και αφισοδη. Η αβολος μου ειν χερσ
 των ενδυμετων και τους - αχνην τα για μας
 μου διαμαρτυρε αφηλοιστικα βουκοδηματα.
 Βλε που περιμενα ου θα ειπαμε εδω τωρα
 βουχια και ηρωες που γημενα και αφηλο-
 ιστικα των αφισα μου. Βουκοιστικα
 ειν πορτι τον αφηλο βουχοισ - μωβια
 ενδιωγα απο γηματος, απο αφηλοιστικα
 και απο αναλογητικα. Χερσ στα αφηλοισ
 αυτων των γεφυρων χωρον οι μικροχουριτες
 κιαρινα ειν ενδιωγα μου ειν δια να
 τους αφικει. Κι αλλι νομωμ εινα η σπου-
 δαιστικα προσφορα για ενα ζυνο που ενδιωγα
 το χωριο ειν. Να τα εδωζε ποσο ενδιωγα
 μωβια και ανθρωπων εχρε ε'ατα τα
 χωματα. Τωρα που αυτε η κατοιστικα

τα 63 γραμμές να δέχεται.

Συζητήματα και άλλα η ίδια δέχεται
και να καθαρίσει για να διαφέρει από
τα άλλα μαθησιακά κείμενα

15-8-97

Συμπερασματικά
Καθηγητής
Εκπαίδευσης

Οι συζητήσεις είναι να κείνται με
την επιμέλεια και να επιλεγούν - επισημασθούν.

Η κείμενα αυτά είναι 420 κείμενα
Μείνουν επιλεγμένα από όλα αυτά, αλλά
και ποσοστά επισημασμένα για την μελέτη μαθητών
που είναι από το πρώτο. Αρκούν συζητήματα
για όλη την προεργασία που γίνεται.

31/8/97 Καθηγητής
Εκπαίδευσης

Συζητήματα για την προεργασία
να κείνται. Επισημασμένα να συνεχιστούν

13/8/97 (Α)

Συζητήματα για τις προεργασίες
στην ΟΕΕ.
Κω. Καλύβη
20/8/97

Ποια είναι προεργασία από μαθητές
ως λειτουργία του πρώτου τμήματος.

~~Κω. Καλύβη~~

Συζητήματα

15-08-97
512.

Τοπωνύμια του Μικρού Χωριού

Γράφει ο Πάνος Κεράνης

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Το υδροηλεκτρικό πέραν του γεμίματος της μπαταρίας του ραδιοφώνου απέδιδε μονίμως 32 λάμπες φωτισμού που φώτιζαν τους δρόμους του χωριού.

Ένας άλλος δρόμος ήταν ο δρόμος της επικοινωνίας με το Μεγάλο Χωριό.

Αρχίζε από τις Μέρσες που είναι από την εκκλησία και κάτω και τελειώνει στο δρόμο που οδηγεί στου Βασίλη το ρέμα και που το αριστερό κάτω μέρος όπως βαδίζουμε ονομάζεται Κρανιές.

Περνώντας του Βασίλη το ρέμμα δεξιά μας το επάνω μέρος η τοποθεσία λέγεται Παλιόσπιτα και το αριστερό κάτω μέρος λέγεται «Τούρσκηπ» (Τούρκοι κήποι). Προχωρώντας συναντάμε τη Θανασόβρυση και τη γούρνα του Καλατζή.

Ένας δρόμος πηγαίνει αριστερά και κάτω προς την τοποθεσία Θανασέους, Αμπέλια (Αγία Τριάδα) συνεχίζει προς την τοποθεσία Τσαπουρνιά όπου και συναντιέται με το δρόμο που έρχεται από την Θανασόβρυση και αφήνει στο αριστερό μέρος τους Θανασέους και στο δεξιό την τοποθεσία Κρίθμ και χωρίζεται στα δύο. Δεξιά οδηγεί στην τοποθεσία Στενό και ο βράχος από το δεξιό επάνω μέρος λέγεται Τσιουγκρί συναντόμενοι οι δύο δρόμοι προχωρούν προς τον συνοικισμό Γαύρο του Μεγάλου Χωριού και περνώντας την επί τουρκοκρατίας χτισμένη θολωτή γέφυρα επί του ποταμού Καρπενησιώτη οδηγούμεθα στο Μεγάλο Χωριό που ήταν ο πιο πολύ χρησιμοποιούμενος δρόμος γιατί μέχρι τη δεκαετία του '40 έπρεπε για γιατρό, Αστυνομία κ.τ.λ. υποχρεωτικά να πηγαίνουμε στο Μεγάλο Χωριό που είχε 3 γιατρούς και το Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής. Οι περιοχές αυτές αρδευόνταν από το μεσαίο αυλάκι που είχε αφετηρία το Νερόμυλο ιδιοκτησίας Παπαδημητρίου (εκμετάλλευση Χαράλαμπου Πέτσικα που περνούσε στο κέντρο του χωριού και με το νερό του χανιού συνέχιζε ποτίζοντας την περιοχή που περάσαμε μέχρι το ύψος της Αγίας Τριάδας. Από εκεί και κάτω μέχρι τη Τσαπουρνιά ποτίζονταν από το αυλάκι με το όνομα Αμπελιώτικο με αφετηρία τα Τρανά Πλατάνια στο ρέμα που τώρα είναι σκεπασμέ-

να από την κατολίθωση. Χαμηλότερα στο ρέμα και στη θέση Κάτω Μύλος ήταν η αφετηρία του αυλακιού Στενιώτικο.

Από το έτος 1934 που έγινε η επέκτασις του αυτοκινητοδρόμου από Γαύρο ολόγραμμα μέχρι τα μεγάλα Πλατάνια και η πρόσβασις στο Μεγάλο Χωριό γίνονταν πλέον πιο σύντομα και πιο άνετα από το δρόμο αυτό. Από το τέρμα του στα μεγάλα Πλατάνια ο δρόμος αυτός προχωρώντας προς το Γαύρο άφηνε δεξιά του τη περιοχή Τζιαφέρη, Κρανές στη θέση Κάτω Μύλο, συναντιόταν του Βασίλη το ρέμα που κατέβαινε από το Νικολό με το κυρίως ρέμα.

Στο σημείο αυτό ο δρόμος περνούσε στην αντίπερα αριστερή όχθη του ρέματος και η τοποθεσία στο σημείο αυτό λεγόταν Κατ' Μύλος, Σακούλι, προσύλια, φτάνοντας στο Γαύρο. Αυτό κράτησε από το 1934 μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου οπότε ο δημόσιος δρόμος προς το χωριό έγινε και είναι αυτός που υπάρχει σήμερα.

Ένας άλλος δρόμος που πήγαινε προς το χωριό Ερκίστα (Αγία Βλαχέρνα) και Σελά, ξεκινούσε από το άκρο του χωριού στα πάνω αλώνια που σήμερα δεν υπάρχουν παρασύρθηκαν από την κατολίθωση. Περνούσε από της Μηλιάς το ρέμα το οποίο επίσης σκεπάστηκε σε όλη του τη διαδρομή. Δεν απέμεινε τίποτε που να δείχνει ότι στο σημείο αυτό υπήρχε ρέμα, σκέπασε και την περιοχή Στρογγυλόκαμπο. Συναντούσε το επάνω αυλάκι που αν το ακολουθούσε κάποιος τον οδηγούσε στη θέση Κεφαλόβρυσο. Αριστερά συνέχιζε ο δρόμος μέσω της τοποθεσίας Διαολάκια, προχωρούσε μέσα στα έλατα αριστερά υπήρχαν οι βουνοκορυφές Μαρμάρω, Αϊ Λιάδες, Κοτρώνι. Περνάμε το Κερασόρεμα που κατεβαίνει από τη Χελιδόνα και δεξιά μας λέγεται Παλιόλακα μέρος που κατά τους καλοκαιρινούς μήνες ο τσοπάνης κατέβαζε το κοπάδι με τα γίδια για άρμεγμα και δίναμε πάνω στις πέτρες πλάκες αλάτι στα γίδια τα οποία με τη σειρά τους κατέβαιναν στη πηγή στο Κεφαλόβρυσο και έπιναν νερό.

Με το νερό της πηγής του Κεφαλοβρύσου σε απόσταση 30-40 μέτρα λειτουργούσε τροχός με υδατόπτωση και σε συνέχεια με δεύτερη υδατόπτωση λειτουργούσε νερόμυλος ιδιοκτη-

σίας Γιώτα.

Αριστερά συνεχίζοντας το δρόμο μας ανεβαίνουμε στην τοποθεσία που λέγεται Κερασιές ο δρόμος κάνει μια διασταύρωση προς τα δεξιά. Θα επιστρέψουμε γιατί οδηγεί σε άλλο χωριό με το όνομα Σελά. Στις Κερασιές που σήμερα είναι σκέτο δάσος από έλατα υπήρχαν μέχρι το 1945 καλλιεργήσιμα ανοίγματα που τα σπέρναμε σιτάρι. Περνώντας τις Κερασιές βρίσκουμε μέσα στη ρεματιά ποτίστρα (κάλανο) που ήταν φτιαγμένος από κορμό ελάτου 8 έως 10 μέτρα σκαλισμένος να κρατάει το νερό να μπορούν ταυτοχρόνως να πίνουν πολλά ζώα μαζί.

Αριστερά ο δρόμος μέσα στα έλατα ανεβαίνει προς την κορυφή της Χελιδόνας, μόλις τελειώσουν τα έλατα και βγούμε στο γυμνό συναντάμε και εδώ κάλανο με νερό. Επιναν τα γελάδια που στο διάστημα του καλοκαιριού όσα δεν είχαν γάλα έμεναν μόνιμα νύχτα μέρα βόσκοντας στη περιοχή που έχει το όνομα Βοϊδολιβάδο. Μπορεί κανείς συνεχίζοντας την ανάβαση να φτάσει στην κορυφή της Χελιδόνας μαζεύοντας και τσάι τους καλοκαιρινούς μήνες. Εκεί θα συναντήσει και πέρδικες.

Επιστρέφουμε στο κάλανο στη ρεματιά απ' όπου συνεχίζουμε την ανάβαση προς το Διάσελο που σχηματίζεται μεταξύ Χελιδόνας και της κορυφής με το όνομα Φιδόπλατ (Ροϊδ), το διάσελο αυτό ονομάζεται Τσιούτσ (ή στο μοναχό τον έλατο).

Κατηφορίζοντας σε πολύ απότομο και με πολλές στροφές κατεβαίνει κανείς στο χωριό Ερκίστα (Αγία Βλαχέρνα) που βρίσκεται χαμηλά στους πρόποδες της Χελιδόνας.

Από τη διασταύρωση που περάσαμε στην τοποθεσία Κερασιές δεξιά μας συνεχίζουμε το δρόμο περνώντας την τοποθεσία Δάφνη άλλοτε είχε και κάλανο με νερό για τα ζώα και νερό πόσιμο, σε μικρή απόσταση φτάνουμε στο Μπάρκο διάσελο. Είναι μεταξύ της βουνοκορφής Φιδόπλατ και της βουνοκορφής Ψηλοέρινα (Κρασιά). Κατηφορίζοντας από το διάσελο αυτό πηγαίνομε στα χωριά Σελά και Φειδάκια.

Ίδια αφετηρία από την πλατεία του χωριού περνώντας (στη μέση του χωριού και με έξοδο από αυτό στη θέση Γυφτοκάλυβα περνούσαμε της Μηλιάς το ρέμα, Στρογγυλόκαμπο) που είναι τώρα καλυμμένα από την κατολίσθηση.

Συνεχίζουμε στη θέση Πουρί που ένας δρόμος αριστερά μας πήγαινε στο Νερόμυλο του Πέτσικα.

Ευθεία ακολουθώντας το δρόμο φτάνουμε στο ρέμα και περνώντας το ένας δρόμος πηγαίνει δεξιά (θα τον ακολουθήσουμε αργότερα). Μπροστά μας συναντούμε το νερόμυλο του Καντζιά συνεχίζοντας αριστερά ανεβαίνουμε στη θέση Βατάκια που και αυτού ο τοσπάνης κατέβαζε τα γίδια για άρμεγμα 2-3 φορές την εβδομάδα. Μετά τα Βατάκια αρχίζουν τα Κάτω Αλέστια στα οποία υπήρχε κάλανος με νερό και προχωρώντας φτάνομε στα Πάνω Αλέστια που και αυτού υπήρχε κάλανος με νερό.

Η κορυφή του βουνού είναι τα Ψηλοέρινα.

Επιστρέφοντας στο ρέμα στο μύλο του Καντζιά ακολουθώντας το δρόμο δεξιά περνάμε από την τοποθεσία Απθρόστρες, το πιο κοντινό σημείο που κατέβαιναν τα γίδια για άρμεγμα έπιναν νερό στο ρέμα και επέστρεφαν στο βουνό, αριστερά μας τα λιβάδια που υπάρχουν έχουν το όνομα Σταϊκούλα. Συνεχίζουμε και φτάνουμε στις Τζίρ το ρέμα. Τζίρ ονομάζεται το βουνό που από το σημείο αυτό περιφερειακά περνάει από τους Αγίους Αποστόλους και φτάνει μέχρι το Ζερβό γυρίζοντας προς την τοποθεσία Φακές που υπάρχει και πηγή νερού με το όνομα αυτό. Είναι βουνό με κορυφή δική του και είναι μέσα στην ευρύτερη περιοχή του Μικρού Χωριού. Συνεχίζουμε από του Ντζίρ το ρέμα περπατώντας παράλληλα με το ρέμα ανεβαίνει ο δρόμος στο διάσελο της Τζίρ. Συνεχίζουμε το δρόμο αριστερά που ευθεία πάνω περνάει από την Τσουρνούκιά, Ψηλοέρινα που έχει και τσάι το καλοκαίρι.

Δεξιά ο δρόμος περνάει πάνω από την τοποθεσία Φακές και συνεχίζει προς την περιοχή Καλύβια που υπάρχει πηγή με νερό και το όνομα και ευρήματα από παλαιά κατοίκηση που λέγεται ότι ήταν ο πρώτος σταθμός των πρώτων Μικροχωριτών και που αργότερα κατέβηκαν εκεί που σήμερα ευρίσκεται ο παλαιός οικισμός. Από το σημείο αυτό μπορεί κανείς να δει από ψηλά τον οικισμό του νέου Μικρού Χωριού. Προχωρώντας λίγο αριστερά αφήνομε την περιοχή Θάλασσες και ευθεία μπροστά οδηγούμαστε στο διάσελο Καρού. Ήταν λιβάδι του συγχωριανού μας αιμνήστου Δημητρίου Καλατζή. Κατεβαίνοντας στο διάσελο πηγαίνομε στο χωριό Μηλιά. Από το διάσελο ακολουθώντας την κορυφογραμμή της Κρασιάς δεξιά πηγαίνομε στο χωριό Γόλιανη.

Ένας άλλος δρόμος που οδηγούσε στα καλιεργούμενα χωράφια ήταν ο δρόμος που

τώρα καταργήθηκε από την κατολίσθηση. Κατέβαινε από την ράχη Γκαράζ στο ρέμα περνούσε απέναντι άφηνε αριστερά του το δρόμο που ανέβαινε προς τους Αγίους Αποστόλους, και προχωρούσε ευθεία τα χωράφια που ήταν δεξιά του. Λέγονταν στο ρέμα και αριστερά του στους Αγίους Αποστόλους, περνούσε μπροστά στο σπίτι του αιμνηστου Χαράλαμπου Πέτσικα, δεξιά η περιοχή λεγόταν Σακούλη και αριστερά ήταν η γούρνα των Αγίων Αποστόλων, ανέβαινε δεξιά έφτανε στην περιοχή Χιουρλάκι και αριστερά η Παναϊά (το εξωκλήσι της Θεοτόκου που ιερουργούσε στις 15 Αυγούστου και που συγκεντρώνει πολύ κόσμο καθώς εκτός τους κατοίκους αυτή την εποχή παρευρίσκονται πολλοί συγχωριανοί μας που έρχονται όταν παίρνουν τις άδειές τους από τα διάφορα μέρη της Ελλάδος που ζουν και από το εξωτερικό επίσης).

Εκατό μέτρα μπροστά ο δρόμος χωρίζεται στα δύο ο ένας που πάει δεξιά αφήνει δεξιά του το εξωκλήσι του Αϊ Νικόλα που ιερουργείται του Αγίου Παντελεήμονος γιατί του Αγίου Νικολάου λόγω του χειμώνα είναι δύσκολο να πάει ο κόσμος στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου, αριστερά ήταν το σπίτι του αιμνήστου Δημητρίου Ξεκάρφωτου και η γύρω περιοχή στο αριστερό μέρος ήταν το Χιουρλάκι, φτάνοντας στο αυλάκι με το όνομα Αστασιώτικο που τώρα έχει καταπλακωθεί από την κατολίσθηση και δεν λειτουργεί πλέον ως αρδευτικό αυλάκι. Από το σημείο αυτό και κάτω η περιοχή δεξιά είναι τα Προσήλια και ευθεία μπροστά είναι τα Αστασιά και προς τα αριστερά τα Κυραμαριά.

Επανερχόμενοι στη διασταύρωση αριστερά μας αφήνουμε τα χωράφια της Παναγιάς. Σε εκατό μέτρα μπροστά μας ο δρόμος χωρίζεται πάλι στα δύο ο ένας πηγαίνει στο πέρα Χιουρλάκι φτάνοντας μέχρι το Καβουρόρεμα στο σημείο αυτό συναντούμε την βρύση του Κουμπούρα. Ο δρόμος ο άλλος πηγαίνει ευθεία και τα χωράφια που είναι δεξιά και αριστερά αναφέρονται με το όνομα στον Αϊ Γιάννη, προχωράει και φτάνει στην Αγία Αικατερίνη που συναντιέται με τον αυτοκινητόδρομο.

Ένας άλλος δρόμος που πηγαίνει για το χωριό Νόστιμο ξεκινάει από το χωριό αφήνει αριστερά του τη Τζιρ. Το βουνό όπως το βλέπουμε μπροστά μας μόλις περάσουμε το ρέμα υπάρχει το μνημείο των θυμάτων της κατολίσθησης, επίσης μπροστά μας λίγο πιο

ψηλά είναι το μνημείο του αντάρτη που σκοτώθηκε στη μάχη του Μικρού Χωριού εναντίον των Ιταλών κατακτητών το 1942. Το μέρος αυτό του βουνού λέγεται «στο κατ' βράχο» γιατί ψηλότερα και λίγο αριστερότερα υπάρχει «ο απάν' βράχος» και πιο αριστερά στα άσπρα χώματα, φτάνοντας στους Αγίους Αποστόλους εγκαταλείπομε τον αυτοκινητόδρομο και παίρνουμε τον παλιό δρόμο που προχωρούσε παράλληλα με τον αυτοκινητόδρομο μέχρι τη Ρούγα ανέβαινε στο αμπέλι στην κορυφή προχωρούσε μέσα στα έλατα της Τζιρ. Άφηνε δεξιά του την γούρνα του Αϊ Γιάννη που μάζευε το νερό από το αυλάκι που έρχονταν από το ρέμα που θα συναντήσουμε πιο πέρα με το όνομα Φακιώτικο που το νερό του ήταν λίγο κι έφτανε για ένα μόνο πότισμα την άνοιξη κι αυτό γινόταν κατά τη διάρκεια της ημέρας.

Προχωρώντας φτάνουμε στο ρέμα και δεξιά μας στο κάτω μέρος είναι η περιοχή Ζερβό και αριστερά μας η περιοχή Φακές, περνώντας το ρέμα μπαίνουμε στην περιοχή Πλοπ που στο χαμηλότερο σημείο της προ της κατολίσθησης υπήρχε το εξωκλήσι της Αγίας Κυριακής από το οποίο μετά την κατολίσθηση και την ανοικοδόμηση του Νέου Χωριού πήρε το όνομα η εκκλησία του Νέου Χωριού Αγία Κυριακή.

Ανεβαίνοντας η περιοχή αυτή δεξιά και αριστερά που είναι άνυδρη καλλιεργείται με σιτάρι, στο ύψος του υψώματος με το όνομα και το ξωκλήσι της Θεοτόκου που είναι σε περιοχή του χωριού Νόστιμου και πριν φτάσουμε στο πρώτο ρέμα λίγα μέτρα κοντά είναι τα σύνορα μεταξύ των δύο χωριών.

Ο δρόμος αυτός είχε μεγάλη κυκλοφορία από επισκέπτες κατά τη γιορτή του Σωτήρος που ακολουθούσε πανήγυρις με όργανα και που αργά το απόγευμα επέστρεφαν όλοι μαζί πάνω από εκατό ζώα, μουλάρια και γαϊδούρια, καβάλα οι γεροντότεροι και με τα πόδια οι νέοι συνεχίζοντας το πανηγύρι με τα τραγούδια τους σε όλη τη διαδρομή της επιστροφής. Μετά τον πόλεμο έγιναν αυτοκινητόδρομοι και πηγαίνει αγροτικός αυτοκινητόδρομος από το νέο χωριό και μέσω του επαρχιακού δρόμου ασφαλτόδρομος.

Στα τοπωνύμια αυτά που αναφερθήκαμε υπάρχουν πιθανόν και παραλείψεις λόγω άγνοιας και έλλειψης μνήμης του γράφοντος. Αν κάποιος γνωρίζει και θέλει να διορθώσει και συμπληρώσει το κείμενο αυτό ας γράψει σχετικά στα επόμενα τεύχη του περιοδικού.

Οι δραστηριότητες του Αθλητικού Ομίλου Μικρού χωριού

Το Νέο Δ.Σ. του Αθλητικού Ομίλου του Μικρού Χωριού *απαρτίζεται:*

Πρόεδρος Ντζούφρας Γεώργιος
Γ. Γραμματέας Αζακός Νικόλαος
Τάμις Πλάκας Νικόλαος
Αντιπρόεδρος Μπούρας Βασίλειος
Ειδ. Γραμματέας Μουτογιάννης Χρήστος
Εφ. Ποδ. Τμήματος Ζήσιμος Σωτήρης
Μέλος Τζιαβέλης Δημ.
Κακαζάνης Μιχαήλ Μελλη.....

ΣΕΛΛΑ - ΜΙΚΡΟ ΧΩΡΙΟ 3-4

Άλλο ένα νικηφόρο αποτέλεσμα χωρίς να συνοδευτεί με καλή απόδοση από την ομάδα μας λόγω των απουσιών ποδοσφαιριστών μας από κάρτες, τραυματισμούς.

Γκολ Τσέκας - Λιάπης - Διγώνης - Ζήσιμος

ΜΙΚ. ΧΩΡΙΟ - ΠΟΠ 7-2

Ο ΑΟΜΧ πραγματοποιώντας εκπληκτική εμφάνιση σάρωσε την ΠΟΠ με 7-2. Τα γκολ πέτυχαν Τσέκας - Λάμπρου - Ζήσιμος Φ. Ζήσιμος Β. Διγώνης - Αζακός - Λάμπρου.

ΠΟΤΑΜΙΑ - Μ. ΧΩΡΙΟ 0-0

Σε ένα πολύ δυνατό αγώνα με πολλές φάσεις η ομάδα μας δεν κατάφερε να σκορτσάρει και παρέμεινε το 0-0.

Μ. ΧΩΡΙΟ - ΒΑΛΛΩΡΑ 0-0

Αν και είχε την υπεροχή ο ΑΟΜΧ πάλι δεν κατάφερε να σκοράρει. Παρ' όλο το γκολ έδειχνε να είναι θέμα χρόνου η διαίτησία και η ατυχία δεν μας άφησαν να πανηγυρίσουμε.

ΜΥΡΙΚΗ - ΑΟΜΧ 4-1

Ο ΑΟΜΧ πραγματοποιώντας μία από τις

χειρότερες εμφανίσεις ηττήθηκε αυτή τη φορά με 4-1. Το γκολ για την ομάδα μας το πέτυχε ο Νίκος Πλάκας.

ΑΟΜΧ - ΠΑΛΑΙΟΚΑΤΟΥΝΑ 1-0

Ο ΑΟΜΧ γύρισε ξανά στα νικηφόρα αποτελέσματα κατάφερε να προηγηθεί με ένα καταπληκτικό γκολ από τον Τσέκα Αντ. και να είναι αυτό το τελικό αποτέλεσμα.

ΑΟΜΧ - ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ 2-2

Ο ΑΟΜΧ αν και προηγήθηκε με 2-0 με γκολ που πέτυχαν Διγώνης - Λιάπης δεν κατάφερε να πάρει και την νίκη. Ο διαιτητής δίνοντας ανύπαρκτο πέναλτυ και δύο αποβολές σε παίκτες του ΑΟΜΧ βοήθησε τον Άγιο Δημήτριο να ισοφαρίσει το Μ. Χωριό.

ΑΟΜΧ - ΑΙΟΛΟΣ 1-4

Αυτή τη φορά η προκλητική διαίτησία κατάφερε να αποδυναμώσει την ομάδα μας στο 42' λεπτό υποβιβάζοντας άδικα τον Αζακά που μέχρι τότε ήταν καλύτερος παίκτης του γηπέδου και το σκορ ήταν 1-1. Η ήττα για την ομάδα μας ήταν πλέον θέμα χρόνου. Το γκολ πέτυχε ο Ν. Πλάκας.

ΑΟΜΧ - ΣΕΛΛΑ 2-0

Τους τρεις βαθμούς της νίκης πήρε ο ΑΟΜΧ αφού η ομάδα των Σελλών δεν κατέβηκε να αγωνιστεί.

ΑΟΜΧ - ΠΟΤΑΜΙΑ 2-1

Σε ένα αγώνα διαφήμιση του ποδοσφαίρου. Το Μικρό Χωριό κατάφερε να προηγηθεί δύο φορές και να πάρει τελικά τη νίκη έναντι της ομάδας του Μεγάλου Χωριού. Τα γκολ για την ομάδα μας ο Ζήσιμος Φώτης και ο Τσέκας Αντώνης.

Ηρωικό

*Αιτέ, πατέρα μου λαέ, χαλκόστηθε δεν προσκυνάς'
της διαιώνιας πάλης μας υφάδι και σημόνι.
Ω μάρτυρες ανώνυμοι, έρχεται ώρα που για σας
πύργος γερός υψώνεται, καθώς Λαέ μου πολεμάς
σφυρηλατώντας τα κορμιά στις λευτεριάς τ' αμόνι.*

*Σε ράχες, διάσελα, πλαγιές, ουρανοφίλητες κορφές
ανθίζουν οι βελανιδιές κι ο σγουρομάλλης πρίνος.
Στη θαλαπωρή άγριων θουνών, του τραγουδιού μας οι στροφές
θα γίνουν άρματ' αλαφρά - στη λευτεριά σπονδές -
κι από τον μούστο ας γεννηθεί αφύς, καινούργιος οίνος.*

Στέργιος Δημούλης

Νέα από το χωριό με λίγα λόγια

Τελείωσαν οι εργασίες στο προαύλιο της Πνευματικής Γωνιάς. Καθαρίστηκαν με αμμοβολή οι κολώνες, ξηλώθηκαν τα πλακάκια του δαπέδου και στρώθηκαν με νέα πλακάκια. Επίσης επισκευάστηκαν τα πέτρινα σκαλιά και τα διπλανά στηθαία. Όλη η δαπάνη, ήταν από το άξιο τέκνο τον ξενιπτεμένο χωριανό μας κ. Γιώργο Παπαθανασίου τον οποίον το Δ.Σ. της Αδελφότητας και τα μέλη της τον συχαίρουν και τον ευχαριστούν. Περιμένουμε κι' άλλους μπιμπές.

Κυπαρίσσια στο χώρο του Μνημείου

Ο φίλος του χωριού μας κ. Αυγέρης Αυγερόπουλος εκτός από τον καθαρισμό των μνημείων φύτεψε κυπαρίσσια στο μνημείο των εκτελεσθέντων από τα στρατεύματα κατοχής, Μεγαλοχωριτών - Μικροχωριτών, στις Λόγγοβες. Τον ευχαριστούμε για τις πάντα καλές του υπηρεσίες.

Συχαρητήρια

Συχαίρουμε τον κ. Αλέκο Φλέγγα που έχει εκλεγεί μέλος του Εργατικού Κέντρου Πειραιώς. Του ευκόμιστα δύναμη και υπομονή.

Εγκαταστάθηκαν στο Μικρό Χωριό

Φέτος στον παλιό οικισμό του χωριού μας εγκαταστάθηκαν μόνιμα δύο οικογένειες από την Αθήνα, του κ. Γιάννη Κατραμάδου και του κ. Γιάννη Αργυρόπουλου. Επίσης άλλη μια οικογένεια από την Αθήνα εγκαταστάθηκε στο νέο οικισμό του Μικρού Χωριού, του κ. Κακαζάνη Μιχαήλ (Μελισσοτρόφου). Τους συχαίρουμε και τους ευκόμιστα καλή διαμονή.

Αλλαγή σωλήνων νερού

Δημοπρατήθηκαν από την Κοινότητα και άρχισαν οι προκαταρκτικές εργασίες αντικατάστασης των σωλήνων Ελενίτ με πλαστικές που είχαν αγοράσει από πέρυσι τους αγωγούς που μεταφέρει το νερό από Κεφαλόβρυσο στο Νέο Χωριό. Το έργο άρχισε από τη δεξαμενή του νέου

Οικισμού.

*****

Ένα βήμα έγινε ακόμη για τα εκκρεμή τεχνικά προβλήματα για την επί τέλους έναρξη λειτουργίας του υδροηλεκτρικού σταθμού.

Ο Ηλεκτροφωτισμός Παλαιού - Νέου Οικισμού.

Πριν από το Πάσχα ολοκληρώθηκε ο ηλεκτροφωτισμός μεταξύ του Παλαιού και του Νέου Οικισμού μια μεγάλη επιθυμία της Κοινότητάς μας αλλά και μεγάλη επιθυμία των Μικροχωριτών. Οι κολώνες τοποθετήθηκαν ανα πενήντα μέτρα. Η επιβλητική ομορφιά τη νύκτα έχει μαγέψει το τοπίο και το δρόμο Παλαιό - Νέο Οικισμό. Ευκόμιστα και σε άλλα έργα να δώσουν ζωή στον πονεμένο αυτό τόπο.

*****

Συνεχίζονται οι εργασίες κατασκευής διαδρόμων στον κήπο που βρίσκονται οι προτομές του δασκάλου Γεωρ. Παπαδή και του Ζορμπαλόπουλου ήρωα Μικροχωριτή αγωνιστή του 1821.

Η συγκοινωνία στον Παλαιό Οικισμό

Από τις 30 Μαΐου άρχισε να λειτουργεί η λεωφορειακή γραμμή με τον παλιό Οικισμό κάθε Τετάρτη και Σάββατο πρωί - μεσημέρι.

Οι Δημοτικές εκλογές του Φθινοπώρου 1998

Το φθινοπώρο θα γίνουν οι πρώτες δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές σύμφωνα με τη νέα διοικητική διαίρεση της χώρας σε νέους δήμους. Ο δικός μας δήμος που παίρνει το όνομα **Δήμος Ποταμιάς** περιλαμβάνει τα χωριά: Ανιάδας, Δερματίου, Καρύτσας, Κλαυσίου, Μεγάλου Χωριού, Μικρού Χωριού, Μουζίλου, Νοστήμου, Συγκρέλλου, Χελιδόνας με έδρα το Μεγάλο Χωριό.

Του σκύλου η ουρά

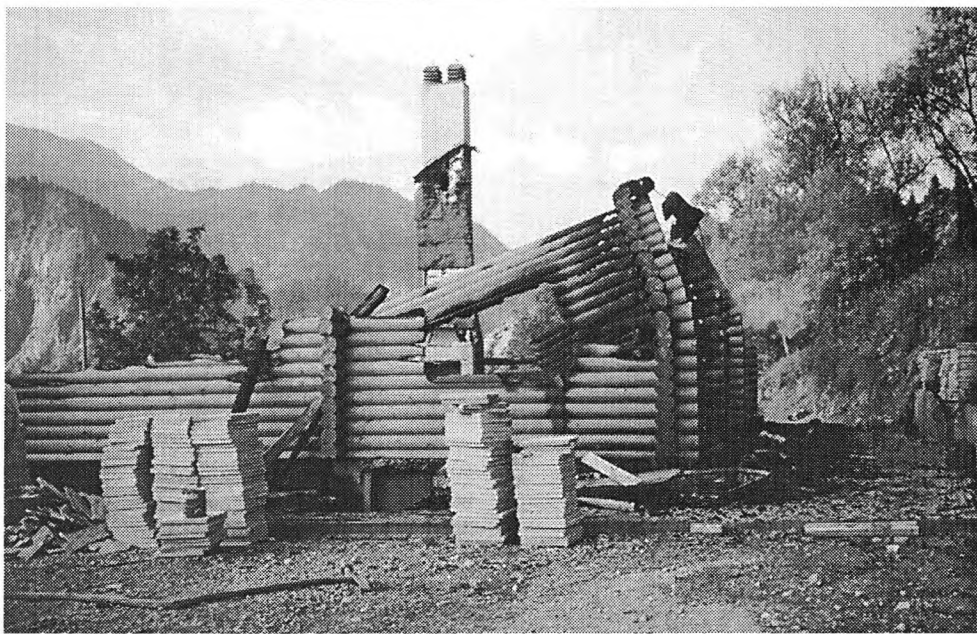
Έχω ακούσει χίλια λόγια
χαρωπά, λυπητερά,
μα ποτέ, καμιά φορά
δε μιλήσανε τα λόγια
σαν του σκύλου την ουρά.

Ανταμώθηκαν άνθρωποι,
κι έχουν κλάψει από χαρά,
μα κανείς, καμιά φορά,

«καλωσώριες» δεν είπε
σαν του σκύλου την ουρά.

Και σε φίλους και σε ξένους
έχω δώσει τη χαρά.
Με ξεχάσαν μια φορά...
Μα πιστός μου μένει ο σκύλος
και σαλεύει την ουρά.

Ζαχ. Παπαντωνίου

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας Μικροχωριτών, τα μέλη της και όλοι οι Μικροχωριτίτες, εκφράζουν την συμπάθεια και τη θλίψη τους στην οικογένεια και του κ. Παντελή Κουβέλη, για την πυρκαγιά που εκδηλώθηκε τα μεσάνυχτα της Παρασκευής 12ης Ιουνίου, και κατέστρεψε ολοσχερώς ένα φανταστικό σπίτι ξύλινης κατασκευής μέσα σ' ένα καταπράσινο τοπίο που ήταν καμάρι των Μικροχωριτών αλλά και των επισκεπτών. Ευχόμαστε να διευκρινισθούν οι συνθήκες και τα αίτια της καταστροφικής πυρκαγιάς και την γρήγορη υλική αποκατάσταση της ανυπολόγιστης ζημιάς.

Η καμπάνα του χωριού

Καμπάνα πάνσοπη, μνήμη απ' την άλλη γη,
τί κι αν δεν ήσουνα χυτή, μαλαματένια,
απάλυνες του πόνου μας τη χαραγή
σημαίνοντας ανάλαφρα τη χαραυγή,
που ξύπναγε παρθενική τριανταφυλλένια.

Παλλόταν η ξεστή σου ασίγαστη λαλιά
σαν άγρυπνη καρδιά πανάχραντης μητέρας.
Ακτιστο φως ανάβλυζες, μας μοίραζες φιλιά
καθώς ανέμιζε τα εφηβικά μας τα μαλλιά
ελατογέννητος σταυραδελφός αγέρας.

Κι όταν καλούσες πρόσχαρα για τον εσπερινό,
όπως συνάζει τρυφερά τρυγόνα τα πουλιά της,
τον απαλό σου απόηχο το γιορτινό
- αλαφροϊσκιωτης αγάπης δειλινό -
εκοίμιζεν ευλαβικά ή λευκά στα κλαριά της.

Στέργιος Δημούλης

του Δημητρίου Σπ. Δερματά

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Στα ελάχιστα σπίτια που είχαν το αποχωρητήριο μέσα στο σπίτι υπήρχε άλλη κατάσταση. Βολεύονταν καλύτερα οι ένοικοι, αλλά η μυρωδιά παρ' όλη την καθαριότητα της νοικοκυράς ήταν αισθητή. Γιατί δεν υπήρχαν σιφόνι. Αλλά και αν είχαν ήταν πρόβλημα να κουβαλάν νερό στην πλάτη με τη βαρέλα, και να το σπαταλούν κάθε φορά στο αποχωρητήριο.

Παρ' όλα αυτά αυτές τις δυσκολίες οι γυναίκες φρόντιζαν να κρατάνε καθαριότητα. Τα σπίτια όσο φτωχά και να ήταν καθαρίζονταν κάθε μέρα. Τα εσώρουχα πλένονταν κάθε βδομάδα και ίσως και γηγορότερα. Η πλύση δεδομένου ότι δεν υπήρχαν τότε απορρυπαντικά γινόταν στο κοφίνι. Το κοφίνισμα γινόταν ως εξής: Η νοικοκυρά προμηθεύονταν ένα κούφιο κορμό από έλατο. Ένα μέτρο περίπου. Αυτό καθαρίζεται καλά από μέσα. Πάτωνε την από μια μεριά με σανίδια. Μέσα στο στρογγυλό λοιπόν αυτό δοχείο τοποθετούνταν τα ρούχα, διπλωμένα καλά μέχρι επάνω αφήνοντας 10-15 πόντους κενό. Στην επιφάνεια τοποθετούνταν ένα αραιό ύφασμα τσαντίλα ή λινάτσα, και απάνω σε αυτό ριχνόταν η αλισίβα, δηλαδή η βρασμένη στάχτη. Το νερό της οποίας διαπερνούσε τα ρούχα μέχρι κάτω και διέλυε τη βρωμιά. Έκανε δηλαδή τη δουλειά του απορρυπαντικού και του χλώριου. Μετά σαπούνισμα και ξέβγαλμα και τα ρούχα γίνονταν πεντακάθαρα. Αν δεν εύρισκαν κοφίνι από έλατο το φτιάχναν με σανίδια σε τετράγωνο σχήμα.

Οι γυναίκες κάθε τρεις τέσσερες μέρες λούζονταν. Την ίδια καθαριότητα κρατούσαν και στα παιδιά τους. Πολύ ελαχίστες οικογένειες δεν έκαναν καλή καθαριότητα, και ψείριαζαν, και μεταδίδανε το ψείριασμα και στους άλλους είτε στο σχολείο, ή όπου αλλού έρχονταν σε επαφή. Πάντοτε ήταν μεγάλη προσβολή να βρεθεί ψείρα επάνω στον άνθρωπο.

Το Βάπτισμα των παιδιών γινόταν στο σπίτι πολλές φορές. Αλλά τις περισσότερες

στην εκκλησία. Όπου μαζεύονταν οι στενοί συγγενείς όπως και σήμερα. Τότε προπαντός τα παιδιά όταν τέλειωνε το μυστήριο ο Νουνός μοίραζε στα παιδιά πενταροδεκάρες. Και οι μπακάληδες έκαναν χρυσές δουλειές με τις καρμέλες και τα κουφέτα που πούλαγαν. Σπάνια ακολουθούσε σε αυτή την περίπτωση γλέντι. Μετά τις ευχές δίνανε κάνα μεζέ και ο κόσμος διαλυότανε.

Όταν πέθαινε κανένας στο χωριό σταματούσε μέχρι την ταφή κάθε δουλειά. Εκτός από τη φροντίδα για τα ζώα. Ο κόσμος συμμετείχε στο πένθος της οικογένειας. Ακολουθούσαν το φέρετρο ως την εκκλησία και από κει στο νεκροταφείο, και μετά φρόντιζαν την οικογένεια την επισκέπτονταν και τις άλλες μέρες. Το σιτάρι το βράζανε οι στενοί συγγενείς και σε μεγάλη ποσότητα. Επίσης ζυμώνανε σιταρίσιο ψωμί και μαζί με το σιτάρι δίνανε και ένα κομμάτι από αυτό. Στο χωριό μας δεν ακολουθούσε τραπέζι όπως γινότανε σε άλλα χωριά. Παρά μόνο για στενούς συγγενείς και προπαντός ξενοχωρίτες. Για τον άλλο κόσμο όσοι πήγαιναν μετά στο σπίτι κανάς καφές μετά την κηδεία.

Αυτή σε περιήληψη ήταν η ζωή στο χωριό και στο σπίτι μας το οποίο ήτανε κτισμένο μέσα στο κτήμα. Και ενώ θα έπρεπε να είναι φτιαγμένο στην καλύτερη θέση. Δηλαδή να είναι προσήλιο να έχει αυλή κ.τ.λ. Για να γίνεται καλύτερα η εκμετάλλευση του χωραφιού, το χτίζανε σε μια γωνιά, που δεν ήτανε παραγωγική που δε φύτρωνε τίποτα. Εκεί σε κανένα όχο (πλαγιά).

Την οποία σκάβανε και δημιουργούσαν κάποιο ίσιωμα, για το μεγαλύτερο χώρο του σπιτιού, και το υπόλοιπο ήτανε χωμένο συνήθως από το επάνω μέρος. Τέτοια κατασκευή είχε και το δικό μας σπίτι. Το μισό ήτανε χωμένο μέσα στη γη.

Τώρα η προσωπική μου ζωή. Εκείνο που σαν όνειρο θυμάμαι. Μέχρι τα 5-6 μου χρόνια. Είναι όπως και παραπάνω γράφω οι γυναίκες που ήτανε στο σπίτι. Τον πατέρα μου ελάχιστα τον θυμάμαι. Θυμάμαι όταν θα ταξίδευε που κλαίγανε όλες οι γυναίκες. Και ακόμα θυμάμαι, όταν παντρεύτηκε η θειά μου Αγγέ-

λω που με φιλούσε κλαίγοντας. Ακόμη θυμάμαι τα πρώτα μου ξαδερφάκια τον Πάνο Παναγιωτόπουλο και την ξαδέρφη μου Μαργίτσα Παπαδή που ήτανε συνομιληκά μου, και παίζαμε πότε στο δικό μας σπίτι και πότε στα δικά τους. Θυμάμαι ακόμα και τη μάνα μου πολύ καλά.

Πάντα τα παιδιά θεωρούν τη μάνα τους ως την καλύτερη και ομορφότερη γυναίκα και πάντα τα παιδιά ίσως από ένστικτο είναι προσκολλημένα σε αυτήν. Εγώ τη λάτρευα. Όπως και αυτή με υπεραγαπούσε. Αφού το περιβάλλον δεν ήτανε και τόσο φιλικό μαζί της και τον πατέρα τον είχε τόσον λίγο καιρό μαζί της. Είχε προσκολληθεί σε μένα. Ήμωνα η παρηγοριά το καμάρι της και η συντροφιά της. Όπου πήγαινε με έπαιρνε μαζί της. Εκτός από τα μακρυνά ξωκκλήσια. Σ' όλα τα άλλα μέρη ήμωνα μαζί της.

Όταν παντρεύεται ο αδερφός της Βασίλης στο χωριό Βουτύρου με πήρε στο γάμο. Ήμωνα τότε 5 χρονών. Έγινε μεγάλο γλέντι. Θυμάμαι μάλιστα και το έθιμο που είχαν στο γάμο. Εκτός το μήλο που έριχνε η νύφη. Όταν κατέβηκε από το άλογο, έβαζε τα χέρια της χούφτωνε ένα παιδί από τα σαγόνια και το σήκωνε τρεις φορές απάνω, λέγοντας κάτι λόγια. Όλη η υπόθεση ήτανε για γούρι να πάει καλά η καινούργια της ζωή. Εγώ βέβαια δεν τα Ξερα αυτά τα πράγματα και όταν με άδραξε και με σήκωνε νόμισα ότι θα με πνίξει. Αρχισα να ουρλιάζω, να κλωτσάω και να φωνάζω τη μάνα μου να με γλυτώσει. Αφού τελείωσε αυτή η διαδικασία, παρηγορήθηκα για τη δοκιμασία μου αυτή, με μια κουλούρα καθάρια κεντημένη και αλειμένη με αυγό και ζάχαρη και πολλές δεκάρες. Με αυτά βέβαια ξεχάστηκε το επεισόδιο.

Η μάνα μου ακόμα με πήγαινε εκτός από τις εκκλησιές και τα κονίσματα και στα μοναστήρια. Σαν όνειρο θυμάμαι όταν με πήγε στην ποδιά της καβάλα στο γαϊδάρο, στο μοναστήρι στους Δομιανούς. Ακόμα άλλη φορά με πήγε στον Προυσό, και με ζύγιασε και υποσχέθηκε το βάρος μου να το πάει λάδι στη χάρη της να τρώνε οι καλόγεροι. Ενώ εμείς στο σπίτι μας το λυπόμασταν να βάλουμε λίγο περισσότερο λάδι στο φαγητό.

Όταν έγινα 6 χρονών, άρχισα να παίζω εκτός από τη μόνιμη παρέα μου με τα ξαδέρφια Πάνο και Μαργίτσα, και με άλλα παιδιά συνομήλικά μου τον Κανούτο Σοφο-

κλή, τον Παλιούρα Γιάννη και παιδιά από τον κάτω Μαχαλά τον Πάνο Γιουρνά και άλλα.

Με τον Πάνο Γιουρνά είμασταν γείτονοι στα χωράφια μας στις Λόγκοβες. Η εποχή εκείνη ήταν καλοκαίρι. Αύγουστος μήνας. Το χωριό που κατοικήτανε από 600-700 άτομα. Οι περισσότερες γυναίκες, και παιδιά και γέροντες. Αφού οι άντρες έλειπαν στα Ξένα. Παρ' όλα αυτά είχαμε αρκετά μαγαζιά, 4 εμπορο-μπακάλικά, 2 καφενεία. Αυτοί κάνανε και το χασάπη. Ο Γεώργιος Γιαννακόπουλος καφενείο. Οι Νίκος Κυρίτσης (Τσοτίνας) Δημ. Ζορμπαλάς Γιάννης Κομπορόζος μπακάλικα. Και ο Φίλιππος Μανίκας κατ' επάγγελμα χασάπης. Το χάνι νοικιάζεται από διάφορους για καφενείο και ξενοδοχείο. Κοντά σε αυτά τα μαγαζιά λοιπόν άνοιξε και ο Πλάκας ο Λευτέρης, ένα μανάβικο και να πως έγινε αυτή η δουλειά. Γινότανε πανηγύρι της Παναγίας στις 23 Αυγούστου στο Γαύρο όταν αυτό τελείωσε. Ο Πλάκας αγόρασε όλα σχεδόν τα φρούτα που έμειναν από διάφορους πωλητές σταφύλια, καρπούζια, πεπόνια, αχλάδια κ.λπ. Και τα έφερε στο χωριό, στο σπίτι του που είχε ένα μαγαζί. Τα έβαλε μέσα και άρχισε να φωνάζει. Εδώ τα καλά καρπούζια, παλιοβραχινά σταφύλια, με τη βούλα τα πεπόνια.

Οι ποσότητες αυτές όμως ήτανε μεγάλες, αρκούσαν να τροφοδοτήσουν μια πόλη. Η πελατεία του χωριού ήτανε περιορισμένη. Χώρια που άρχισαν να γίνονται και τα δικά μας φρούτα ροδάκινα, μήλα. Αρχισαν να μισογίνονται και τα σταφύλια. Κι έτσι η επιχείρηση του Πλακολεύτερη έπεσε έξω και χρεωκόπησε και τα εμπορεύματα βρώμισαν. Αυτό όμως δεν εμπόδισε εμένα και τον Πάνο το Γιουρνά να κάνομε δικιά μας επιχείρηση, και να πωλήσουμε.

Όταν άνοιξε το μαγαζί του Πλάκα, εμείς τα πιτσιρικά καθώς και οι μεγάλοι μείναμε έκθαμβοι από την ποσότητα των εμπορευμάτων και το πρωτότυπο της επιχείρησης. Και θελήσαμε και μεις να κάνουμε κάτι παρόμοιο με τον Πάνο. Πήγαμε λοιπόν στο χωράφι του. Μαζέψαμε πολλά παλούκια από τις φράχτες των χωραφιών και με αυτά φτιάξαμε ένα κρεβάτι (πάγκο) κάτω από μια καρδιά δένοντας τα παλούκια με αγράμπελες. Και την άλλη μέρα αρχίσαμε να μαζεύουμε το εμπόρευμα. Αυτό ήτανε τα μισογενομένα σταφύλια. Από όλα τα γειτονικά χωράφια,

και όταν νομίσαμε, ότι ήταν αρκετή η ποσότητα να μπει μπροστά η επιχείρηση. Αρχίσαμε και φωνάζαμε χαλώντας τον κόσμο. Εδώ τα καλά παλιοβραχινά σταφύλια. Πελάτες δεν ήρθαν βέβαια. Αλλά ήρθε ο αγροφύλακας. Ο Γιώργος ο Ζαχαρόπουλος, και μας πήρε από τα αυτιά, και μας πήγε στη Μάνα μου, και της διηγήθηκε τα κατορθώματά μας. Ήτανε η μόνη φορά που με μάλωσε τόσο πολύ αυτή και μούδωσε και ένα χαστούκι. Εγώ έφυγα κλαίγοντας. Και τρύπωσα σ' ένα παχνί του αχουριού των Κανουταίων. Της μάνας μου δεν της έφτανε η ντροπή και οι συνέπειες της αποζημίωσης που ζήτηγαν οι νοικοκυραίοι για τα σταφύλια τους έχασε και μένα, και ψάχνανε όλοι οι συγγενείς μέχρι τα μεσάνυχτα που αποφάσισα να ξετριπώσω.

Μαζί με την παρέα από το μαχαλά Πάνο, Σοφοκλή, Γιάννη κατεβαίναμε στο παζάρι κάθε μέρα. Συναντιόμασταν με τα άλλα πιτσιρίκια και ξεχνιόμασταν στο παιχνίδι μέχρι το βράδυ. Σπάνια είχαμε καμιά δεκάρα, να αγοράσουμε καμιά καραμέλα ή κουφέτο από τα μαγαζιά. Ζηλεύαμε τα παιδιά που οι πατεράδες τους κρατούσαν τα μαγαζιά, και μας φαίνεταν παράξενο, πως βάσταγαν και δεν έτρωγαν αυτά που πουλούσαν, καραμέλες και γλυκά.

Παπάς του χωριού ήτανε ο Παπακώστας. Γηραλέος αλλά πολύ επιβλητικός με την άσπρη γενειάδα του, και το ψηλό του παράστημα. Εντυπωσίαζε το ποιμνίό του. Αλλά η μοίρα επεφύλαξε και αυτουνού τραγικό τέλος. Να πως έγινε αυτό. Είχε πάει στα παιδιά του στη Λαμία που είχανε μαγαζιά. Στο γυρισμό στο αυτοκίνητο συνταξιδευε με άρρωστο από βλογιά. Τότε η αρρώστεια αυτή ήτανε πολύ διαδεδομένη. Όταν ήρθε στο χωριό, του εκδηλώθηκε η ασθένεια. Τα αστυνομικά μέτρα τότε ήτανε πολύ αυστηρά γι' αυτή την περίπτωση. Όπου εκδηλώνεται η αρρώστεια, απομονώνοταν ο ασθενής δηλαδή κλείνανε το σπίτι (καραντίνα) και τον τροφοδοτούσανε απ' έξω. Μαζί με τον παπά στο ταξίδι ήτανε και μια γυναίκα η Θεοδώρα Δημοπούλου στην οποία έγιναν τα ίδια. Ήτανε Μάρτης μήνας και απόκριες για το Πάσχα. Τις απόκριες επικρατούσε το έθιμο να γίνονται Μασκαράδες (προσωπίδες). Στο χωριό γίνονταν με τα μέσα που διαθέταμε. Φουστάνια, παντελόνια και καμιά πρόχειρη προσωπίδα, από στρατσόχαρτο. Ντύνονταν

τα αγόρια και τα κορίτσια και καμιά φορά οι μεγάλοι. Την Κυριακή ανήμερα. Και προπαντός το βράδυ, τα φαγητά ήτανε πλούσια και το κρασί μπόλικο και γινότανε της κακομοίρας που λένε.

Θυμάμαι αυτές τις απόκριες, που μαζευτήκαμε όλοι οι συγγενείς δηλαδή, οι θειάδες μου Κατερίνη και Λύμπω με τα παιδιά τους της Κατερίνης η Φρόσω και Μαργίτσα της Λύμπως ο Γιώργος η Φώτω ο Πάνος και το νήπιο ο Ανδρέας. Ακόμα οι γειτόνισσες Λάμπρω και Χασιάλω χήρες που ζούσανε μόνες τους. Η θειά μου Κατερίνη, προφασίστηκε κάποια δουλειά και έφυγε για το σπίτι της. Σε κάμπωση ώρα ήρθαν δυό άντρες στο σπίτι μπήκανε με το ζόρι μέσα. Και άρχισαν να αγκαλιάζουν τις γυναίκες, να τις φιλούν, να τις ρίχνουν κάτω. Αυτές σύβληξαν. Η μάνα μου, η κακομοίρα που ήτανε και πιό ντροπαλή, δεν ήξερε τι να κάνει. Και φαντάζεστε εμάς τα παιδιά τη λαχτάρα που πήραμε. Όσπου δέησε με τα πολλά να φανερωθούν ότι δεν ήταν ξένοι, αλλά η θειά μας Κατερίνη με την γειτόνισσά της Πολύζου Πηνελόπη. Που ήτανε και οι δύο πρώτες στα αστεία και στην αισιοδοξία. Όλα αυτά γίνονταν στο σπίτι μας στο φτωχικό μας καλύβι την Κυριακή το βράδυ ανήμερα της αποκριάς.

Τη Δευτέρα τώρα επικρατούσε το έθιμο να έρχονται μασκαρεμένοι από το Μεγάλο Χωριό. Αυτοί έρχονταν σχεδόν όλοι οι άντρες του χωριού και κάναν ολόκληρες παραστάσεις. Πότε ξεγέναναν γυναίκα. Πότε κάναν Βαφτίσια. Πότε γάμο. Πότε κηδεία κ.λπ.

Αυτή τη χρονιά η παράστασή τους ήτανε κηδεία. Με φέρετρο (κάσα). Με παπά, ψάλτες, γυναίκα χήρα να ουρλιάζει και να τραβάει τα μαλλιά της. Και όλοι να μοιρολογάν, μόλις μπήκαν στο χωριό. Είχανε για θυμιατό μια ψόφια κότα που βρωμοκόπαγε εδώ και πέρα.

Ο νεκρός μέσα στην κάσα ήτανε ο Βασιλόπουλος Δημήτριος που ασφαλώς λόγω εξυπνάδας θα ήταν και ο σκηνοθέτης της όλης παράστασης. Ήρθαν οι αθεόφοβοι, και δεν τους έφθασε η πλατεία να κάνουν την ταφή, παρά προχώρησαν ακόμα μπροστά στην πόρτα του Παπακώστα, και άρχισαν να σκάβουν με το τσαπί και το φκιάρι που είχαν μαζί τους και το μοιρολόγι έφθασε στο ζενίθ.

Αυτή τη φασαρία άκουσε ο παπάς, και παρ' όλο που ήτανε άρρωστος με πυρετό,

βγήκε στη βεράντα του σπιτιού (λούζα) και μόλις είδε τα διαδραματιζόμενα ξανατρώπωσε μέσα και δεν ξαναβγήκε. Την άλλη μέρα πέθανε.

Στην κηδεία του θυμάμαι μαζεύτηκε όλο το χωριό. Μακριά όμως από το σπίτι. Τον σήκωσαν από κει δυό άνθρωποι που είχαν πάθει ευλογία και είχαν ανοσία. Ο Λούκας ο Κώστας και ο Καλανζής ο Δημήτρης. Η Θεοδώρα έγινε καλά. Αλλά ο παπάς, δεν διαπιστώθηκε από τι πέθανε από φόβο (σοκ) από την ψευδοκηδεία ή την αρρώστια του.

Αυτά γινόταν τότε και τραγικά και αστεία. Μπήκαμε στη σαρακοστή, με τα φτωχικά μας μέσα διατροφής. Φασόλια, καμιά πατάτα, φακές κ.λπ. Τα οικονομικά μας μέσα ήταν περιορισμένα για να αγοράζουμε συχνά. Ταραμά, χαλβά, χταπόδι ακόμα και ελιές. Λίγη ζάχαρη και καφέ ήταν απαραίτητα, για κάναν καφέ στη μανιά και κάναν ξένο και κανένα τσάϊ του βουνού για μας. Που το μάζευε η θεία μας Αθηνά που πήγαινε τις περισσότερες φορές με τα ζώα στο βουνό.

Έτσι κυλούσε λοιπόν η ζωή μας, όπως πάντα με τα συνηθισμένα οικονομικά μέσα τη σύνταξη της μάνας, και όσα μαζεύαμε από τα χωράφια και τα ζώα. Ο πατέρας μου στην Αμερική δεν είχε κάνει μεγάλη προκοπή. Δούλευε ως εργάτης στα τρένα. Οι αποδοχές του ήτανε μηδαμινές, για την συντήρησή του και αν του περίσσευε τίποτα κάνα δολάριο μας το έστελνε που και πότε. Η μάνα μου φρόντιζε να κρατάει το νοικοκυριό μας (με τη συγκατάθεση βέβαια της γιαγιάς που ήταν η βασική χρηματοδότης του σπιτιού) με αξιοπρέπεια και νοικοκυροσύνη. Και η ζωή μας κυλούσε έτσι ήρεμη. Όσπου ήρθε η συμφορά που χτύπησε το φτωχικό μας. Η μάνα μου αρρώστησε, κρύωσε, την έπιασε πυρετός, βήχας. Κανονικά θα έπρεπε να φέρομε το γιατρό στο σπίτι. Αλλά τι σπίτι ήτανε αυτό για άρρωστο, και τι οικονομικά μέσα είχαμε για τέτοιες πολυτέλειες να φέρομε το γιατρό σε αυτό. Η συχωρεμένη σηκώθηκε, με αυτή την κατάσταση που ήτανε μόνη της, καβάλησε τη γομάρα και πήγε στο Καρπενήσι στο γιατρό. Όταν γύρισε η κατάσταση της χειροτέρευσε. Έλαθε πνευμονία. Της στρώσανε δίπλα στο τζάκι, παραφωτιά και κει ψήνεται από τον πυρετό μόνη της τις περισσότερες φορές. Γιατί οι γυναίκες, η μανιά και οι θειάδες μου. Παρασκευή και Αθηνά, εκτός τα ζώα που είχαν. Τότε ήτανε και οι δουλειές

των χωραφιών όργωμα κ.λπ.

Η συντροφιά της, λοιπόν είμουνα εγώ, 7 χρονών και ο αδελφός μου νήπιο 1 1/2 χρόνου, που ήθελε κι αυτός φροντίδα. Και ήθελε να τρυπώνει όλη την ώρα στην αγκαλιά της. Όταν συνέρχεταν κάπως με έστελνε για νερό φρέσκο. Μας κοιτάζε με τα λυπημένα και δακρυσιμένα μάτια της, και δεν θα ξεχάσω ούτε ξέχασα ποτέ εκείνα τα λόγια της τρεις μέρες πριν πεθάνει. «Δημήτρη μου εγώ θα φύγω. Εσύ να είσαι καλό παιδί, να ακούς τη μανιά και τις θειάδες και να φροντίζεις και να αγαπάς το αδερφάκι σου». Εγώ της είπα όπως άκουγα να της λένε οι θειάδες μου, όταν τους έλεγε θα πεθάνει. «Οτι μη φοβίσε, και ειρωνικά της έλεγαν, ότι μύρησες χωματίλας». Η κατάσταση της επιδεινώθηκε, τα φάρμακα που έφερε από Καρπενήσι, δεν της κάνανε τίποτα.

Το βράδυ παραμονή του Λαζάρου, θυμάμαι στρώσανε τα στρώματα όπως συνήθως. Εμένα με έπιασε μιά νύστα, και πήγα στη θέση μου και τρώπωσα. Είχανε όμως έρθει και οι άλλες θειάδες μου στο σπίτι. Ξύπνησα από φωνές και κλάματα που κάναν όλες αυτές οι γυναίκες. Αλλά δεν σηκώθηκα. Νόμιζα με το μικρό μου μυαλό, ότι τα κάνουν επίτηδες. Οτι φωνάζουν και κλαίει να με φοβίσουν, ότι το κάνουν αστεία για μένα. Όταν σηκώθηκα και είδα τη μάνα μου ακίνητη κατακίτρινη, ακόμα δεν ήθελα να το πιστέψω, νόμιζα πως κοιμάτε. Το συνειδητοποιείσα όταν με πήρε στην αγκαλιά της η θεία μου η Παρασκευή κλαίγοντας, με καταφιλούσε και μούλεγε. Εμένα θα έχεις για μάνα σου Δημήτρη μου τώρα. Δεν μπορούσα να καταλάβω. Πώς πέθανε. Πώς είναι δυνατόν να μην έχω τη μάνα μου;

Όμως αυτή ήτανε η πραγματικότητα.

Άρχισε να ξημερώνει, γέμισε το σπίτι μας από κόσμο. Όλη η γειτονιά, και από τους άλλους μαχαλάδες. Ήρθαν όλες οι γυναίκες. Όλοι αγαπούσαν τη μάνα μου. Ήτανε καλή με όλους. Και δεν ήτανε γριά που έφυγε, ήτανε μόνο 28 χρονών.

Το πρωί ανήμερα του Λαζάρου φέραν την κάσα, βάλανε τη μάνα μου μέσα. Το απόγευμα ήρθε όλο το χωριό με τον παπά από το χωριό Νόστιμο, αφού ο δικός μας είχε πεθάνει, και σηκώσανε το λείψανο. Μέσα σε πανδαιμόνιο από κλάματα και μοιρολόγια. Εγώ τα είχα χαμένα. Πότε ούρλιαζα, φώναζα, και πότε έμεινα βουβός, χωρίς νάχω συναίσθηση τί μου

γινότανε. Ηθελα να πάω μαζί και δεν ξεκόλαγα από το φέρετρο. Αλλά με πήρανε με το ζόρι δεν με αφήσανε να πάω μαζί τους, στην εκκλησιά. Με κρατήσανε στο σπίτι. Τον μικρό αδερφό μου Νίκο τον πήγανε σε άλλο σπίτι. Εγώ κύλισα στα σίδερα του παραθυριού. Από κει φαινότανε το νεκροταφείο, και από κει φώναζα τη μάνα μου που τη θάβανε.

Από κει τη φώναζα και την άλλη μέρα, και όλες τις άλλες μέρες. Και όταν ξέφευγα από την επιτήρηση των δικών μου ανθρώπων και όλων των άλλων, που έρχονταν συνέχεια στο σπίτι μας με τα δώρα τους για την παρηγοριά. Ετρεχα τον κατήφορο ως το νεκροταφείο, που δεν ήτανε και τόσο μακριά, από το σπίτι, και έπειτα στο χώμα, στον τάφο της μάνας μου παρακαλώντας την να βγει, και γιατί μας άφησε.

Αυτή ήτανε η πρώτη οδεινερή εμπειρία, που σημάδεψε την παραπέρα ζωή μου. Γιατί η ορφάνεια μας, δεν ήταν μόνο για τον θάνατο της μάνας μας. Και μένα και του αδερφού μου Νίκου. Αλλά μας έλειπε και ο πατέρας. Ο οποίος πρόσφατα είχε πάει στην Αμερική και δεν θάχε ούτε τα ναύλα να επιστρέψει στο χωριό από κει.

Έτσι μείναμε στη φροντίδα της μανιάς, μιας γριάς 75 χρονών και της θειάδας μου Παρασκευής και Αθηνάς.

Όταν σιγά σιγά ο χρόνος, έριχνε λίγο βάλαμο παρηγοριάς στις καρδιές μας, η αγωνία μου ήτανε να μην πεθάνει και η μανιά μου. Και κει που κοιμότανε και γω δίπλα της έβαζα το χέρι μου στο στόμα της να δω αν ανασαίνει, γιατί φοβόμουνα να μην πεθάνει και αυτή και μας αφήσει.

Ο καιρός πέραγε. Η παιδική μου ηλικία, παρ' όλο τον καυμό, άρχισε να αντιδρά. Αρχισα να αποζητάω πάλι τη συντροφιά των άλλων παιδιών. Να λαβαίνω μέρος στα παιχνίδια τους, να πηγαίνω στο σχολείο. Αλλά με συνέιχε ένα συναίσθημα κατωτερότητας, που ήμουν έτσι ορφανός. Τούτο το δοκίμασα στην πράξη ύστερα από ένα χρόνο από το χαμό της μάνας μου. Και να πως. Γινότανε ένας γάμος, και επικρατούσε το έθιμο όταν εκθέτανε τα προικιά πρώτου να πάρουν να κάθονται 3-4 παιδιά επάνω στα σεντούκια, και να τους φιλοδωρούν αυτοί που θα τα πέρνον με χρήματα.

Κάθησα και εγώ απάνω σε ένα σεντούκι. Οπου ακούγω μια γυναίκα που έλεγε σε μία

άλλη. Οχι αυτό, δεν κάνει να κάθεται ορφανό στα προικιά, και ήρθε και με κατέβασε από κει. Το θεωρούσαν γρουσουζιά για το ζευγάρι που γίνεται.

Εμένα αυτή η διάκριση, αυτό το διώξιμο, με βαλάντωσε κατάλαβα ότι πόσο διέφερα, από τους άλλους. Η ορφάνεια μου τότε μου φάνηκε διπλή και αβάσταχτη. Εφυγα από κει κλαιγοντας και πήγα στο καταφύγιό μου. Κοντά στη μάνα μου, στο μνήμα της που το είχαμε φράξει με ξύλινο φράχτη. Και δεν πάτησα ούτε στο γάμο του καινούργιου ζευγαριού. Παρ' όλο, ότι όλοι τρέχαμε στους γάμους τόσο για τη χαρά που γινότανε, όσο και για τους μεξέδες και τα λουκούμια που μοίραζαν εκεί.

Αυτά από την προσωπική μου ζωή. Τώρα θα περιγράψω από ότι θυμάμε, από τη ζωή του χωριού, και πως ήτανε αυτό τότε.

Το χωριό μας κατέχει, όπως όχι μόνο εμείς διαπιστώνουμε, αλλά καθένας που το επισκέπτετε, την καλύτερη θέση στα χωριά της Ευρυτανίας. Η βλάστησή του, η θέα που έχει προς την κοιλάδα της ποταμιάς. Αλλά και η κοινωνία, ο πολιτισμός του εξείχε από όλους. Αυτό ήτανε ανέκαθεν, γιατί ο κόσμος ο περισσότερος ήταν ξενητεμένος και όπου μένανε μεταφέρανε στο χωριό, κάτι από τη ζωή που ζούσανε εκεί κι έτσι το χωριό προόδευε. Δηλαδή ήτανε κάπως μπροστά από τα άλλα χωριά. Χωρίς όμως να να ξεφεύγει και πολύ από τις προλήψεις την εμάθει, και όλα όσα χαρακτήριζαν την τότε εποχή.

Η κοινωνία μας ήταν μικροαστική και αγροτική. Λίγες ήτανε οι αγροτικές καθ' αυτού οικογένειες, που είχανε λιγότερα χωράφια και πήγαιναν εργάτες στους άλλους. Πάντως η καλλιέργεια των χωραφιών που είχαν σχεδόν όλοι επέτρεπαν σε ελάχιστους να είναι αυτάρκεις, να έχουν δηλαδή το ψωμί της χρονιάς τους. Οι υπόλοιποι συμπλήρωναν τη διατροφή τους από τα εμβάσματα των ξενιτεμένων.

Το σύνολο των χωραφιών του χωριού ήτανε σχεδόν 1400 έως 1500 στρέμματα. Και από αυτά τα 700-800 ποτιστικά, που σπέρνονταν καλαμπόκια, φασόλια, ρεβύθια, κολοκύθια. Και τα υπόλοιπα διασκορπισμένα στην περιφέρεια στα βουνά άνυδρα, που σπέρνονταν σιτάρι, κριθάρι, φακές. Η κάθε πιθαμή από τα ποτιστικά χωράφια, αξιοποιούνταν.

(Συνεχίζεται)

Επιστολές προς την Αδελφότητα

Οφείλουμε μια απάντηση σ' ένα κατάπτυστο κείμενο που είδε την δημοσιότητα στην Εφημερίδα ΕΘΝΟΣ 8/12/97 που το γραφτό ήταν του Περ. Καπετανόπουλου συντάχτη της παραπάνω εφημερίδας. Η ειρωνική εκτίμηση του άρθρου απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Πιστεύει ο κ. Καπετανόπουλος ότι, πρέπει να σβηστεί από το χάρτη ο νόμος Ευρυτανίας ως νόμος των Σαββατοκυριατικών και των θερινών διακοπών, όπως γράφει;

Από εκεί που ξεκίνησε ο κ. Καπετανόπουλος έπρεπε να έχει διαβάσει την ιστορία της Ευρυτανίας και όλο το χώρο της Ρούμελης από τα χρόνια της παλληγενεσίας, δε διάβασε ούτε για τον Μπότσαρη ούτε για τον Καραϊσκάκη το χάνι της Γραβιάς και άλλα αμέτρητα μετερίζια εκείνου του αγώνα; Αλλά και σαν νέος δεν διάβασε ούτε αισθάνθηκε το παραμικρό δέος από την πρόσφατη ιστορία την μέγιστη συμβολή της στην μεγάλη υπόθεση της Αντίστασης την εποχή που η Ευρυτανία βούλιαζε από τον κόσμο που συμμετείχε.

Η Ευρυτανία πέρασε δύσκολες περιόδους αλλά έμεινε όρθια και θα μείνει να είναι σίγουρος ο κάθε τέτοιου τύπου αναλυτής. Περιμένουμε να ανασκευάσει τις θέσεις αυτές ο κ. Περ. Καπετανόπουλος. **Δ.Κ.**

Αισθάνομαι την υποχρέωση, να εκφράσω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους αγαπητούς συγχωριανούς κ. Μένιο Κουτσούκη και Δημήτριο Κρίκο για την κριτική τους και τα καλά λόγια που γράψανε για μένα και τα Απομνημονεύματά μου. Έχει ιδιαίτερη σημασία για μένα το ότι αυτή η κριτική γράφηκε, από τόσο αξιόλογο άνθρωπο όπως είναι ο Μένιος Κουτσούκης. Που εκτός από την μοναδική του προσφορά στο χωριό. Οντας για πολλά χρόνια, πρόεδρος του συλλόγου Μικροχωριτών και μάλιστα πολύ δύσκολα χρόνια μετά την κατοlishση. Όταν φυσική συνέπεια ήταν να αντιμετωπίζουμε προβλήματα, και αντιθέσεις μεταξύ μας.

Αυτός με την μετροπάθειά του τον καλόν του λόγο, τη σωστή του ενέργεια, και μαζί με άλλους επετύχαναν το δίκαιο και την ομόνοια ανάμεσα στους χωριανούς.

Αλλά ο Μένιος μας κάνει υπερήφανους και για άλλες ενέργειές του. Οσα έγραψε για το χωριό. Ακόμα σημαντικότερες ήταν οι πρωτοβουλίες που πήρε σαν Πρόεδρος ΕΚΠΕ του Παντείου Πανεπιστημίου στη διοργάνωση Συνεδρίου για την Αντίσταση στην Ευρυτανία. Με την συμμετοχή του στην συγγραφή και επιμέλεια του σημαντικότερων βιβλίων.

Είναι παρήγορο ότι από το χωριό μας που ήταν πάντοτε προοδευτικό και πρωτοπόρο. Υπάρχουν σήμερα συνεχιστές, σαν τον Μένιο Κουτσούκη, Σπύρο Κυρίτη, Διονύση Χαριτόπουλο. Αλλά και τον δημοσιογράφο Πάνο Παναγιώτοπουλο, που και αυτουνοί οι ρίζες είναι από το

χωριό μας.

Ακόμα στο χωριό μας, τα νέα παιδιά και εγγόνια μας ενδιαφέρονται όσο παλαιότερα και εμείς, και έτσι υπάρχει η βεβαιότητα ότι το χωριό μας δεν θα ριμάξει.

Ακόμα το ευτύχημα είναι ότι και οι καινούργιοι κάτοικοι, οι νέοι αγοραστές σπιτιών και οικοπέδων είναι όλοι εκλεκτοί και ενδιαφέροντες άνθρωποι, και το χωριό έχει να ωφεληθεί πολλά από αυτούς.

Με το Δημήτρη Κρίκο με συνδέει η συμμετοχή μας στην Εαμική Εθνική Αντίσταση, και οι μαύρες μέρες που περάσαμε στο κολαστήριο της Μακρονήσου.

Δ. Δερματάς

Αγαπητέ μας Θανάση

Οικογενειακώς σε χαίρετούμε, καθώς και όλο το Διοικητικό συμβούλιο της αγαπητής μας κοινότητας.

Κατ' αρχήν σημειώνω ότι το εκ \$100 έμβασμα αντιστοιχεί δια 2ετη συνδρομής του περιοδικού μας.

Την ακριβή χρονολογία των ετών δεν δύναμαι να καθορίσω, διότι δεν ενθυμούμαι εάν το έτος 1996 έχει πληρωθεί ή όχι. Η απόδειξις που θα λάβω ασφαλώς θα με κατατοπίσει επί' αυτού.

Επί τη ευκαιρία συχαίρω όλους σας διά τις αποδοτικότερες εργασίες διά την κοινότητά μας που τόσα εδεινοπάθησε, αλλά δεν έπαψε να αναγεννάται και να αντλεί ζήλον και παραδειγμάτα προς μίμνησιν από το λαμπρό της παρελθόν.

Ανταποκρινόμενος στην έκκληση δια τον εμπλουτισμό της «Πνευματικής Γωνιάς» με φωτογραφίες και κειμήλια, σας αποστέλλω αντίγραφον μοναδικής φωτογραφίας του αιμνήστου και Σειπού Ιεράρχη Χρυσσοστόμου Σμύρνης που η ιδιόχειρος αφιέρωσις και υπογραφή του μαρτυρούν τους πατριωτικούς του παλμούς.

Η αφιέρωσις έχει ως εξής

**Τω φίλω μου Περικλή Βαλιάδη
εις ανάμνησιν Παλαιών ημερών
και σημερινών Περιλάμπρων
εν Σμύρνη γεγονότων.**

Ο Σμύρνης Χρυσσοστόμος Μάϊος 1919.

Ο Κος Βαλιάδης ήτο πατριός της πεθεράς μου Κας Δήμητρας Βλαστού η οποία και μου την εδώρησε, μαζί με μίαν πρόχειρον βιογραφίαν που την παρεκάλεσα να μου κάνει.

Παρόμοια με διαφορετικόν πατριωτικό επίγραμμα, εδώρησε στον ηρωικόν μας Μακεδονμάχο Παύλον Μελλά, που ευρίσκεται στο μουσείο Μπενάκη εις Αθήνας.

Συνεπώς και το δικό μας μουσείο είναι κατάλληλον της φωτογραφίας του που τόσο παράξενα συνεδέθη και με το δικό μας ηρωικό χωριό.

Υμέτεροι Παναγιώτης και Ειρήνη

Χ. Μαστρογεωργοπούλου

Condord Ca 7-1-1998

Ο Αιώνας μου (Στα παιδικά μου βήματα)

Γράφει ο Δημ. Αλ. Τσιτούρης

Είδα το φως της ζωής στην Πόλη, γεννήθηκα εννέα χρόνια μετά από τον 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο και πέντε χρόνια μετά την Μ.Ασιατική καταστροφή, γόνος αστικής οικογένειας.

Τα νηπιακά μου ακούσματα ήταν για τους δύο καταστροφικούς πολέμους και τις διαφορές μεταξύ Βενιζελικών και Βασιλικών, ωραία αρχή μιας ανθόσπαρτης ζωής.

Τότε οι δρόμοι της Πόλης φωτιζόταν με γκάζι, λίγο πριν τη δύση και πριν την αυγή ο γκαζιέρης αναβόσβηνε τους φανούς.

Την νύχτα στην γωνιά του δρόμου ο μπεχτσής (νυχτοφύλακας) σφύριζε για να φύγει ο κλέφτης και κτύπαγε την μαγκούρα του για να αναγγείλει την ώρα.

Μέσα μεταφοράς ήταν το τραμ, ελάχιστα αυτοκίνητα, αρκετές άμαξες και οι περισσότεροι άνθρωποι πεζοπορούσαν.

Τα πάντα πουλιώντουσαν στους δρόμους, ο μανάβης, ο ψαράς, ο γαλατάς, ο γιαουρτιάς, ο τουρσουτζής, ο γνωστός κουλουράς, ο Αρβανίτης με τις συκοταριές και τους πατσάδες, ο τσαγκάρης, και μπαλωματής, ο ακονιστής, ο γανωτής και ο Χιώτης φραντζολάς διαλαλούσαν διαπασών τις πραγματίες τους, παρόν και ο Εβραίος παλιατζής «παλιό ρούκα αγκοράζει». Κάθε Κυριακή πρωί πριν φέξει στη γωνιά του δρόμου ο λουκουματζής έστηνε την φωτιά με το καζάνι του και διαλαλούσε «Λουκουμάδες με το μέλι και με την κανέλλα να τους φάη η κοπέλλα» έτρεχαν τα δουλικά (οικιακοί βοηθοί) να γεμίσουν την κατσαρόλα για να τέρψουν τα λαρύγγια των αφεντικών, στην άλλη γωνιά ο Θεσσαλός ή Αρβανίτης σαλεππτής. Αυτή ήταν η αληθινή ζωή της Πόλης του μεσοπολέμου. Τις Κυριακές στις λαϊκές γειτονιές μαζεύονταν γύρω από ένα κουρδιστό γραμμόφωνο και γλεντούσαν.

Μουσικές προκλήσεις του μεσοπολέμου ήταν ο Φοξτρότ, το ρομαντικό ταγκό, το τσάρλεστον, και το γοητευτικό βαλς, αλλά πάντοτε ακουγόταν ένα τραγουδάκι του υπέροχου Αττίκ.

Στο μπακλαχοράνι (κούλουμα) στα Ταταύλα γινόταν το γνωστό πανηγύρι, μαζεύονταν πλήθος κόσμου να δουν τους μασκαράδες

και τις έφιππες πόρνες, γλέντι ζωντανό. Ετοιμασίες στα φιλικά σπίτια για να υποδεχτούν τους αγαπημένους από το Πέρα ή τα Προάστια.

Κάποιο μέρα αρχάς της δεκαετίας του 30 ο πατέρας έφερε σπίτι ένα ξύλινο κουτί, το συνέδεσσε με ένα χάλκινο σύρμα και έντρομοι ακούσαμε μιά φωνή «Εδώ Μπάρι, εδώ Μπάρι», ακούτε την Ελληνική εκπομπή» και μετά το τραγούδι «Ριρίκα» ο παππούς κουνούσε το κεφάλι και έλεγε «ο διάλος μήκε στο σπίτι μας».

Κάποτε οι Έλληνες της Πόλης αγανάκτησαν και έβριζαν κάποιο Ιταλό φασίστα, το Μουσολίνι, που κήρυξε τον πόλεμο στους Ορθόδοξους Αβυσσινούς και βομβάρδιζε τα χωριά τους με «Υπερίτη», εγκληματίας, κτήνος κ.λ.π.

Στην Γερμανία ο Χίτλερ θέλει να εφαρμόσει τη νέα τάξη, δεν καταλάβαινα τι θα πει «νέα τάξη» και έλεγε ότι εχθροί της ανθρωπότητας ήταν οι Εβραίοι, γιατί; εγώ ξέρω τους φίλους του πατέρα, τον κ. Νεσίμ, τον κ. Μπενμαγιόρ, την κ. Ρασέλ και τόσους άλλους, όλοι είναι καλοί άνθρωποι, γιατί;

Στην Ισπανία εμφύλιος πόλεμος, τι θα πει αυτό; σκοτώνονται χιλιάδες άνθρωποι, παιδιά, γέροι, πω, πω, γιατί όλα αυτά τα κακά; ήμουν τότε εννέα χρόνων.

Ακριβώς στα δωδέκαρα γενέθλια που ακούσαμε στις ειδήσεις, ότι οι Γερμανοί εισέβαλαν στην Πολωνία, όλα τρελλά, δεν τα ακουμπά καμμία λογική, ένας ξέφρενος χορός εγκλημάτων και δυστυχίας, για 5,5 χρόνια, ο 2ος Παγκόσμιος πόλεμος είχε 54 εκατ. νεκρούς και ίσως άλλους τόσους τραυματίες συνανθρώπους μας. 6 εκατ. άνθρωποι κάικαν επειδή ατυχώς γεννήθηκαν Εβραίοι. Δεκάδες και ίσως εκατοντάδες εκατ. άνθρωποι πλανώνται σαν αγέλη πάνω στην ματωμένη γη. Φρικτή δυστυχία, ντρέπεται αυτός που τολμά να λέγεται άνθρωπος.

Κι' αυτά όλα στο 20ο αιώνα, για τον οποίο πολλοί τολμούν να καυχόνται. Τα ευγενή οράματα του 19ου αιώνα ταπεινώθηκαν.

Αλοίμονο σ' αυτούς που πιστεύουν ότι διαβιούν σε πολιτισμένη εποχή. Τι προσδοκούμε από τον 21ο αιώνα;

Οι γυναίκες της Ευρυτανίας στους αγώνες του 1821

Οι γυναίκες βοηθούσαν με κάθε τρόπο τους άνδρες τους και τα παιδιά τους που πολεμούσαν τον τούρκο δυνάστη. Φωτεινά και γνωστά παραδείγματα, οι Σουλιώτισσες που με τη θυσία τους στο Ζάλογγο και οι γυναίκες της Νάουσας που κι αυτές με τη θυσία τους στον ποταμό Αραπάκη έδειξαν και δίδαξαν την αγάπη τους για την λευτεριά και την πατρίδα.

Σήμερα αναφέρω δυό ηρωίδες Ευρυτανίσσες που οι θυσίες τους δεν είναι τόσο γνωστές μα είναι εξίσου σημαντικές. Είναι η Αγγελική γυναίκα του ιερέα Παπακώστα και αδερφή του ηγούμενου Τατάρνας Γαβριήλ και η Μαριώ, γυναίκα τ' Αρσένη, διάκου της ίδιας Μονής.

Αυτές ντυμένες τα ράσα πηγαίνουν τροφές, βόλια, πληροφορίες στα παληκάρια που πολεμάνε τους Τούρκους. Στις 9 του Γενάρη του 1823 τους πιάνουν οι Τούρκοι του Δερβέν αγά και τις σκοτώνουν κάτω από ένα βράχο που από τότε οι ντόπιοι τον λένε βράχο της παπαδιάς. Στις 22 Γενάρη του 1823 ο καπετάν Ανδρέας Ίσκος σκότωσε τον Δερβέν αγά. Και οι δύο αυτές πληροφορίες γράφονται σε περιθώριο βιβλίου της Μονής.

Ο λαός μας τις τραγούδησε ως εξής:
Ποιός είδε θηλυκό παπά και διάκο γκα-
στρωμένο
ποιός είδε την Αγγελική τα ράσα να
φοράει,
δώδεκα χρόνια παπαδιά και έξι μηνώνε
χήρα
και τη Μαριώ την όμορφη, την μικροπα-
ντρεμένη

την αδερφή του γούμενου και την κυρά τ'
Αρσένη;

- Βάστα παπά μ' τα γένια σου κι ο Τούρκοι
προσκυνάνε

- Διάκο μου, βάστατο καλά το άγιο το
αρτοφόρι.

Τις είδε να διαβαίνουνε μες στις Τουρκιάς
τ' ασκέρια.

Ο εκλεκτός Ρουμελιώτης και βραβευμένος ποιητής Γιάννης Σαντάρμης τραγουδά τον αγώνα και τη θυσία της Αγγελικής και της Μαριώς με το δικό του Ρουμελιώτικο τρόπο:

Δυο σύγνεφα διαβαίνουνε και πάνε στην Τατάρνα,
δυο σύγνεφα κατάμυρα, σύγνεφα φορτωμένα,
Δε φέρνουν κιόνια και θροχές, δεν κουβαλάν χαλάζια,
μόν' έχουνε παράπονα, σέρνουνε μοιρολόγια,
το 'ναι μοίρεται τη Μαριώ, τ' άλλο κλαίει την Αγγέλω,
τις κλαίνει, τις θρηνολογάν και τις συκνωρτάνε.
- Ποιές είστε, κλεφτογύναικες, πούθε γονοκρατιέστε
και πώς σας κράζει ο ντυνιάς και πώς σας λέει ο κόσμος;
- Εγώ 'μια η Αγγέλω η παπαδιά, η Αγγέλω Παπακώστα
κι έχω αδερφό το γούμενο στην άγια την Τατάρνα.
- Μένα με νοματάν Μαριώ, τ' Αρσένη η διάκαινα είμαι.
- Του Παπακώστα Αγγελική, κι εσύ, Μαριώ τ' Αρσένη,
καλά δεν γκιζερούσατε κι οι δυό μες στα χωριά σας
με τα μαλλινοφούστανα, τα ζομπλιαστά τσεμπέρια,
τώρα σαν τ' σας έπιασε, τι βάνατε στο νου σας
και ρασοφορεθήκατε, κρεμάσατε και γένια
κι έρχεστε και παγαίνετε στα κλέφτικα λημέρια;
- Και που να γκιζερίσουμε και που να πάμε οι έρμες,
τώρα καιρός για τ' άρματα, δεν είναι για σιργιάνι,
τώρα σπκώθη πόλεμος που πολεμάν τους Τούρκους,
που πολεμάν μικρά παιδιά, γυναίκες με τους άντρες,
τώρα κι εμείς αλλάξαμε, βγαίναμε τα σκουτιά μας,

βάναμε καλογέρικα, ντυθήκαμε τα ράσα,
λύσαμε τις λιανόζωσες και τα θηλυκωτάρια
και ζώσαμε τα τριδιπλα στη μέση σελαχλίκια,
που 'ναι φαρδιά και πιάνουμε πολλά μολύθια μέσα,
μολύθια, τουφεκόπετρες, λιθάρια του πολέμου,
τ' είμαστε για κουβάλο εμείς, της κλεφτουριάς μιντάτρες.
- Συ, παπαδιά μου, σφίξε την τη μέση σου όσο θέλεις,
μα εσύ, καημένη διάκαινα και μικροπαντρεμένη,
ξέζωσε το σελάκι σου και μην το παρασφίγγεις,
τ' έχεις παιδί μες στην κοιλιά, παιδί για το μπεσίκι
και θ' απορριζεις, καφερά.
- Μάνα τοιμόγεννη είμαι,
στους οκτώ μήνες περπατώ και στους εννιά πατώ
που κουβαλάω, γω το παιδί στα κλέφτικα λημέρια,
ποτέ μου δεν απόρριξα, πως θα απορριξω τώρα;
'Όπως τη μέλλει το φορτί, τη μέλλει ο κουβάλος,
έτσι γνοιάζεται το παιδί και το καλοσκεπάζει
με το μακρύ το ράσο της, με τ' άγιο τ' αρτοφόρι,
να μην τη ιδούνε οι Αγαρβνοί, να μην την καταλάβουν.
- Αγγέλω, κρένει ο γούμενος από το μοναστήρι
κι εσέ, Μαριώ μου, σε καλεί κι εσένα σε φωνάζει,
σαν κάτι φαίνεται ζητά, σαν κάτι να σας θέλει.

Παν στην Τατάρτα οι καλογριές και το Γαβρήλ ρωτάνε.
 - Στις προσαγές σου, γούμενε, τι μας χαλεύεις τάχα;
 - Διψάνε οι κλέφτες στο βουνό, πεινάν τα παλικάρια,
 η μια τ' ασκί να φορτωθεί κι η άλλη το ταγάρι,
 νερό για να τους φέρετε, ψωμί για να τους πάτε,
 πιάστε από το ζουνάρι σας, κρεμάστε στο μπρί σας
 και κάνα φιρφιρί κρασί, καμιά μπούκλα με διάγγι
 κι ακόμα τα σελάχια σας, που τρίςαθα είναι αμπάρια,
 γιομώνστε τα και σύρτε τους φουσέκια για τ' αρμούτια.
 Σύρτε να φαν, σύρτε να πιούν και πες τε στους λεβέντες
 το πως η Ταταρνιώτισσα η Παναγιά βοηθά τους
 και την ευχή μου πες τε τους ακόμα πως τους στέλνω,
 φορτώνεται η Μαριώ τ' ασκί κι η Αγγέλω το σακκούλι,
 νερό απ' την γκούρα πιάνει η μιά, νερό από τη Μαρδάχα
 κι η άλλη παίρνει κρίθινο, παίρνει ψωμί μμπομπότα,
 ψωμί καλογερίστικο, ψωμί απ' το μοναστήρι,
 παίρνουν κι ένα παλιό κρασί και δωδεκαχρόνιο.
 Παγαίνει κι έρχεται η Μαριώ την τσίτσα ζαλωμένη
 κι η Αγγελική με τον τρουβά στην πλάτη όλο αραδίζει,
 με το νερό ρίγλα τ' ασκί, με το προσφάι η μαρούδα,
 η μπούκλα και το φιρφιρί με το κρασί ως απάνω
 και με τις τουρφεκόπετρες και τα μολύβια η ζώστρα.
 Να τες, στη στράτα που 'ρχονται, που παν στα μετερίζια.
 Παιδιά, οι καλογριές έρχονται οι ρασοτυλιγμένες,
 τ' ασκόπουλο κρατεί η Μαριώ, την ταρραζικά η Αγγέλω,
 η μια μας φέρνει το νερό κι η άλλη το ταϊνι,
 μας φέρνουν και γλυκό κρασί, κρασί απ' το μοναστήρι,
 μας φέρνουνε ακόμα κι οι δυο τη μέση τους γιομάτη,
 τρεις δίπλες σέρνει η μέση τους και τρία πλατιά ζουνάρια,
 το 'να έχει μπαρουτόβολα, τ' άλλο έχει τζεπανένδες,
 το τρίτο τουφεκόπετρες, λιθάρια του πολέμου.
 Τα παλικάρια πολεμάν κι αυτές κοντοζυγώνουν.
 - Γειά σας, αντροπαλίκαρα, κι εσείς, καπεταναίοι.
 - Καλώς τις κλεφτογύναικες, καλώς τις κουβαλήτρες.
 - Λεβέντες, ζήψετε νερό, παιδιά, φάτε προσφάγι,
 νερό από τη Μαρδάχα εκεί, ψωμί απ' το μοναστήρι,
 πιείτε απ' το καλογερίκο το μοσκοκρασοράκι,
 πάρτε και μπαρουτόβολα, που 'χουμε στο σελάχι.
 Με τα πλαστάρια ο γούμενος και με τα γιμελίκια,
 μες απ' το μοναστήρι του, και την ευχή του στέλνει
 και λέει πως σας βλογά ο Χριστός κι η Παναγιά σας σκέπει.
 - Τώρα σα θα γυρίσετε, σαν πάτε στην Τατάρνα,
 να πείτε στον ηγούμενο πως από τ' Αγραφα όλη
 τον προσκυνάει η κλεφτουριά και τους φιλάει το χέρι,
 πολλά να 'ναι τα έτη του και να μας μελετάει
 στις αυγινές του προσευχές, στα βραδινά του λόγια
 και μες στα θυματίσματα, που στέλνει προς τον Πλάστη.
 Προσφέρνηει η Αγγέλω κι η Μαριώ τρουβάδες το προσφάγι,
 σίκλους τους δίνουν το κρασί, μπούκλες το κρασοράκι,
 χούφτες τις τουφεκόπετρες, χούφτες και τα κρουσουίμα.
 Ένας κλέφτης πίνει νερό, άλλος μμπομπότα τρώει,

από την μπούκλα άλλος πιωσίεις βυζαίνει κρασοράκι,
 γιομώνει το τουφέκι του με μπαρουτόβολα άλλος.
 - Οι κλέφτες τρώνε κι αποτράν', πίνουνε κι αποπίνουν.
 - Γειά σας, λεβέντες, και ταχιά ν' ανταμωθούμε πάλι.
 - Βαμπάκι να 'ναι ο δρόμος σας, κουκούλι το στρατί σας.
 Οι δυό μοναστριώτισσες παν στο στενό συρίμι
 κι οι κλέφτες συντροφεύουν τις ξοπίω με το μάτι.
 Κι εκεί κοντά κι εκεί σιμά να φτάσουν στην Τατάρνα,
 σκούζουν τα κλεφτολήμερα, σουράν τα καρσούλια
 κι η κούλια η κοντινότερη στις καλογριές φωνάζει.
 - Μαριώ, φυλάξου από δεξιά, Αγγέλω, από ζερβά σου,
 πιάστε το βράχο τον τρανό και κάντε τον ταμπούρι,
 τι οι Τούρκοι σας δοκίηκαν με το Δερβέν αγά τους.
 Βγαίνει ο Δερβέν αγάς μπροστά, τις καλογριές ρωτάει.
 - Τι καλογέροι είσατε εσείς με κλέφτικα σελάχια,
 με γένια γεροντίστικα και με μαλλιά κλωσμένα;
 - Αγά μ', σαν όλους είμαστε κι εμείς τους καλογέρους,
 εγώ 'μια ο ένας ο παπάς κι ο άλλος είναι ο διάκος.
 - Και τι ζητάτε στο βουνό με τέτοια άγρια τσιβούρα;
 Τι πάει ο Γενάρης για να βγει, Φλεβάρης ζημερώνει.
 - Τα Φώτα ήταν βρεχούμενα, τα Γέννα χιονισμένα
 κι όζω τώρα ξεβγαίνουμε από τ' ασκηταριά μας,
 τα φύτρα να βλογήσουμε, ν' αγιάσουμε τις βρύσες.
 - Ποιό μπουγιουρντί το λέει αυτό και ποιός ταφτάς το γράφει;
 - Αγά μ', zakóni το 'χουμε, αντέτι είναι δικό μας,
 αγιάζουμε όλα τα κλαριά για τον καινούριο χρόνο.
 - Τι κουβαλάτε στον τρουβά;
 - Κουμούτσα για το δρόμο.
 - Και στο φλασάκι;
 - Την άγιασση, αγά μου, είχαμε μέσα
 κι όπως βλογάμε τα κλαριά, βλογάμε και τον κόσμο.
 - Τότε απλώστε το χέρι σας κι εμείς σας προσκυνάμε.
 Κάνει ν' απλώσει η Αγγελική, γυναικείο βγαίνει χέρι,
 κάνει ν' απλώσει κι η Μαριώ, γοργοχτυπά η καρδιά της,
 στα στήθια της χτυπά η καρδιά, στα σπλάχνα το παιδί της
 κι απ' του παιδιού το κλώτσημα τ' άγιο αρτοφόρι σείεται.
 - Τούρκοι, ο παπάς δω θηλυκός κι ο διάκος γκαστρομμένος!
 Τρεις τουφεκίες ακούγονται, κι οι τρεις αράδα-αράδα,
 η μια θαρεί τίνε Μαριώ, η άλλη την Αγγέλω
 κι η Τρίτη της Μαριώς χτυπά τ' αγέννητο παιδάκι.
 - Για σίκω για τ' ασκί, Μαριώ, για το σακκούλι, Αγγέλω,
 και σας προομένη ο γούμενος χαμπέρια να του πάτε,
 χαμπέρια από την κλεφτουριά κι απ' τους καπεταναίους.
 Ούτε η Μαριώ ακουρμάνεται, ούτε η Αγγέλω αγροϊκάει,
 οι μαύρες δε σπκώνονται τη στράτα τους να πάρουν,
 μόνο δυο σύγγεφα περνάν και πάνε στην Τατάρνα,
 δε φέρνουν αστραπόβροντα, μηδέ χαλασοβρόχια,
 αλλά χαμπέρια κλιβερά, μαντάτα κουβαλάνε,
 το 'να θρηνεί για τη Μαριώ, τ' άλλο για την Αγγέλω
 κι ο γούμενος δυό, τρεις βολές τις κλαίει κι αυτός τη μέρα,
 τη μια την κλαίει μας στο πρωί, την άλλη μες στο βράδι
 και το καταμεσήμερο κλαίει και τις δυό αυτάμα.

Βιβλιοπαρουσιάσεις

Λεωνίδα Γ. Τσέντου, Συλλογή Β' Ολόκληρων παλιών ελαφρών και ελαφρολαϊκών τραγουδιών. Αθήνα 1998, σελίδες 126.

Ο κ. Α. Τσέντος, που είναι δεμένος με το Μικρό Χωριό από τα μαθητικά του χρόνια, όταν ο αείμνητος πατέρας του Γ. Τσέντος ήταν δάσκαλος του χωριού, μας χάρισε τη δεύτερη συλλογή του από ολόκληρα επλεγμένα, 200 και πλέον, παλιά ελαφρά κι ελαφρολαϊκά τραγούδια. Λίγα χρόνια νωρίτερα (1993) μας είχε χάρισει την πρώτη του συλλογή που την αποτελούσαν οι τίτλοι και τα ρεφραίν 650 παλιών ελαφρών κι ελαφρολαϊκών τραγουδιών. Για διακόσια απ' αυτά με επιμονή, μόχθο και προπαντός με το μεράκι του κατάφερε να μας εξασφαλίσει με τη νέα του συλλογή ολόκληρα τα κείμενα των τραγουδιών με τα ρεφραίν τους. Είναι όλα αυτά που παρουσιάζονται με αλφαθητική σειρά του τίτλου τους, το στιχουργό και τον μουσικοσυνθέτη στην καινούργια του συλλογή. Έτσι, αρχίζοντας με το «Αγάπη μια λέξη που τη λέμε σε μια τρελή αδυναμίας μας στιγμή» τελειώνει με το «Ψυχή της ψυχής μου, αγάπη μου εσύ μοναχή» και το «Χωρισμένοι κι αν ζω δεν σε ξεχνώ». Είναι τραγούδια που έθρεψαν γενιές αφού ξεκινάνε από το 1924 και λήγουν με το τέλος της δεκαετίας του 1970. Είναι αυτά που δεν έχουν ακόμη εκτοπισθεί από τα πιο σύγχρονα γιατί είναι δεμένα με εποχές που οι παλιοί όλο και περισσότερο νοσταλγούν κι όλοι λίγο πολύ ψελλίζουμε τα λόγια τους σε ρεφραίν όταν δεν τα τραγουδάμε ολόκληρα, όπως είναι τα περίφημα τραγούδια του Αττίκ «Η αγάπη είναι χίμαιρα», «'Αδικα πήγαν τα νιάτα μου», του Αρία «Μας φτάνει μόνο, ένα κύμα στ' ακρογιάλι», του Ν. Γούναρη «Ο κόσμος άλλαξε, αλλάξαν οι καιροί», «Θυμήσου κάποτε πόσο αγαπήμαστε», του Σακελλαρίου «Λες και ήταν χθεσ», του Σουγιούλ «Για μας κελαϊδούν τα πουλιά», του Τσιτσάνη «Απόψε κάνεις μπαμ», του Τραϊφόρου «Λόντρα, Παρίσι, Νιού Γιόρκ, Βουδαπέστη, Βιέννη» που τραγουδούσε η αξέχαστη Σοφία Βέμπο, του Μ. Χιώτη «Ηλιο-βασιλέματα», του Χαϊρόπουλου «'Ελα γι' απόψε» και άλλα.

Ο Α. Τσέντος με τη διαχρονική αυτή συλλογή των αγαπημένων από όλους τραγουδιών αποδεικνύεται όχι μόνο ένας νοσταλγός

των τραγουδιών και της εποχής που θριάμβευσαν αλλά κι ένας ακάματος και ανιδιοτελής συλλέκτης-ερευνητής, που μας μεταφέρει σε παλαιότερες εποχές. Αυτές αν και ταραχώδεις, με έντονα πάθη και ηρωϊσμούς, μέσα από τα τραγούδια αυτά, εμφανίζονται πιο αγνές και ρομαντικές αφού κοντά στους στίχους της αιώνιας αγάπης προβάλλουν και μια απλή και ανεπιτήδευτη φιλοσοφία ζωής.

Μ.Κ.

Ένα βιβλίο του Σταύρου Γεωργούλη

Αξίζει τα πιο θερμά συγχαρητήρια ο Σταύρος Γεωργούλης συνεργάτης του περιοδικού μας για την έκδοση του βιβλίου με τον τίτλο «Απ' ό,τι θυμάμαι» (Εις το ...Ευτράπελο), που κυκλοφόρησε σε λίγα δυστυχώς αντίτυπα.

Είναι ένα βιβλίο στο οποίο υπάρχουν συγκεντρωμένα κείμενα που μερικά έχουν δημοσιευτεί στα «Μικροχωρίτικα Γράμματα» και άλλα για πρώτη φορά δημοσιεύονται και προκαλούν πάντα μια ευχάριστη διάθεση στον αναγνώστη και πολύ γέλιο, κάτι που έχουμε τόσο πολύ ανάγκη όλοι μας, στη σημερινή σκληρή πραγματικότητα που ζούμε.

Αναφέρεται σ' όλες τις εκδηλώσεις της ζωής του χωριού μας και σ' όλες τις ηλικίες, όπως τις είδε με την καλόπιστη σατυρική διάθεση που τον διακρίνει και που με επιτυχία διατυπώνει στις σελίδες του βιβλίου του. Ας είσαι καλά πάντα αγαπητέ μας Σταύρο για το γέλιο που μας χαρίζεις κάθε φορά με τα υπέροχα κείμενά σου περιγράφοντας γνωστά και άγνωστα συμβάντα από τη ζωή του χωριού μας.

Θ. Κεράνης

Ευτυχισμένη Κυριακή

*Ωραία περάσαμε την Κυριακή μας
ύστερ' από το μόχθο μιάς βδομάδας.
Φόρεσα εγώ το μπλέ μου το κουστούμι
που απ' την πολυκαιριάν αγνά γυαλίζει,
το «πιο καλό» εσύ φόρεσες φουστάνι,
βάψαμε τα παπούτσια του παιδιού μας...
κ' επίσημοι και λίγο κορδωμένοι
πήγαμε στην πλατεία μας τη μεγάλη.
Πορτοκαλάδες δύο ήπιαμε στα τρία
και -η μέρα πούναι- λίγο στη σπατάλη.*

Αρης Χατζηδάκης

Εντυπα που λάβαμε

Στη στήλη αυτή παρουσιάζονται περιοδικά, εφημερίδες και έντυπα που αποστέλλονται στην Αδελφότητα και στη διεύθυνση του περιοδικού

Ευχαριστούμε τον κ. Θανάση Παπαθανασόπουλο για τα βιβλία που χάρισε στη Βιβλιοθήκη της «Πνευματικής Γωνιάς», τα βιβλία είναι γραμμένα από τον ίδιο:

1. Διηγήσεις - Ιστορικά Σκηνάρια
2. Αλκηστη ή το όνειρο της Κυριακής
3. Καταφύγιο θηραμάτων
4. Το Αψηλάφητο
5. Ο ποιητής Γ. Θ. Βαφόπουλος

Εφημερίδες - περιοδικά που λάβαμε

ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ Μηνιαία Αδέσμευτη Εφημερίδα Μάρτης 1998 αρ. φύλ. 3

ΛΕΠΙΑΝΙΤΙΚΑ ΝΕΑ Τριμηνιαία Εφημερίδα του Συλλόγου Λεπιανών Ευρυτανίας - Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 1998 αρ. φυλ. 60.

ΔΟΜΙΑΝΙΤΙΚΑ ΝΕΑ Διμηνιαία έκδοση του Συλλόγου Δομιανιτών Ευρυτανίας. Μάρτιος Απρίλιος 1998 αρ. φυλ. 83.

ΚΟΡΥΣΧΑΔΕΣ Τριμηνιαία έκδοση των απανταχού Κορυσχαδιτών Ευρυτανίας.

ΕΥΡΥΤΟΣ Μηνιαίο Ενημερωτικό δελτίο όργανο του Φιλοπροόδου Συλλόγου Δομνίστας Ευρυτανίας.

ΔΙΑΚΟΣ Έκδοση Αδελφότητας «Αθανάσιος Διάκος» Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 1998.

Παλιά αυλή

Τα σκλαβωμένα σου εξεχειλιζαν μαλλιά
φτωχούλα μου, απ' το μαύρο σου μαντήλι
κι' η χειμωνιάτικη τα χάιδευε αντηλιά
χλωμή, σαν απ' αρρώστου αγνό καντήλι.

Κάτω απ' τη μαραμμένη μας κληματαριά
το χέρι σου στο χέρι μου ακουμπούσε
κι' ήταν η μόνη πεταλούδα απ' το βοριά
που εσώθη και στον ήλιο ακόμα ζούσε.

Δάκρυα και λόγια δεν εθγαίνανε πικρά
να πούνε το θλιμένο χωρισμό μας
κ' εκοίταζες βουθή και τα ξερά
κλωνάρια μόνο ελέγαν τον καημό μας.

Κοντά μας κι η μανούλα σου η γριά, σκυφτή,
μαυροντυμένη, δίπλα εκεί στη θύρα
αχ! έτσι όπως σκεκότανε βουθή κι' αυτή,
του χωρισμού μας έμοιαζε τη μοίρα.

Λάμπρος Πορφύρας

Τραγούδι του τρυγητού

Το λέει πετροπότουφας στο δροσερό τ' αυλάκι
το λεν στα πλάια οι πέρδικες, στην ποταμιά τ'
αηδόνια

το λεν στ' αμπέλια οι λυγρές, το λέν με χίλια γέλια
το λέει κι' η Γκόλφω η όμορφη, το λέει το τραγούδι:

- Αμπέλι μου, πλατύφυλλο και καλοκλαδεμένο
δέσε σταφύλια κόκκινα να μιώ να σε τρυγήσω
να κάμω αθάνατο κρασί μοσχοβολία γιομάτο.

Μες στα κατόγια τα βαθιά σα μόσχο να το κρύψω
να το φυλάξω ολάκερες χρονιές, ακέριους μήνες,
ώσπου ναρθεί μιάν άνοιξη, ναρθεί ένα καλοκαίρι
να γύρει από τη μακρινή την ξενιτιά ο καλός μου.
Να κατεβώ μεσ' την αυλή, να πιάκω τ' άλογό του
να τον φιλήσω αγκαλιαστά στα μάτια και στο στόμα
να τον κεράσω, αμπέλι μου, τ' αθάνατο κρασί σου
της ξενιτιάς τα θάσανα να παν, να τα ξεχάσει.

Κων. Κρουστάλλης

Αόρατη πομπή

† της Σοφίας Μαυροειδή - Παπαδάκη

Είχα ξυπνήσει ακάραγα για δουλειά. Μα, πριν από μένα, είχε ξυπνήσει η Αθήνα. Ενα βουβό εγερτήριο λες κι είχε σαλπίσει το μεγάλο νέο. Κάτι, σαν άρωμα πασχαλιάτικο, διαλαλούσε πως ο χειμώνας είχε τελειώσει. Φθινόπωρο ήταν ή άνοιξη;

Δεν είχα μάθει ακόμα το μήνυμα. Δεν είχαν τυπώσει καμπάνες. Κι όμως ο αγέρας μύριζε λευτεριά. Πέρασα τρεις-τέσσερις δρόμους, χωρίς να νιώσω τι είχε γίνει. Μόνο που δεν απαντούσα πια Γερμανούς. Αυτό θαρρώ ήταν το πρώτο σημάδι. Οι δρόμοι δεν αντηκούσαν τ' αμείλιχτο τράνταγμα της μπότας.

- Τί γίναν οι Γερμανοί σήμερα;

Δεν τολμούσε ακόμη να το συλλάβει ο νους. Αν είχαν φύγει, θάχε χαλάσει ο κόσμος. Μιά που κατακωνιάστηκαν και δε φαίνεται ούτε ίσκιος; Προχωρούσα και φοβόμουν να ρωτήσω, μη μου πουν όχι. Κι είχε τόσο βολευτή στην ατμόσφαιρα της χαράς η καρδιά!

Αξαφνα, η Αθήνα άρχισε να μιλά. Μιά σημαία κρεμάστηκε σ' ένα μπαλκόνι. Κι άλλη!... κι άλλη!... Καθώς μπαίνω στον κεντρικό δρόμο, το θαύμα ξεδιπλώνεται σ' όλη την έκτασή του. Θάλασσα από σημαίες, Ελληνικές και συμμαχικές. Κύματα κόσμου που πάνε προς την Ομόνοια. Δε ρώτησα, πήρα την απόκριση από το παράστημά τους, το βήμα τους. Οι άνθρωποι τούτοι - δε θέλει ρώτημα - είναι λεύτεροι. Δεν περπατούν τόσο ανάλαφρα, τόσο καμαρωτά οι σκλάβοι. Μόλις ροδίζουν οι βουνοκορφές κι ο κόσμος τρέχει, απ' ώρες έτοιμος.

Δεν ήχησαν σειρήνες τούτη τη μέρα. Δεν αντιλάλησαν μέσ' στο χάρμα οι καμπάνες. Οσο βουερός ήρθε ο πόλεμος, ένα άλλο πρωί του Οκτώβρη, πριν από τέσσερα χρόνια, τόσο αθόρυβη, απαλόπνη, φίλησε την Αθήνα η Λευτεριά.

Λευτεριά, Λευτεριά! Δε χρειάζεται να σε διαλαλήσουν κήρυκες, να σε σαλπίσουν τρουμπέτες, να σε βροντοφωνήσουν κύμβαλα και σειρήνες. Σε νιώθει απ' την ανάσα της η ψυχή, η καρδιά απ' τους παλμούς της. Λευτεριά! Λευτεριά! Χώνομαί μέσα στα πλήθη, που προχωρούν βουβά, γρήγορα, φτερωτά. Πού πάνε; Ξέρουν πού πάνε μα δε μιλούν. Η φωνή τους έχει πνιγεί στη χαρά και στην έκσταση. Κάπου κάπου, σταματούν και φιλιούνται: «Χριστός Ανέστη!» Και προχωρούν πάλι. Πάνω απ' τα κεφάλια, ο ουρανός, με το πιο καθαίο

Ελληνικό χρώμα, χαμογελά ανάμεσα από τα κύματα στις σημαίες. Ο ήλιος προσθέτει το χρυσάφι του στη γιορτή. Μα τα βήματα δε σταματούν. Πλημμυρίζει η Ομόνοια, η οδός Πανεπιστημίου. Πάντα βουβοί, βιαστικοί, μέσα σ' έκσταση, προχωρούν. Αξαφνα, σαν από πρόσταγμα, σταματούν όλοι. Τα κεφάλια γυρίζουν προς την ίδια κατεύθυνση. Ενα χέρι υψώνεται:

- Δέστε!

Αργά, μυσταγωγικά, επίσημα, δύο Ελληνικά χέρια - νάναι της ίδιας της Αθήνας; - κατεβάζουν απ' την Ακρόπολη το σύμβολο της σκλαβιάς. Η βαρβαρική «Σβάστικα» καθαίρεται! Στώμεν καλώς! Τα μάτια δε μπορούν να κοιτάζουν. Κλαίει. Μια πελώρια γαλανόλευκη, μόνη πια, κυματίζει, νικητρία, στον πανάρχαιο βράχο.

Και τώρα η βουβή συγκίνηση, η εκστατική σιωπή γίνεται σάλαγος, παραλήρημα, αλαλαγμός! Που ήταν πνιγμένη όλη αυτή η βουή, που ξέσπασε μονομιάς; Θάλεγες πως κείνα τα στόματα πούχαν χρόνια σωπάσει, ξέχυναν τώρα όλη τη δύναμη της κραυγής τους. Φώναζαν, τραγουδούσαν, αλαλαζαν! Κι όλο έτρεχαν τα πόδια και βράχνιαζαν οι φωνές κι έσμιγαν τα χέρια σε ξέφρενα χειροκροτήματα και ξεσκίζονταν σε ζπτωκραυγές τα λαρύγγια. Η Αθήνα βρισκόταν σε παραλήρημα. Γιόρταζε, κόρευε, μεθυσομένη Βακχίδα:

Λευτεριά, λευτεριά!

Δίψα, κούραση, πείνα, άδεια νοήματα. Οι Έλληνες είχαν γίνει όλοι ψυχές άυλες, που δεν έχουν τέτοιες ανάγκες. Γυρίζουμε όλη τη μέρα. Τα σπίτια άδειασαν, χάσανε τα παιδιά τους οι μανάδες, οι δικοί τους δικούς. Οπου παράσυρε τον καθένα το ρεύμα της τρέλλας. Γύριζες σπίτι και δεν ξαφνιζόσουν που έλλειπαν όλοι, που ήταν ορθάνοιχτες οι πόρτες, χωρίς νοικοκύρηδες, που δεν είχε σπθή τοουκάλι στο τζάκι. Ηταν φυσικά όλα αυτά. Και κυνόςουν πάλι στους δρόμους, που ήταν κείνη τη μέρα το σπίτι μας, αφού ήταν το σπίτι της Λευτεριάς. Και τραγουδούσες τον Εθνικό Ύμνο, τα τραγούδια της Λευτεριάς και χαιρόσουν την Αθήνα - Μαινάδα πούχε μεθύσει απ' την αμόλυνη ομορφιά της.

Είχα γίνει ένα με τα πλήθη κι αλάλαζα μαζί τους και δε μπορούσα να καταλάβω πώς γίνηκε το μεγάλο θάμα, πώς γέμισε άξαφνα η Ελληνική γη με μύρα και πώς μπορέσαμε αλήθεια και ζήσαμε τόσα

χρόνια χωρίς αυτά. Η απάντηση μου δόθηκε σ' ένα όραμα αναπάντεχο:

Πάνω απ' τις ατέλειωτες αυτές λεγεώνες των ελευθερωμένων ανθρώπων, που πανηγύριζαν ξώφρενα, είδα μιάν άλλη ανάρρη πομπή, που γιόρταζε στον αιθέρα πιο ξώφρενα από μας, που πατούσαν τα πόδια μας πάνω στη γη. Ω, δε θα ξεχάσω ποτέ την αόρατη εκείνη πομπή! Πάνω απ' τα κεφάλια μας φτερούγισαν, τραγουδώντας, οι νεκροί μας! Τα θύματα της σκλαβιάς και της πείνας, οι μάρτυρες, οι τουφεκισμένοι, οι κρεμασμένοι. Πώς γιόρταζαν τ' άσαρκα αυτά παιδιά της Ελλάδας! Γιόρταζαν κι εξηγούσαν το θάμα.

- Σε ποτίσαμε με το αίμα μας. Λευτεριά! Σε θρέψαμε με της νιότης μας τον Απρίλη, σε σπίασε πάνω στα σπασμένα της πόδια, στ' αποκεφαλισμένα κορμιά μας. Σα μωρό παιδί, σε ναουρούζισα να κοιμηθής και σε βλέπαμε να ξυπνάς τέσσερα χρόνια, φυλακισμένοι, τυραννισμένοι. Οπλίσαμε το διάφανο από την πείνα κέρι με την αραβίδα του κατακτητή και το σκουριασμένο παλιοντούφεκο, που ξεθάψαμε από το αδούλωτο κόμμα μας. Ξεχύσαμε σε Τυρταϊκό τραγούδι της ψυχής μας τη φλόγα. Ύστερα σου χαρίσαμε, τραγουδώντας, και τη στερνή μας ανάσα. Είσαι δική μας, έργο μας, Λευτεριά! Είσαι το δώρο που κάνουμε σήμερα στην Ελλάδα κι ακόμη είσαι η δικαίωση της θυσίας μας, η ανταμοιβή μας, τ' αθάνατο φωτιστέφανό μας.

Δεν πεθάναμε λοιπόν άδικα, αφού ζούμε σε σένα, όπως ζούνε οι γονείς στα παιδιά τους. Γιατί εμείς σε γεννήσαμε, Λευτεριά, και σε κάνουμε δώρο στους άλλους.

Ετσι μιλούσαν, ξηγώντας το θάμα της παρουσίας τους, οι νεκροί του αγώνα. Κι ήταν όλοι εκεί, ζωντανοί, όχι μόνο στις Ιστορίες τη μνήμη, παρά βαθύτερα, μέσα σ' εμάς, που τους είδαμε να πεθαίνουν.

«Ένα μόνο ζητώ από σας: Μην αφήσετε άδεια τη θέση μου, αδέρφια». Ναι, ήταν κι ο Σώτος εκεί, πούκε γράψει στο τελευταίο του γράμμα τα πύρινα αυτά λόγια. Τους τόφεραν με τα ρούχα του τουφεκισμένου κι η μάνα το βρήκε, κρυμμένο σε κάποια ραφή: «Ούτε ένα δάκρυ, μάνα. Πεθαίνω για το λαό, τραγουδώντας».

Ήταν κι ο Σάββας εκεί, πούκε βάλει σ'ένα χαρτίκι την τελευταία πνοή του και τ' άφησε να κυλήσει μέσα απ' την κλούβα των μελλοθανάτων. Και το πήρε ο λαός, που τους ξεπροβόδιζε στους δρόμους και τότειλε, κέρι με κέρι, στο πενθισμένο του σπικικό, για να σταματήσει στα μάτια το δάκρυ, να κάμη θεριά τις καρδιές.

Ετσι πύκνωσαν ολοένα οι φάλαγγες, που αραίωνε ο θάνατος. Η Άννα ήταν μια δειλή

κοπέλλα κι αγαπούσε πολύ τον Πέτρο. Μα ο Πέτρος ήταν αγωνιστής κι είχε μπη μέσα στο χρυσό κύκλο της μέθης, όπου θάνατος δεν υπάρχει. Η Λευτεριά είχε σφραγίσει τη μοίρα του και δεν άκουε παρά τη φωνή της. Κι η Άννα, πούκε βάλει πάνω απ' όλα τον Πέτρο, ζούσε με την ψυχή στο στόμα. «Θα μου τον σκοτώσουν!» Και της τον σκότωσαν. Ελεγα πως θάταν συντριμμένη, αναγκασμένη για τη θυσία, μα δε θυμάμαι νάησα πιο χρυσή μέλα από κείνη που την αντίκρυσσα. Δε φορούσε μαύρα. Μ' ένα γαλάζιο φόρεμα, με λυτά τα ξανθά της μαλλιά, στεκόταν σε μια γωνιά, με μια αραβίδα στο κέρι. Η ίδια την είχε αρπάξει, ανάμεσα από βροχή βόλια, από ένα νεκρό Γερμανό. Είχε διπλή τώρα μέσα της τη φλόγα του Πέτρου. Με τον ηρωικό θάνατό του, την είχε βάλει κι αυτή στο χρυσό κύκλο της μέθης.

- Πως έτσι, Άννα;

- Τι θες; Να χάσω για πάντα τον Πέτρο; Μου τόπε, την τελευταία στιγμή, στο νοσοκομείο: Μη μ' αφήσης, Άννα, να πεθάνω. Πάλεψε μαζί με τους άλλους, να μην είναι μάταιος ο θάνατός μας.

Τώρα γυρίζει μαζί μου στους δρόμους κι η Άννα, και τραγουδά, συνοδευοντας μέσα από τα κύματα του αιθέρα, τ' ασίγαστο εμβατήριο του Πέτρου.

Κοντά του βαδίζει κι ο Άρης της Καλλιθέας, ο έφηβος που προσφέρθηκε αυθόρμητα για να σώση τον άρρωστο αδελφό. Δίδυμοι ήταν, μεγάλωσαν - μια ψυχή δυο κορμιά - μα το ένα, του Χρήστου, ήταν ασθενικό κι ο αγώνας κι η πείνα της κατοχής τόχαν φθείρει ολότελα. Ήταν πιασμένοι στο μπλόκο κι οι δυο τους και η «μάσκα» έδειξε τον άρρωστο. Τον ξεχώρισαν θάνασσα μέσα από το πλήθος, τον πήγαιναν πίσω από τη μάντρα. Τότε πετάχτηκε ο Άρης:

- Αφήστε το Χρήστο είν' άρρωστος. Πάρτε εμένα στη θέση του.

Ο διερμηνέας μετάφρασε. Ένα γέλιο μακάβριο ήταν η απάντηση. «Να μια πρόταση που συμφέρει». Κι εκτελέστηκε ο Άρης, με το κορμί το ελάτινο, με τα νιάτα τ' αστραφτερά. Τώρα τον ακούω να τραγουδά κάποιας στίχους απ' το τραγούδι που χάραξαν πάνω στον τάφο του.

*Στο μέτωπό μου έγιναν βάγια
τ' αγκάδια τα μαρτυρικά.*

.....

Κι η πομπή η αόρατη των νεκρών προχωρεί, τραγουδώντας κι οιστριπλατώντας τους ζωντανούς. Μόλις πρόλαβε να κοθή στη χορεία κι η μικρούλα μαθήτρια του Φαληρου, η Ηθην, που σκότωσαν, μέσ' στον πανικό της φυγής τους, οι Γερμανοί, καθώς έγραφε τη χαρά της στους τοίχους, καλωσορίζοντας τη κιλιάκριθη Λευτεριά'.

Σύγχρονα οικονομικά θέματα

Αναδημοσιεύουμε από την εφημερίδα η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ της 22/2/98 άρθρο του Νίκου Α. Κεράνη εγγονού του αεμνήστου συγχωριανού μας Καπνοβιομηγάνου Νικ. Αθαν. Κεράνη και γιου του Αθανασίου Νικ. Κεράνη καπνέμπορου.

Κίνδυνος αφανισμού της μεσαίας τάξης!

Οι σύγχρονες κοινωνίες οφείλουν την πρόοδό τους στην οικονομική της ευρωστία

Του Νίκου Α. Κεράνη*

Ερευνα στην Αμερική έδειξε ότι όταν σε μια περιοχή εγκαινιάζεται ένα πολυκατάστημα μιας μεγάλης αλυσίδας καταστημάτων δημιουργούνται 140 νέες θέσεις εργασίας και οι τιμές συμπίεζονται προς τα κάτω λόγω του αυξημένου ανταγωνισμού. Αυτό είναι καταπληκτικό! Δυστυχώς όμως, η έρευνα δείχνει ακόμα ότι μεσοπρόθεσμα 230, άλλες, καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας χάνονται από τη συγκεκριμένη περιοχή και πολλοί επαγγελματικοί χώροι μένουν κενοί, γιατί εξαιτίας του ανταγωνισμού πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις αναγκάζονται να κλείσουν. Μακροπρόθεσμα μάλιστα, οι τιμές τείνουν να ξαναβρεθούν! Ετσι, επιτυγχάνονται τρία τινά:

1) Αναδιανομή του εισοδήματος από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις προς τις μεγαλύτερες.

2) Διαρροή του εισοδήματος από την τοπική οικονομία προς μεγαλύτερα οικονομικά κέντρα.

3) Μείωση του ανταγωνισμού και συνεπακόλουθη τάση για ολιγοπώληση της αγοράς.

Αποτελέσματα των παραπάνω είναι η τοπική αύξηση της ανεργίας, η τοπική ύφεση και μαρασμός, η αύξηση της εγκληματικότητας, του αλκοολισμού, των διαζυγίων και των αυτοκτονιών! Κατά συνέπεια, δύνανται ορισμένοι να ομιλούν για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής αποτελεσματικότητας (διότι, αρχικώς, οι τιμές πέφτουν), όμως, οι τοπικές κοινωνίες και τελικά το ίδιο το κράτος επωμίζονται ένα κόστος που στην πράξη υπερβαίνει τα οφέλη!

Ερευνα στην Ελλάδα έδειξε ότι το 1996 οι εκατό μεγαλύτερες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εδώ αύξησαν σημαντικά τους τζίρους και τα κέρδη τους. Και αυτό είναι καταπληκτικό! Το θέμα όμως είναι ότι μπορεί να υπάρχει και ένα σημαντικό συνεπαγόμενο κόστος που επωμίζεται η ελληνική κοινωνία, και τούτο η έρευνα αυτή δεν το δείχνει!

Μπορεί να αυξήθηκαν τα κέρδη των εκατό μεγαλύτερων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων και των πολυεθνικών) σημαντικά, όμως, αυτό έγινε εν πολλοίς και εις βάρος των μικρομεσαίων που είτε έκλεισαν είτε παλεύουν για να διατηρηθούν στη ζωή, και ασφαλώς έγινε και εις βάρος της κοινωνίας που επωμίζεται το κόστος από την αύξηση της ανεργίας, της εγκληματικότητας και των υπολοίπων επιδεινούμενων κοινωνικών δεικτών! Το κόστος της μεγέθυνσης των μεγάλων επιχειρήσεων, ίσως τελικά να το πληρώνουμε όλοι μας!

Μετά τον μεγάλο πόλεμο, η Δ. Ευρώπη και οι ΗΠΑ αντιμετώπισαν το δίλημμα του είδους της οικονομικής ανάπτυξεως που θα επιθυμούσαν. Από τη μια η απειλή της δημιουργίας τραστί, καρτέλ και μονοπωλίων και από την άλλη η «κομμουνιστική» απειλή αντιμετώπιση εντέχνως με τη δημιουργία μιας μεγάλης κι εύρωστης μεσαίας τάξεως που λειτουργούσε σαν βαλβίδα ασφαλείας. Ετσι, όχι μόνον η μεσαία τάξη αποτέλεσε την ατμομηχανή για τη δημιουργία πλούτου και ανάπτυξεως, αλλά και η σχεδόν ομοιόμορφη κατανομή των τελευταίων κράτησε μακριά τις διατμητικές κοινωνικές τάσεις, δημιουργώντας μια από τις πλέον μακροχρόνιες περιόδους σταθερότητας στον δυτικό κόσμο.

Ουσιαστικώς και η Αμερική και η Δ. Ευρώπη μετά τον πόλεμο, χάρις σε έναν εν μέρει προστατευτικό και λεπτομερές νομοθετικό πλαίσιο, κατόρθωσαν να δημιουργήσουν μια οικονομική ανάπτυξη αρκετά δίκαιη για το μεγαλύτερο τμήμα των κοινωνιών τους, αποτρέποντας τη δημιουργία ολιγοπωλίων και μονοπωλίων και επιτυγχάνοντας μια σχετικώς ομοιόμορφη κατανομή του πλούτου.

Η δεκαετία από το 1980 έως το 1995 αποτέλεσε ορόσημο για την κατάργηση του μεταπολεμικού σχεδιασμού. Με την Αμερική

και τη Μ. Βρετανία να οδηγούν τις εξελίξεις, με την πλήρη απελευθέρωση των αγορών και με την κατάργηση του κοινωνικώς αναγκαίου προστατευτισμού, η μεσαία τάξη γνώρισε μια πρόωφανή επίθεση. Χιλιάδες μικρά, μεσαία, ακόμη και ανώτερα στελέχη επιχειρήσεων που μετέφεραν τις δραστηριότητές τους σε χώρες σε χαμηλότερο κόστος βρέθηκαν χωρίς εργασία, χιλιάδες μικρομεσαία έκλεισαν τις επιχειρήσεις τους και πολλοί άλλοι δέχθηκαν μειώσεις των αποδοχών τους για να επιβιώσουν της λαίλαπας. Η ανεργία (με την προσωρινή, κατά γνώμη μου, εξαίρεση των ΗΠΑ και της Μ. Βρετανίας) ξέφυγε από κάθε έλεγχο και οι διαμαρτυρίες των κοινωνικών εταίρων κλιμακώθηκαν, ενώ ταυτόχρονα ο έλεγχος των επιχειρήσεων άρχισε να συγκεντρώνεται σε διαρκώς λιγότερα χέρια.

Πρακτικώς το ίδιο συνέβη και με κάθε άλλον βιομηχανικό και εμπορικό κλάδο στην χώρα μας. Η κλωστοϋφαντουργία, τα super market, τα μικρά ξενοδοχεία και η χαλυβουργία μεταξύ άλλων αποτελούν καλά παραδείγματα. Το 1970 η έννοια του super market ήταν σχεδόν άγνωστη, ενώ σήμερα τέσσερις αλυσίδες κυριαρχούν την αγορά αυτή, ωθώντας εκτός αγοράς τους μικρότερους και ασθενέστερους παίκτες και συμμετέχοντας έτσι στην ύφεση ολόκληρων περιοχών (βλ. Βόλος, Καλαμάτα, κλπ.). Ετσι, ενώ παλαιότερα τα κέρδη από τις οικονομικές συναλλαγές παρέμειναν σε μεγάλο βαθμό στις τοπικές κοινωνίες, αργότερα άρχισαν να οδεύουν προς μεγαλύτερα οικονομικά κέντρα, όπως π.χ. την Αθήνα, και ακολούθως όδευσαν προς ακόμη μεγαλύτερα οικονομικά κέντρα, όπως π.χ. το Βέλγιο.

Ενώ λοιπόν παλαιότερα είχαμε μια ευρεία μεσαία τάξη που αποτέλεσε τον θεμέλιο λίθο για την ελληνική οικονομική ανάπτυξη, σήμερα θιώνουμε τη διαρκή συρρίκνωση και εξασθένησή της. Λίγοι αναρριχώνται και γίνονται πλούσιοι, οι περισσότεροι όμως αναγκάζονται να ζήσουν χειρότερες συνθήκες από εκείνες στις οποίες προηγουμένως ζούσαν γιατί, απλώς, καθίστανται περιττοί στην «νέα οικονομική τάξη». Η έλευση των πολυεθνικών, ο μετασχηματισμός των εταιριών σε απρόσωπες αυτοδιοικούμενες οντότητες (των οποίων τα οικονομικά σύνορα συχνά υπερβαίνουν τα εθνικά) με στόχο το βραχυπρόθεσμο μόνον κέρδος και ο εκπατρι-

σμός των κεφαλαίων θα οδηγήσουν με μαθηματική ακρίβεια στην οικονομική κρίση ολόκληρες περιοχές αρχικώς και ολόκληρες χώρες ακολούθως. Τις συνέπειες μιας τέτοιας κρίσεως θα υποστεί βραχυπρόθεσμα η μεσαία τάξη, μεσοπρόθεσμα οι ίδιες οι μεγάλες εταιρίες (αρχικώς από μια ύφεση στην κατανάλωση και ακολούθως από μία νομοθετική ρύθμιση - συνέπεια ακόμη και εξεγέρσεως - που θα τους περιορίζει τα μονοπωλιακά δικαιώματα). Αυτός ο τρόπος κυλίσεως των συνεπειών είναι άλλωστε ιστορικώς αποδεδειγμένος. Το ίδιο και η αντιμετώπιση των συνεπειών αυτών: ο Σόλων νομοθέτησε τον αναδασμό και τη σεισάχθεια, ο Κάιζερ κήρυξε τον Α' Π.Π., ο Λένιν την Οκτωβριανή Επανάσταση και ο Σέρμαν δημιούργησε τους αμερικανικούς αντιμονοπωλιακούς νόμους! Διαφορετικές αποχρώσεις λύσεων για το ίδιο πρόβλημα!

Το τι συμβαίνει όταν ορισμένες επιχειρήσεις μεγαλώνουν πέραν του «κοινωνικώς ωφελίμου κρισίμου μεγέθους» έγινε προηγουμένως αντιληπτό. Η μεσαία τάξη αφανίζεται παραχωρώντας τη θέση της σε νεόπλουτους και νεόπτωχους. Τα μικρομάγαζα, οι βιοτεχνίες, οι ξενώνες υποχωρούν υπό το βάρος του «νέου ανταγωνισμού». Οσοι δεν καταφέρουν να γίνουν εργάτες (με μικρότερες αποδοχές θεβαίως) των πρώην ανταγωνιστών τους εντάσσονται στις διευρυνόμενες τάξεις των ανέργων και η κατάσταση αρχίζει να θυμίζει έντονα χώρες τύπου Περού όπου οι πανάκριβες λιμουζίνες διασχιίζουν μίζερες φτωχογειτονίες μεταφέροντας κυρίως από τη μία έπαυλη στην άλλη!

Όταν ο «μάνατζερ» μιας εταιρείας (π.χ. Goodyear) από το γραφείο του στο Λονδίνο αποφασίζει να απολύσει δύο χιλιάδες εργαζομένους (π.χ. στη Θεσσαλονίκη), πιθανόν η μετοχή της εταιρείας του να αυξηθεί και σε αντάλλαγμα ο κύριος αυτός να εισπράξει ένα «bonus» αρκετών εκατομμυρίων δολλαρίων. Αλλωστε το κόστος που επιμιζεται η ελληνική κοινωνία είναι γι' αυτόν αρκετά μακρινό. Από την άλλη, όταν ένας άλλος μάνατζερ μιας εταιρείας από το γραφείο του στο Σικάγο στέλνει το δρόμο δέκα χιλιάδες υπαλλήλους, αυτή τη φορά όμως στο Λονδίνο, ο πρώτος μάνατζερ της ιστορίας μας διαμαρτύρεται για τη διάρρηξη της οικίας του, την κλοπή του αυτοκινήτου του και την υποβάθμιση της

περιοχής του ενώ ο δεύτερος εισπράττει ένα παχυλό bonus κ.ο.κ. Ουσιαστικώς παρατηρεί κανείς ότι όταν ορισμένες επιχειρήσεις μεγαλώνουν πάνω από ένα κρίσιμο μέγεθος, οι συνέπειες για την κοινωνία καθίστανται αρνητικές, γιατί:

1) Αυξάνεται η ανομοιομορφία στην κατανομή του εισοδήματος.

2) Επιδεινώνονται οι κοινωνικοί δείκτες (ανεργία, ανέχεια, εγκληματικότητα, κλπ.)

3) Οδηγούνται σε μαρασμό ολόκληρες περιοχές ή και χωρίς ακόμη. Και

4) Βραχυπρόθεσμα μόνον ωφελούνται οι καταναλωτές (απλώς αργότερα η αγορά τείνει να μονοπωληθεί).

Αφού λοιπόν είναι γνωστό ότι οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες οφείλουν αποκλειστικά σχεδόν την πρόδοό τους στη δημιουργία μιας εύρωστης μεσαίας οικονομικής τάξεως, διαπιστώνεται η ανάγκη προστασίας αυτής από τον αφανισμό, σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό δύναται να επιτευχθεί με

σχετικές φθηνές και απλές μεθόδους όπως:

1) Επαναθεώρηση και αυστηρή εφαρμογή της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας ώστε να μη μεγαλώνουν οι επιχειρήσεις πάνω από ένα κοινωνικά ωφέλιμο κρίσιμο μέγεθος.

2) Περιορισμός ή απογόρευση της εισαγωγής προϊόντων από χώρες που δεν ακολουθούν αποδεκτή εργατική πολιτική (π.χ. εργασία παιδιών στην Κίνα) ή που θυσιάζουν το περιβάλλον για να πωλήσουν φθηνότερα τα αγαθά τους (π.χ. βοδινό από τη Βραζιλία).

3) Προσπάθεια κατανομής των εισοδημάτων κατά τρόπον που να αμβλύνονται οι ακρότητες (ταξικός και γεωγραφικός) ώστε αλυσιδωτά να προκαλείται αύξηση της ζήτησεως σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο ούτως ώστε να τονώνεται η παραγωγή ακι στα τρία επίπεδα.

* Ο Ν. Κεράνης είναι οικονομολόγος - στέλεχος επιχείρησης, με σπουδές στις ΗΠΑ και το Βέλγιο.

Τ' αθάνατο νερό

Χρόνια και μήνες πλάνεσα, σαν διψασμένο αλάφι
νάθρω τ' αθάνατο νερό, να πλώ να μην πεθάνω.

Τάχα από ποιο βουνόκορφο και ποιόν γκρεμό να πέφτει;

Σε τί λαγκάδι να περνά; Σαν ποιό λιβάδι τάχα
να βρέχει, να δροσολογά; Τί δέντρα να ποτίζει
και τι λουλούδια να φιλεί; Τάχα σαν ποιό ακρογαλιά
με αγάπη να το δέχεται γλυκά στην αγκαλιά του;
Τί αγγέλοι τάχα, τί πουλιά, τί πρόβατα το πίνουν
και τι νεράιδες όμορφες να λούζουν τα κορμιά τους;

Σαν πώς να λάμπει εκεί ο ουρανός; Σαν πώς να ξημερώνει;
Πώς να σουρπώνει αποθραδύς; Τ' αστέρια πώς να φέγγουν;
Σαν ποιό στρατί να θγαίνει εκεί; Σαν πού θα τ' απαντήσω;

Χρόνια και μήνες πλάνεσα, σαν διψασμένο αλάφι,
βουνά - ποτάμια επέρναγα, νεροσυρμές και κάμπους,
δεν τ' απαντούσα πούποτα. Ψηλά σε κορφοβούνι
μάγισσαν κόρηγ απαντάω απάν' το θράδου θράδου.

- Μάγισσα, ποιό είναι το στρατί, ποιό είναι το μονοπάτι
νάθρω τ' αθάνατο νερό να πλώ να μην πεθάνω;

- Διαβάτη μου κι ομορφονιέ, είναι μακρυά η πηγή του,
νύχτωσε τώρα, πού θα πάς στην ερημιά μονάχος;
Στην αβρετή μου τη σπηλιά πέρνα τη νύχτα απόψε
και με το χάραμα ταχιά σου δείχνω εγώ τον δρόμο.

Η Μάγισσα η ερημική, η Μάγισσα η πανώρια,
μου είπε το θράδου στη σπηλιά. - Καλόγγωμε διαβάτη,
στο πρώτο το ξημέρωμα τον ύπνο ν' απαριάσεις,
να πας για νάσαι στο νερό την ώρα που έβγει ο ήλιος.

Κώστας Κρυστάλλης

Από το χώρο της Ευρυτανίας

Ραντεβού με την ανθρωπιά

Εντυπωσιακό «παρών» έδωσε και πάλι στην Ευρυτανία η «Ομάδα Γιατρών Κοινωνικής Αλληλεγγύης» της Πανευρυτανικής Ένωσης, το Σαββατοκύριακο 7 και 8 Μαρτίου.

Για ένα διήμερο, 12 γιατροί διαφόρων ειδικοτήτων, πραγματοποίησαν εξόρμηση ανυπόκριτου ενδιαφέροντος και ουσιαστικής προσφοράς, παρέχοντας τις πολύτιμες γνώσεις και την αναντατάστατη φροντίδα τους σε περισσότερες από 200 περιπτώσεις ασθενειών.

Ειδικότερα στο Κέντρο Υγείας Δυτικής Φραγκίστας, η παρουσία των γιατρών της Πανευρυτανικής αποτέλεσε προσκλητήριο για 164 περιπτώσεις διαφόρων παθήσεων. Το Κέντρο Υγείας, μεταβλήθηκε προς στιγμή σε ένα πολυκόσμο διαγνωστικό κέντρο, όπου ο κάθε ασθενής είχε τη δυνατότητα να απευθύνεται στο γιατρό της επιλογής του για τα περαιτέρω.

Το πέρασμα όμως των γιατρών της Πανευρυτανικής, άφησε επίσης έντονα τα σημάδια του, τόσο στο ΚΑΓΠΗ του Δήμου Καρπενησίου, όσο και στο Ίδρυμα κοινωνικής Πρόνοιας. Αναλυτικότερα, 19 περιπτώσεις ασθενειών εξετάστηκαν στο Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων και 21 στο Γηροκομείο, από γιατρούς ειδικοτήτων που δεν καλύπτονται στην πρωτεύουσα του Νομού Ευρυτανίας (Ρευματολόγος και Πνευμονολόγος).

Έτσι, για μια ακόμα φορά οι γιατροί της Πανευρυτανικής Ένωσης αποδείχτηκαν συνεπείς στο ραντεβού τους με την ανθρωπιά και την ευαισθησία.

Ανιδιοτελείς όπως πάντα και ακούραστοι, προσέφεραν ξανά τις πολύτιμες υπηρεσίες τους σε πάσχοντες Ευρυτάνες. Σε ανθρώπους που κατά κανόνα, αδυνατούν να προσεγγίσουν τα διάφορα Κέντρα διάγνωσης και περίθαλψης.

Η πρωτοβουλία

Ο Νομός Ευρυτανίας, υπήρξε για πολλά χρόνια ένας κατ' εξοχήν νομός «άγονης γραμμής». Ένα από τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετώπιζε, ήταν το ζήτημα της υγειονομικής περίθαλψης των κατοίκων του, λόγω ανεπάρκειας υγειονομικών δομών.

Στο Νοσοκομείο Καρπενησίου για παράδειγμα, ενώ προβλέπονταν 22 θέσεις γιατρών, επί δυο χρόνια (1987 - 1989) υπηρετούσαν μόνο 4 γιατροί (δύο παθολόγοι, ένας χειρουργός κι ένας ορθοπαιδικός).

Το Κέντρο Υγείας Δυτικής Φραγκίστας, από το

1987 μέχρι σήμερα, δεν στελεχωθήκε με ειδικευμένους γιατρούς. Λειτουργεί πότε με έναν και πότε με δύο αγροτικούς γιατρούς.

Μπροστά σε αυτή την πραγματικότητα, η Πανευρυτανική Ένωση, συγκρότησε μια ομάδα Ευρυτάνων γιατρών, διαφόρων ειδικοτήτων. Ήταν το 1978, όταν δημιουργήθηκε η «Ομάδα Γιατρών Κοινωνικής Αλληλεγγύης», με στόχο τη συμπάρασταση συμπατριωτών μας που αντιμετώπιζαν προβλήματα υγείας, μέσω περιοδικών επισκέψεων στα χωριά της Ευρυτανίας. Η πρωτοβουλία ανήκε στον πρόεδρο της Πανευρυτανικής Παναγιώτη Κωστοπαναγιώτη και το γιατρό Τάσο Κοντομέρκο, διευθυντή της Ρευματολογικής Κλινικής του Νοσοκομείου «Γεώργιος Γεννηματάς».

Πρωτεργάτες

Προς την κατεύθυνση υλοποίησης αυτής της ιδέας, πρωτεργάτες ήταν οι Ευρυτάνες γιατροί: Τάσος Κοντομέρκος (ρευματολόγος), Βησσαρίων Ζαρκαδούλας, Ηλίας Καρανίκας και Νικόλαος Τάκης (ορθοπαιδικός), Νικόλαος Καρβέλης (ωτορινολαρυγγολόγος), Δημήτρης Μαθές και Ιωάννης Παπαδήμας (παθολόγοι), Κωνσταντίνος Πριτσιόλας (οδοντίατρος), Μαριάννα Τσίρου (οφθαλμίατρος), Δημήτριος Τσίγκας (καρδιολόγος) και Γιώργος Χαλιάσος (παιδίατρος).

Σιγά-σιγά, η προσπάθεια αυτή διαδόθηκε περισσότερο. Υποστηρίχτηκε κι από άλλους συμπατριώτες μας γιατρούς: Γιώργος Μπακούλας (ακτινολόγος), Γιώργος Πατσιογιάννης (νευρολόγος-ψυχίατρος), Απόστολος Τόλης (παθολόγος) και Μαρία Τάκη (οδοντίατρος).

Μετά την εμπειρία κάποιων χρόνων, και καθώς επιβεβαιώθηκε ακόμα περισσότερο η αναγκαιότητα των επισκέψεων αυτών, η «Ομάδα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Γιατρών της Πανευρυτανικής», διευρύνθηκε. Στελεχωθήκε κι από άλλες ειδικότητες, αλλά και από γιατρούς που δεν κατάγονταν από το Νομό Ευρυτανίας, αλλά ήταν φίλοι των Ευρυτάνων γιατρών.

Έτσι σήμερα, η ομάδα Αλληλεγγύης αποτελείται από 46 γιατρούς, που ανάλογα με τις δυνατότητές τους συμμετέχουν περιοδικώς στις εξορμήσεις, καλύπτοντας συνολικά 14 ειδικότητες.

Οδοιπορικό

Στο πολύχρονο πλέον οδοιπορικό της, η Ομάδα Αλληλεγγύης, πέρασε από 35 χωριά της Ευρυτα-

Η Ομάδα Γιατρών Αλληλεγγύης της Πανευρυτανικής Ένωσης στο Κέντρο Υγείας Δυτ. Φραγκισίας

Ο Πρόεδρος της Πανευρυτανικής Ένωσης Παναγιώτης Κωστοπαναγιώτης, ο υπεύθυνος Γιατρός Δ.Σ. Τάσος Κοντομέρκος, Δερματολόγος και ο κ. Πριτσόλλας Οδοντίατρος

νίας, πολλά από τα οποία είναι ιδιαίτερα απομακρυσμένα. Με τον τρόπο αυτό, κάλυψε όλες σχεδόν τις περιοχές της Ευρυτανίας.

Το πρόγραμμα των επισκέψεων, περιελάμβανε συνήθως, εξέταση κατοίκων, φθορίωση δοντιών για παιδιά, με σκοπό την προφύλαξη από την τερηδόνα, καθώς και ενημερωτικές ομιλίες προληπτικής ιατρικής.

Τα τελευταία χρόνια, η Ομάδα γιατρών της Πανευρυτανικής, έθεσε από την προτασία της το ΚΑΠΗ και το Γηροκομείο Καρπενσιού. Έτσι, από το 1991 και μετέπειτα πραγματοποιήθηκαν 5 επισκέψεις στο ΚΑΠΗ και 2 στο Γηροκομείο, κατά τις οποίες εξετάστηκαν συνολικά 460 περι-

πτώσεις ασθενειών.

Διευκρινίζεται ότι στις περιπτώσεις αυτές, οι εξετάσεις γίνονται μόνο από γιατρούς ειδικοτήτων που δεν καλύπτονται στην περιοχή Καρπενσιού.

Γιατί στις προθέσεις των γιατρών της Πανευρυτανικής, δεν ήταν ούτε είναι, να υποκαταστήσουν την υπάρχουσα υγειονομική δομή, αλλά να καλύψουν τα όποια κενά υπάρχουν, στο μέτρο βέβαια των δυνατοτήτων τους.

Για το σπάνιο, αν όχι μοναδικό αυτό φαινόμενο ανθρώπινης ευαισθησίας και επαγγελματικής ευσυνειδησίας, δίχως άλλο ταιριάζει κάθε έπαινος στην Πανευρυτανική Ένωση και τους γιατρούς που απαρτίζουν την «Ομάδα Γιατρών Κοινωνικής Αλληλεγγύης»...

Για τη λειτουργία της «Ομάδας Αλληλεγγύης» της Πανευρυτανικής Ένωσης, ο Ρευματολόγος γιατρός Τάσος Κοντομέρκος, που έχει την ευθύνη του συντονισμού της, έκανε την ακόλουθη δήλωση:

«Θα επιθυμούσα, ως υπεύθυνος της ομάδας Αλληλεγγύης, εκφράζοντας φυσικά και την Πανευρυτανική Ένωση, να ευχαριστήσω όσους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς ή μεμονωμένα πρόσωπα στάθηκαν στο πλευρό μας, βοηθώντας το έργο μας, όλα αυτά τα χρόνια μέχρι σήμερα.

Η προσφορά των γιατρών της Πανευρυτανικής Ένωσης στον πάσχοντα συνάνθρωπο και κατ' επέκταση στην Ευρυτανία, είναι έκφραση αγάπης και πίστης στον Ιπποκρατικό όρκο, και δεν πρέπει να γίνει εκμεταλλεύσιμο είδος για οποιαδήποτε σκοπιμότητα. Το θέμα συμπαράστασης στον κάτοικο της Ευρυτανίας, μας ενώνει. Δε μας χωρίζει.

Καλούμε κρατικούς ή μη φορείς και πρόσωπα, να ενισχύσουν ηθικά και οικονομικά την προσπάθειά μας αυτή, η οποία διαφορετικά κινδυνεύει να ατονήσει. Χωρίς ιδιότητα και υστεροβουλία, η προσφορά αυτή ας αφηθεί στην κρίση όλων, ελεύθερη από κάθε είδος σκοπιμότητα...»

ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 17

ΤΗΛ. 34 40 001 - 80 22 255

105 52 ΑΘΗΝΑ

Πηγή εσόδων για την Ευρυτανία τα βότανα Εισήγηση Προέδρου Π.Ε. κ. Παναγιώτη Κωστοπαναγιώτη

Προς τους

Προέδρους Συνεταιρισμών και Ευρυτανικών
Συλλόγων Ευρυτανίας στο Καρπενήσι

43 χρόνια συμπληρώνονται φέτος από τότε που ιδρύθηκε η Π.Ε. από έγκριτους Ευρυτάνες με επικεφαλής τον αείμνηστο Ανδρέα Πουρνάρα και συνεχίζει ακούραστα τη δημιουργική της πορεία με πολιτιστικές και κοινωνικές πρωτοβουλίες παρά τις αντίξοες πολλές φορές συνθήκες. Η φτώχη μας Ευρυτανία με τους περφάνους κατοίκους της έχει υποφέρει πολλά δεινά. Ο πόλεμος, η κατοχή, ο εμφύλιος και κυρίως το ξερίζωμα πολλών νέων παιδιών για τις μεγαλουπόλεις του εσωτερικού και του εξωτερικού, για μια καλύτερη τύχη, έδωσε τη χαριστική βολή στην πρόοδο και προκοπή της Ευρυτανίας, γιατί έχασε το εργατικό δυναμικό της και μένουν δυστυχώς ανεκμετάλλευτες οι πλουτο-παραγωγικές πηγές της. Δεν αμφισβητεί κανένας ότι τις τελευταίες δεκαετίες σημειώθηκαν αρκετά θετικά βήματα σε ορισμένους τομείς, αλλά και πολλά ακόμη υπολείπονται. Ομως η συγκράτηση του Ευρυτανικού αγροτικού πληθυσμού στον τόπο είναι μεγάλη εθνική ανάγκη και περισσότερο από κάθε άλλη φορά σήμερα, που απειλείται ακόμη και η κατάργηση του Νομού μας.

Ο τόπος μας δεν προσφέρεται μόνο για την ανάπτυξη της υλοτομίας, της κτηνοτροφίας, του τουρισμού, της χειροτεχνίας, της υφαντικής, της ξυλογλυπτικής, χρειάζεται, εκτός από τους αρχαιολογικούς θησαυρούς που κρύβει μέσα της, να εξερευνηθεί και ο ορυκτός πλούτος. Ο αείμνηστος καθηγητής της ορυκτολογίας και γεωλογίας Γ. Γεωργαλάς σε άρθρο του στην εγκυκλοπαίδεια «Πυρσού» αναφέρει ότι τα κοιτάσματά της είναι σημαντικά. Και αν οι εκάστοτε κυβερνήσεις έδειχναν κάποιο ενδιαφέρον με την ίδρυση ενός σταθμού έρευνας των κοιτασμάτων με τις νέες μεθόδους, αυτό θα ήταν πηγή ζωής για τους Ευρυτάνες.

Η Π.Ε. που διαρκώς βρίσκεται στην καρδιά των γεγονότων και των προβλημάτων του Νομού και παρακολουθεί τις εξελίξεις θα στηρίξει την ανάπτυξη ενός νέου κλάδου που δεν έχει αξιοποιηθεί ακόμη αποδοτικά, είναι τα φαρμακευτικά και

αρωματικά βότανα που ευτυχώς ευδοκιμούν στον τόπο μας όπως: η ρίγανη, ο μάραθος, το χαμομήλι, το τσάι, ο γλυκάνισος, ο κρόκος, τα τριαντάφυλλα, η αγριάδα, η παπαρούνα, το τίλιο, η μολόχα, ο βασιλικός, ο δυόσμος, η γλυκόριζα, η τσουκνίδα, η αγριοτριανταφυλλιά, η βατομουριά, το δενδρόλιβανο, το σπάρτο, η δαφνη, η λεβάντα, το σαλέπι, οι μέντες, ο άνιθος, ζαμπούκος και τόσα άλλα. Τα βότανα τα χρησιμοποιείσε ο άνθρωπος από τότε που φάνηκε στη γη και εξακολουθούν να είναι αναντικατάστατα και να χρησιμοποιούνται αυτά τα ίδια σαν φάρμακα ή για την παρασκευή άλλων φαρμάκων. Ενας Γερμανοελβετός γιατρός του 16ου αιώνα, ο Παράκελσος που ασχολήθηκε με τη χημεία και τα βότανα αναφέρει χαρακτηριστικά «όλα τα βουνά και οι λόφοι όλα τα λειβάδια και τα λαγκάδια είναι φαρμακεία του Θεού».

Η εκμετάλλευση των φαρμακευτικών και των αρωματικών αυτών φυτών θα είναι μια διαρκής πηγή πλούτου, γιατί θα αυξήσει το φτωχό εισόδημα του αγρότη και θα ανοίξει ένα μεγάλο εθνικό πόρο, αφού η χώρα μας θα εξοικονομήσει σεβαστό ποσό συναλλάγματος, που τώρα διαθέτει για την εισαγωγή των φυτών από άλλες χώρες.

Ελπίζουμε ότι οι Κρατικές υπηρεσίες, οι συνεταιρισμοί, η Αγροτική Τράπεζα και άλλοι συναρμόδιοι φορείς θα στηρίξουν την προσπάθεια.

Σχετικές οδηγίες θα δοθούν από ειδικευμένα στον τομέα αυτόν άτομα, και θα κυκλοφορήσουν και σχετικά προγράμματα για τον τρόπο συλλογής των βοτάνων, για τον τρόπο αποξήρανσης και συσκευασίας, γιατί και τα τρία αυτά έχουν άμεση σχέση, με την ποιότητα και την εμπορική αξία του προϊόντος. Αισιόδοξο είναι το μήνυμα από την ΕΟΚ που χρηματοδοτεί αυτό το πρόγραμμα.

Χρειάζεται να φυσησει νέος άνεμος δημιουργίας για να αξιοποιήσουμε όσο το δυνατόν αποδοτικότερα αυτά που πλουσιοπάροχα χάρισε η φύση στον τόπο μας και ας είναι αυτό το βασικό κίνητρο για τη νέα εξόρμηση στον νομό μας.

Η ομάδα γιατρών κοινωνικής αλληλεγγύης της Π.Ε., που με συχνές επισκέψεις στα μακρινά χωριά της Ευρυτανίας σώζει ζωές και τονώνει τη κούραση στους ακρίτες μας να αντέχουν τη μοναξιά και την απομόνωση, θα στηρίξει ασφαλώς και τη νέα μας προσπάθεια.

Καιρός είναι να εκμεταλλευτούμε το θείο δώρο της φύσης «Τα βότανα».

Την Παρασκευή 10 Απριλίου 1998 και ώρα 7 μ.μ. στα Γραφεία του Ιδρύματος Κοινωνικής Πρόνοιας (Γηροκομείο) στο Καρπενήσι πραγματοποιήθηκε σύσκεψη που οργάνωσε η «Πανευρυτανική Ένωση» με θέμα «Η φύση με τα Βότανα δίνει τη λύση για ένα καλύτερο τρόπο ζωής στην Ευρυτανία». Παραβρέθηκαν εκπρόσωποι του Δασαρχείου, της Διεύθυνσης Γεωργίας Ευρυτανίας, του Συνεταιρισμού Γυναικών Ευρυτανίας και άλλων συλλόγων. Στη σύσκεψη έγιναν εισηγήσεις από τον Πρόεδρο της Πανευρυτανικής Ένωσης κ. Κωστοπαναγιώτη και από την Βοτανολόγο κ. Αικατερίνη Παπακωνσταντίνου. Τα συμπεράσματα της σύσκεψης, όπως διατυπώθηκαν από την βοτανολόγο κ. Παπακωνσταντίνου, είναι μία σειρά οδηγιών που αφορούν το μάζεμα, το ξέραμα και την διατήρηση των φυτών.

Βράβευση Ευρυτάνων φοιτητών

Η Πανευρυτανική Ένωση εκδηλώνοντας για μία ακόμα φορά το αμέριστο ενδιαφέρον προς την σπουδάζουσα νεολαία της Ευρυτανίας τίμησε 47 φοιτητές και σπουδαστές σε εκδήλωση στις 16/5/98 στο κέντρο ΚΑΖΑ ΑΝΤΩΝΙΟ.

Στην αρχή μίλησε ο Γραμμ. της Ένωσης κ. Ι. Ζούμπος και μετά ο Πρόεδρος της Πανευρυτανικής κ. Κωστοπαναγιώτης με θέμα το ιστορικό της βράβευσης και δεύτερο την οικονομική εκμετάλλευση των βοτάνων στην Ευρυτανία. Αναλυτικότερα για το θέμα αυτό ανέπτυξε η Αικ. Παπακωνσταντίνου. Στη συνέχεια ο χωριανός μας καθηγητής - πρύτανης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου κ. Σπύρος Κυρίτσης με σύντομο και μεστό λόγο συμπλήρωσε το ίδιο θέμα.

Εκπρόσωπος των φοιτητών ευχαρίστησε την Πανευρυτανική για την πρωτοβουλία της. Τα βραβεία δίδονται στη μνήμη του Ανδρέα Πουρνάρα πρώτου πρέδρου της Πανευρυτανικής. Κύριος χορηγός των βραβείων ο κ. Ιωαν. Ανδρ. Πουρνάρας. Η Αδελφότητα μας φέτος χορήγησε 50.000 δρχ. για το σκοπό αυτό.

Βραβείο στον Δημ. Φαλλή

- Στο Πανελλήνιο Λογοτεχνικό διαγωνισμό που προκήρυξε το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου της Ιεράς Πόλεως του Μεσολογγίου, ο Ευρυτάνας ιστορικός και συγγραφέας κ. Δημ. Φαλλής έλαβε μέρος και πήρε το πρώτο βραβείο με το ποίημα του που είχε τίτλο «Ελεύθεροι μα Πολιορκημένοι» - Θερμά συγχαρητήρια -

Κέντρο προετοιμασίας αθλητών στο Καρπενήσι

- Πληροφορούμεθα ότι αποφασίστηκε να γίνει Κέντρο Προετοιμασίας Αθλητών κοντά στο χωριό Μυρική Καρπενησίου. Το Κέντρο αυτό θα γίνει σε περίπου 300 στρέμματα. Θα περιλαμβάνει γήπεδα, στίβο, κλειστό Γυμναστήριο, ιατρικό και φυσιοθεραπευτικό κέντρο και κτίριο διοίκησης και αναψυχής. Το έργο χρηματοδοτείται από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας. Ευχόμεθα γρήγορα να ξεκινήσει.

Πολλά έχει να ωφεληθεί η περιοχή της Ευρυτανίας αλλά και το μεγαλύτερο μέρος της χώρας μας από ένα τέτοιο μεγάλο αθλητικό κέντρο.

Η γέφυρα της Τατάρνας

Η γέφυρα της Τατάρνας που κατασκευάστηκε πριν από πολλά χρόνια και μάλιστα με παγκόσμιο ρεκόρ σε δύσκολα θέματα τεχνικής επιτέλους θα αξιοποιηθεί.

Ο υπουργός κ. Κ. Λαλιώτης και ο υφυπουργός κ. Βερελής ενέκριναν πίστωση 3 δισεκατομμυρίων για την κατασκευή του δρόμου που θα ενώνει το δρόμο Καρπενήσι - Τατάρνα - Αμφιλοχία - Αιτωλοακαρνανία - Ηπειρο. Είναι ένα σημαντικό έργο πνοής για τους Ευρυτάνες και την Ευρυτανία που τη θγάζει από την απομόνωση και τη σύνδεση με την Δυτική Ελλάδα σε σύντομο χρόνο. Τη συνδέει επίσης με τον άλλο άξονα Λαμία - Καρπενήσι κλπ.

Τα βότανα

Μάζεμα

- Να μαζεύουμε μόνο τις ποσότητες που χρειαζόμαστε.

- Να μην καταστρέφουμε τα φυτά. Δεν πρέπει να τα ξεριζώνουμε, και να προσέχουμε ώστε να αφήνουμε αρκετά κοτσάνια και φύλλα, ώστε να μπορέσει το φυτό να ξαναβλαστήσει. Όσο για τα φύλλα και τα άνθη, πρέπει να τα μαζεύουμε προσεκτικά, χωρίς να καταστρέφουμε τα κοτσάνια, αφήνοντας μάλιστα τα μισά πάνω στο φυτό, για να μην ξεραθεί. Αν δεν δώσουμε σημασία και τα μαζεύουμε χωρίς ν' αφήνουμε ίχνος φυτού πίσω μας, πολύ γρήγορα ο τόπος μας θα ερημώσει από βλάστηση, και οι μοναδικοί υπεύθυνοι θα είμαστε εμείς.

- Πρέπει να μαζεύουμε μόνο υγιή φυτά, φύλλα ή φρέσκα λουλούδια, τρυφερά κοτσάνια και όχι σκληρά ή ινώδη, αλλά ούτε και φυτά που δεν έχουν φτάσει ακόμα στο στάσιο της πλήρους ανάπτυξής τους.

- Η καλύτερη ώρα για να μαζέψουμε λουλούδια είναι το πρωί, όταν φύγει η πρωινή δροσιά και προτού πιάσει μεγάλη ζέστη.

- Για τα βότανα, τα φύλλα, τις ανθισμένες κορφές, η καλύτερη ώρα για να τα μαζεύουμε είναι το απόγευμα.

- Τα φύλλα και τα λουλούδια δεν πρέπει να τα στιβάζουμε το ένα πάνω στο άλλο, ούτε και να τα βάζουμε μέσα σε νάυλος σακκούλες ή σακκιά, αλλά σε καλάθια, όπου μπορούν να αερίζονται και να μην στριμώχνονται.

- Δεν πρέπει να πλένουμε τα φυτά, λουλούδια, φύλλα κλπ. μετά το μάζεμα, γιατί η υγρασία καθυστερεί το ξέραμα και προκαλεί μούχλα.

- Δεν πρέπει να καταστρέφουμε τη φύση με το μάζεμα, τις καλλιέργειες, τα λειβάδια, τα δάση και πρέπει σε κάθε περίπτωση να αφήνουμε και μερικά άθικτα φυτά για να πολλαπλασιαστούν και να ξαναβλαστήσουν, ακόμα και στην περίπτωση που το χρήσιμο μέρος του φυτού είναι οι ρίζες του.

- Δεν πρέπει να μαζεύουμε το βότανο μόλις βλαστήσει, αλλά να περιμένουμε μέχρι να έρθει η κατάλληλη εποχή συλλογής του, ώστε να αποκτήσει όλα εκείνα τα ωφέλιμα συστατικά για τα οποία είναι γνωστό. Διαφορετικά, ό,τι μαζεύουμε δεν έχει καμμία αξία, και καταστρέφει και τον φυσικό κύκλο του φυτού. Για παράδειγμα το τσάι του βουνού πρέπει να το μαζεύουμε τον Ιούλιο, όταν έχει ανθίσει, και την ρίγανη όταν αρχίσουν να ξεραίνονται τα άνθη της πάνω στο φυτό.

Ξέραμα

Το ξέραμα των φυτών γίνεται αμέσως μετά τη

συλλογή τους, μόλις γυρίσουμε στο σπίτι. Δεν πρέπει να τα βάζουμε στον ήλιο για να ξεραθούν, γιατί χάνουν έτσι ένα μεγάλο μέρος από τα συστατικά και την δραστητικότητά τους. Το μέρος που θα τα ξεράνουμε πρέπει να είναι ζεστό, σκιερό και αεριζόμενο π.χ. ένα υπόστεγο, ένα δωμάτιο ή μια αποθήκη. Εκεί πρέπει να τα τοποθετούμε πάνω σε μία καλάματη, ένα κόσκινο, ή ένα πλαίσιο με συρματόπλεγμα, ώστε να αερίζονται από όλες τις πλευρές.

Πρέπει να τοποθετούμε τα φύλλα και τα λουλούδια ξαπλωμένα αραιά, για να κυκλοφορεί ο αέρας. Για να βοηθήσουμε στο ξέραμα, μπορούμε να τα γυρίζουμε κατά διαστήματα. Αν η ατμόσφαιρα είναι πολύ υγρή, μπορούμε να ζεσάνουμε το μέρος με κάποια σόμπα ή φωτιά.

Τα αρωματικά φυτά που έχουν ξεραθεί από φυσικό τους, σαν τη ρίγανη, τα κρεμάμε από το κοτσάνι με τα άνθη προς τα κάτω, μακριά από σκόνες και καπνούς.

Διατήρηση

Υστερα από το ξέραμα, τα φυτά χάνουν πολύ βάρος. Φτάνουν μέχρι το 1/5 του αρχικού βάρους τους. Πρέπει να τα προφυλάξουμε από την υγρασία και τις μούχλες, που λερώνουν τα φυτά, αλλά και μυρίζουν δυσάρεστα.

Ο καλύτερος τρόπος για να τα προφυλάξουμε είναι να τα τοποθετήσουμε σε ανοξείδωτους ντενεκέδες - αφού σιγουρευτούμε πρώτα πως έχουν ξεραθεί κανονικά, με χάρτινα κουτιά ή σε γυάλινα βάζα που κλείνουν ερμητικά. Κατόπιν τα αποθηκεύουμε σε στεγνό, σκοτεινό μέρος, αφού γράφουμε απ' έξω το όνομα του φυτού και την ημερομηνία που το μαζέψαμε, ώστε να μην το μπερδέψουμε με κάποιο άλλο που έχει διαφορετικές ιδιότητες.

Η πιο κατάλληλη συσκευασία για λιανική πώληση είναι τα χάρτινα ή πάνινα σακκουλάκια, που πρέπει να είναι κλεισμένα ερμητικά ώστε να μην χάνονται το άρωμα, το χρώμα και οι ιδιότητες του φυτού, και να φέρουν ετικέτα όπου να αναγράφεται το όνομα του φυτού και η ημερομηνία συλλογής του.

Όσο και να προσέξουμε τα φαρμακευτικά φυτά χάνουν με τον καιρό την αξία και την δραστητικότητά τους, και γι' αυτό πρέπει να ανανεώνονται κάθε χρόνο. Αυτός είναι ο λόγος που πρέπει να αναφέρεται η ημερομηνία συλλογής τους στην ετικέτα, αλλά και που δεν πρέπει να πέφτουμε στην παγίδα να μαζεύουμε παραπάνω απ' όσο χρειαζόμαστε, γιατί στο τέλος θα είναι άχρηστο αν δεν χρησιμοποιηθεί εγκαίρως.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

του † Στρατηγού Δημ. Δ. Πολύζου

Ι' ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΣΑΓΓΑΡΙΟΥ (Αύγουστος 1921)

Υπάρχουν σοβαρά αντιρρήσεις αν έπρεπε να πάμε στον Σαγγάριο μετά την αποτυχία σπεύδουν να τον αποκηρύξουν όλοι. Δεν μου έτυχε να εύρω Στρατιωτικόν να μη συμφωνή εις αυτήν την γραμμήν.

Ενί λόγω πάντες σχεδόν κρίνουν παράλογον τον Σαγγάριο.

Λησμονούν, οι στρατιωτικοί, ότι το α' της στρατηγικής που διδάσκεται εις τας Στρ. Σχολάς είναι η καταστροφή του εχθρικού στρατού, ως μοναρχικός Σκοπός του πολέμου. Ο Ναπολών εσάρωσε τας αντιθέτους αντιλήψεις. Οι νεώτεροι πόλεμοι επεβεβαίωσαν τας καταστάσας ορθοδόξους πλέον αντιλήψεις αυτάς.

Ο Τουρκικός Στρατός διέφυγε τον κλοιόν της Κιουτάχιας σχεδόν αβλαβής. Το δίλημμά μας ήτο καθαρόν: 'Η θα συνεχίζομεν την επιδίωξιν συντριβής του εχθρού ή θα διεκόπτομεν τας πολεμικάς επιχειρήσεις.

Ο Μεταξάς γράφει ότι το 1915 Κληθείς παρά του Βενιζέλου ηρωτήθη ως ασχοληθείς με το Μ. Ασιατικόν ζήτημα να είπη την γνώμην του εάν έπρεπε να αποδυσώμεν εις πολεμικάς επιχειρήσεις εν Μ. Ασία όπου η Αγγλία προσέφερεν εκτάσεις εις την Ελλάδα.

Ο Μεταξάς αφού ανέλυσε τας αναλογίας των εκατέρωθεν δυνατοτήτων κατέληξεν εις το συμπέρασμα ότι ο Ελληνικός στρατός ως κατ' αρχάς ισχυρότερος θα εισεχώρει εις το εσωτερικόν της Μ. Ασίας έως ότου θα επήρχετο Ισορροπία δυνάμεων και μετ' ολίγον ανατροπή οπότε θα επηκολούθει σύμπτυξις και εν συνεχεία πλήρης αποχώρησις και εγκατάλειψις της Μ. Ασίας. Πραγματικώς Προφητική πρόγνωσις. Ο Βενιζέλος απήνησε το βλέπω πρέπει να καθήσωμεν ήσυχον.

Αι σειρήνες του Λονδίνου το 1919, οπότε ο Μεταξάς ήτο εξορία εις την Κορσικήν και δεν μπορούσε να σταματήσω τον Βενιζέλον, παρέπεισαν τον Βενιζέλον και απεδύθη εις τον Μ. Ασιατικόν αγώνα.

Η Αγγλία ενδιαφέρετο κυρίως να άρωμεν τας αντιρρήσεις μας και εκχωρήσωμεν την Ανατολικήν Μακεδονίαν εις τους Βουλγάρους. Βέβαια υπήρχε και ο κίνδυνος των Ιταλών

αλλά όλα ήσαν προτιμώτερα από το θλιβερόν τέλος που είχομεν.

Ενταύθα πρέπει να τονίσωμεν τα φιλικά μας αισθήματα προς τον Λούδ Τζώρτζ όστις πραγματικώς απέδειξεν ευθύτητα και φιλιαν προς τους Έλληνας, αλλά αι αντίθετοι δυνάμεις απεδείχθησαν ισχυρότεροι και εν Αγγλία.

Εκ Θεού γαρ έοικεν, λύσσα τις κατείχε το Έθνος των Αχαιών και παράδοξος ορμή προς απώλειαν. αναγράφει εις μίαν όχι διάφορον περίπτωσιν ο Διόδωρος ο Σικελιώτης.

ήτο σαφές λοιπόν ή Σαγγάριος ή αποχώρησις. η μόνιμος πάθησις μας εν μ. Ασία ήτο ο μόνιμος συναγωνισμός αισιοδοξίας που είχομεν αι δύο μερίδες. 'Όλοι μας υπετιμώμεν τους Τούρκους. Παρετήρησα ότι πάντοτε αι Αθήναι έβλεπον Καλλίτερα.

εξεκινήσαμεν λοιπόν διά τον Σαγγάριον. Αι πηγαί του ήσαν εγγύς του χώρου εξορμήσεώς μας. από την πρώτην ημέραν τους συναντήσαμεν. ένα απέραντον κάμπον εκτεταμένοι καλαμώνες καλύπτοντες τα 'Υδατα ήσαν αι πηγαί του Σαγγαρίου. θα είχομεν κέρδος εάν ευρίσκαμεν πέρασμα και απεφεύγαμεν τον γύρον, ο οποίος ήτο αρκετά μεγάλος. όλοι σύμφωνοι αλλά κανείς δεν ξεκινούσε.

τότε πήρα το άλογο του υπασπιστού που ήτο μεγαλόσωμον και σε χάθηκα μέσα στα καλάμια. ούτε τους έβλεπα ούτε με έβλεπαν. σε μια στιγμή το άλογο έπεσεν απότομα σε βαθύτερα νερά και δεν προχωρούσε πλέον αλλά έτρεμε.

Γυρίσαμε πίσω. ο Σαγγάριος δεν παίρνει από αλλού νερά ως είδομεν αργότερα. τα έχει απευθείας από τας πηγάς του και φθάνει τα 6μ. βάθος.

Εισήλθομεν εις την Αλμυράν Έρημον πλέον. Είχομεν εις το αριστερόν μας προς τον ποταμόν την 5ην Μεραρχίαν δηλαδή είμεθα ολόκληρον το Β. Σώμα Στρατού, το οποίον διοικούσεν ο Πρίγκηψ Ανδρέας με επιτελάρχην τον Γαβαλιάν και εις το γραφείον επιχειρήσεων τον περίφημον Σκυλακάκην συμμαθητήν μου.

Οι Τούρκοι παρηκολούθουν τας κινήσεις μας με τα αεροπλάνα διότι το έδαφος ήτο

εντελώς γυμνόν και το Τουρκικόν ιππικόν το οποίον επωφελείτο κάθε ευκαιρίας εδαφικής να μας καθυστερή. Το αριστερόν πλευρόν μας προς την Αλμυράν Λίμνην ήτο ακάλυπτον.

Νερό υπήρχε μόνον στα χωριά που απείχον περί τα 30 χλμ. μεταξύ των και καθώριζον τον βραδυνόν σταθμόν μας.

Μια νύκτα πήγα την Διαταγήν επιχειρήσεων εις τον επιτελάρχην και πήγαινα στην σκηνήν του Μεράρχου να υπογράψη, αλλά ευρέθην εις τα σχοινιά της σκηνής του Μεράρχου κοιμώμενος, τυχαίως εξήλθεν ο επιτελάρχης για να πάγη εις τον Μέραρχον οπότε πετάχθηκα και ξάφνιασα τον επιτελάρχην. Ποτέ δεν το έπαθα αυτό φαντάσου τι κούρασιν θα είχα.

Δεν είχαμε κανένα κάλυμμα διά τον ήλιο. Κρατούσαμε τα μαντήλια μας με τα δύο χέρια για να φυλαχθώμεν ολίγον από τον φοβερόν εκείνον ήλιο. Την νύκτα αντιθέτως το κρύο ήτο τσουχερό.

Ξαφνικά ήλθεν η πληροφορία από τα αεροπλάνα μας ότι εις το δεξιόν μας ενεφανίσθησαν περί το Πυρί Μπειλή Τουρκικά τμήματα. Περισσότερον πειθαρχημένοι οι Τούρκοι απεκρύπτοντο από τα αεροπλάνα. Εξηκριβώθη ότι ήσαν αι 5η και 9η μεραρχίαι Κιλικίας που εξεκίνησαν προ δύο περίπου μηνών εκ Κιλικίας, τώρα καθοδηγούμεναι από τα αεροπλάνα εξέκριναν της πορείας και έγινε να μπουν εις το ίδιον με ημάς δρομολόγιον και να πορεύονται προηγούμεναι κατά μίαν ημέραν. Αυταί έδωκαν την υπεροχήν εις τους Τούρκους.

Προς την καμπήν του Σαγγαρίου προς βορράν και ειδικώς εις το πολάτ ένα μεσημέρι που μας έλυωνεν ο ήλιος είδα στρατιώτας να σφεντονάνε υψηλά από ένα βράχον προς τα παραποτάμια λειβάδια του Σαγγαρίου κάτι πωλάρια-αλογάκια.

παρόλον το φοβερόν ύψος ένα σηκώθηκε και περπάτησε μέχρι τινός και ύστερα έπεσε. Είχε σπάσει η σπονδυλική του στήλη.

Τους εφώναξα και μου απήντησαν ότι διαταγήν εκτελούν. Λόγω ελλείψεως τροφή θα ψοφούσαν αι μανάδες των και θα μέναμεν χωρίς μεταγωγικά. Ο Πόλεμος είναι αμείλικτος.

Εις την καμπήν που κάμνει ο Σαγγάριος στρεφόμενος προς βορράν είναι η γέφυρα Φεντίογλου από την οποίαν διωχετεύθη Το ΑΣΣ/εις την δεξιάν όχθην.

Μετά το ΑΣΣ θα ηκολούθει το ΓΣΣ. Τα τρία Σώματα παρακάμπτοντα τον Σαγγάριον και τας γενομένας οχυρώσεις του θα επετίθεντο από Νότου προς βορράν.

Μόνη η εβδόμη Μεραρχία θα έμενεν -να περάση τον ποταμόν ενώπιον του εχθρού και να καλύψη τας συγκοινωνίας μας προς Εσκή Σεχήρ.

Το ΒΣΣ έμεινε μίαν ημέραν εν αναμονή του ΑΣΣ.

Τόσον ατελής ήτο ο χάρτης ώστε αι τρεις Ανώτεροι Διοικήσεις που είμεθα εκεί τρεις διαφόρους γνώμας είχομεν περί της θέσεως που ευρισκόμεθα.

επειδή με την 5ην Μεραρχίαν που ήτο εις το δεξιόν μας δεν είχομεν επαφήν πήγα να συνδεθώ μαζί της διότι δεν ήτο άνευ κινδύνων να υπάρχη μεγάλον κενόν. Το περίφημον άλόγο μου έπαθε Μάλιν και το έχασα εκεί. Μεγαλύτερα ζημία δεν μπορούσε να μου γίνη. Πήρα ένα παληαλογάκι που δεν μπορούσε να πάρη τα πόδια του, κοπήκαν τα φτερά μου κυριολεκτικώς. Δεν είχα πλέον την δυνατότητα να πετάγωμαι από το ένα σημείον στο άλλο του μετώπου και να παρακολουθώ τας μεταπτώσεις της μάχης. Εκίνησα με τον δεκανέα του Ιππικού που έπαιρνα.

Επροχώρησα αρκετά εις τα γυμνά εκείνα υψώματα. Δεν έβλεπα ούτε φίλια ούτε εχθρικά τμήματα. Εκεί που είχα προχωρήσει πιθανότερον ήτο να συναντήσω εχθρικόν ιππικόν. Ξαφνικά από κάποιαν βαθείαν γραμμήν επρόβαλε μία ομάς ιππικού καμιά 15ριά ιππείς με αξιωματικόν επικεφαλής. Φίλοι ήσαν ή εχθροί.

Ημείς είχαμε αφιππεύση. Να φύγωμεν απεκλείετο θα μας έπιαναν. Οπλισμόν είχομεν την αραβίδα του δεκανέως, εγώ δεν είχα ούτε πιστόλι. Τέλος ανεγνωρίστημεν ήτο ο Πλαστήρας με το έφιππον τμήμα του, με πέρασε ότι είχα το ιππικόν εις την χαράδρωσιν και δι' αυτό εβάνδιζεν ενδοιαστικά, διά τον αυτόν σκοπόν πήγαινε και αυτός, το ελληνικόν Πεζικόν πάντοτε τρέμει τας αποστάσεις.

10η Αυγούστου η πρώτη ημέρα του Σαγγαρίου

Η έχουσα να διανύση μικρότερον τόξον 1η Μεραρχία αριστερά μας προσέκρουσεν εις το Μαγκάλ-Ντάγ εις Τουρκικήν αντίστασιν και έγινε η Μάχη του μαγκάλ Ντά η οποία ήτο πολύ σκληρά.

Τας απογευματινάς ώρας εξέσπασε σφοδρά

καταιγίς μετά χαλάζης. Ο λοχαγός Ψαραδέλης μου αφηγείτο αργότερον ότι επειδή η καταιγίς ήρχετο αντίθετα έβαλε το αντίσκηνον εις το πρόσωπον και επειδή δεν έβλεπε έπescen επάνω σε τούρκους και ελογχίσθη εις το χέρι.

Πολειφθείς δι' υπηρεσίαν υπέστην την καταιγίδα καθ' οδόν. Η Μεραρχία έλαβε διαταγάς να θέση εις την διάθεσιν του ΒΣΣ το 2ον σ/μα με την Μοίραν Σκόντα ως επιτόπιον εφεδρείαν της Στρατιάς Μ επιτροπομένης της χρησιμοποίησεως παρά μόνο διά διαταγής της Στρατιάς. Η υπόλοιπος Μεραρχία επίσης παραμένουσα ως εφεδρική δεν θα μετάσχη εις τον αγώνα.

Τα μέτρα ταύτα ελήφθησαν διότι τ' αεροπλάνα μετέδωσαν πληροφορίας ότι μεγάλοι

11 Αυγούστου 1921

Η Πρώτη Μεραρχία αριστερά μας εμάχετο αδιαπτώτως σκληρόν αγώνα ημείς εθεώμεθα μένοντες αδρανείς.

12 Αυγούστου

Δεινόν αλλά νικηφόρον αγώνα συνέχιζεν η Πρώτη Μεραρχία. Οι Τούρκοι διέθετον συνεχώς νέας δυνάμεις εις τον αγώνα από τας συγκεντρώσεις που είχαν έναντι του ΒΣΣ. Η πρώτη Μεραρχία επεκταθείσα πολύ με την συνεχή προέλασιν επιέζετο ήδη από την τουρκικήν επίθεσιν εις την δεξιάν της Πτέρυγα η οποία εκινδύνευε να ανατραπή. κατόπιν τούτου η Μεραρχία μας έλαβε την απόφασιν να επιτεθή και διέθεσε το εγγύτερον τάγμα του 3ου Σ/ματος να επιτεθή αμέσως.

η επίθεσις του τάγματος όμως απέδειξεν ότι αι Τουρκικαί δυνάμεις καλυπτόμεναι από τους λόφους ήσαν πολύ μεγάλοι. αποκαλυφθείσαι δε έβαλλον από τα πλευρά το τάγμα, το οποίον ανετράπη εις γυμνόν εντελώς έδαφος. ο λαμπρός όμως ταγματάρχης του ηδυνήθη υπό τα πυρά του εχθρού να το επαναφέρει εμπρός. Τον εβοήθησε πολύ το πυρ/κόν και το ιδικόν μας και της Πρώτης Μεραρχίας. Έβαλλον σαν πολυβόλα. Εύρομεν τα τουρκικά χαρακώματα γέμοντα πτωμάτων. ανεφέραμεν εις το Σώμα Στρατού το οποίον ενέκρινε την επίθεσιν.

ούτως ενεπλάκημεν πλέον εις τον αγώνα που ενεπλάκησαν και άλλα ολοένα περισσότερα τμήματά μας.

13 Αυγούστου 1921

Με τας επιθέσεις μας επεσύραμεν μεγάλας Τουρκικάς καθ' ημών ώστε τας πρώτας απογευματινάς ώρας το δεξιόν πλευρόν μας εκυκλώθη και συνέρρεον και άλλαι Τουρκικαί

δυνάμεις.

Ο ηρωικός σ/χης Ζήρας, του οποίου αι δυνάμεις απετέλουν την Γενικήν Εφεδρείαν της Στρατιάς ιδών την δημιουργηθείσαν κατάστασιν επήρε τροχάδην τας δυνάμεις του, χωρίς πυροβολικόν, διότι δεν ηδύνατο να τους παρακολουθήση, και επετέθη κατά των πλευρών των Τούρκων. Τους ανέτρεψε συνέλαβεν υπερδιακοσίους αιχμαλώτους και προχώρησε μέχρι του ύψους του χβρίου Μπογιούκ Γκιόκγκιόζ επί του ορεινού συγκροτήματος Καλέ Γκρότο.

Η μάχη αυτή διηκούλυε την Πρώτην Μεραρχίαν να προελάση και να μεταφερθή εις το Δυτικόν ορεινόν συγκρότημα του Αρντίζ ντάγ.

Απεδείχθη δε ότι Μεραρχία εν πλήρει αναπτύξει είναι αδύνατον να διοικηθή. Η τουρκική ως είχε διαμορφωθή ήτο εξαιρετικώς ευέλικτος ως και νεώτερα η Ιταλική. Από τον σταθμόν Διοικήσεως της Μεραρχίας περισσότερον του μισού του μετώπου μάχης δεν εφαινετο. Αυτήν την φοράν εδοκίμασα μένων παρά τω Μεράρχω να αποδώσω περισσότερον εις την μάχην.

14η Αυγούστου 1921

Έητο μεγάλη η απόστασις από του Σταθμού Διοικήσεως της Μεραρχίας μέχρις εκεί που προήλασεν ο Ζήρας. Εβράδυνεν επομένως η έκδοσις της Διαταγής Επιχειρήσεων. ουσιαστικώς ήτο Διαταγή επιχειρήσεων κατά του Καλέ γκρότο.

Τοποθεσία με το όνομα αυτό δεν υπάρχει. Εις μάτην τα δεύτερα γραφεία επίεζον τους Τούρκους χωρικούς να δείξουν που είναι το Καλέ Γκρότο. Μπιλμέμ (δεν ξεύρω) ήτο η απάντησις. ζήτησα το ζήτημα και κατέληξα εις το συμπέρασμα ότι ωρισμένα φύλλα χάρτου ανέγραφον ΓΚΡΟΤΤΕ (εις την Γερμανικήν: σπήλαιον Γερμανικά ήτο μεταφρασμένον το φύλλον και το χρησιμοποιούμεν ως ακριβέστερον). Πλησίον ήτο η τοποθεσία Καλέκιοϊ που ανεγράφετο ΚΑΛΕΚ.

Ο μεταγλωττίσας εις την ελληνικήν λοιπόν πήρε το Καλέ και έβαλε στο πλάϊ του το Γκρότο. Σημειωτέον ωρισμένα φύλλα ιταλικής μεταφράσεως έγραφαν GROTTO. Έτσι παρήχθη καταστάτα περιώνυμος τοποθεσία.

Το Καλέ γκρότο εχαρακτηρίζετο από βραχώδη κορυφογραμμήν έχουσαν εις το βορειώτερον άκρον της την υψηλοτέραν κορυφήν εντελώς βραχώδη, προς δυσμάς εξέσπων ομα-

λά αντερείσματα καταπίπτοντα προς την κοιλάδα του Κατραντζή.

η επίθεσίς μας προσηνατολιζέτο προς το χαρακτηριστικώτερον αντέρεισμα το βορεινώτερον που υπήρχον νεόσκαπτα χαρακώματα.

Κατά την προέλασιν του Ζήρα της κυρίας δηλαδή φάλαγγος επιθέσεως ειδομεν ομάδας Τούρκων τροχάδην επί της βραχώδους να πηγαίνουν προς την Υψηλοτέραν κορυφήν του Καλέ Γκρότο. Εφοβήθησαν φαίνεται μήπως τους προλάβωμεν. εσκανδαλίσθησαν από την ευκαιρίαν και προτείνω να στραφώμεν εναντίον των. Οι παρόντες; Διγενής, Δέδες, Καλιαγκάκης εσιώπησαν ουδέν απήντησαν.

Και όμως όσον περισσότερον την σκέπτομαι την ιδέαν αυτήν τόσο την ευρίσκω αξιοπρόσεκτον. Θα μετεφέρετο δράσις της 5ης Μεραρχίας εις τον ομαλόν χώρον που απεκάλει ο χάρτης Κουρδικά Έμπεδα, θα κατελαμβάνετο απείρως ταχύερα το Καλέ Γκρότο. Τα μειονεκτήματα ήσαν ότι έμενε μεγάλον κε3νόν με το ΑΣΣ. Εφόσον όμως είμεθα επιτιθέμενοι το κακόν τούτο εμηνείζετο.

‘Άλλη δυσκολία ήτο η ύπαρξις της παρα-

τάξεως των Τούρκων που μας ανέμενεν προς Μάχην. αλλά και τα δύο αυτά μειονεκτήματα δεν ήσαν πολύ επικινδύνου μορφής.

Η νύκτα προς την 15ην Αυγούστου ευρήκε τον Ζήραν επί του Ωλυρωμένου αντερείσματος αλλά τους Τούρκους κυρίους του σημαντικώτερου τμήματος.

Λύσιν του προβλήματος Πλαστήρα ευρέθη να δίδωνται τα τάγματα των Ευζώνων εις τον Ζήραν να πολεμούν. Είχομεν ενισχυθή από χθες με έν Σύνταγμα της 5ης Μεραρχίας και την 15ην της 9ης Μεραρχίας.

15η Αυγούστου 1921

Ημέρα της Παναγίας. ημέρας της μεγαλυτέρας κρίσεως και αγωνίας.

Η έντασις της μάχης ολοέν ωξύνετο. Έσπευσα προς τον Ζήραν τον ευρήκα καθαλάρην μετακινούμεον από θέσεως εις θέσιν. Κάτι μικρά τουρκικά πυροβόλα τον παρηκολούθουν και τον χτυπούσαν προτού πάω έρριξαν κάτω τον υπασπιστήν μαζί και το άλογό του. Τα έχω χάση μου λέγει, τόση έντανιν αγώνος πρώτην φοράν αντικρύζω. του εξέφρασα τους φόβους μου διά το Κέντρον όπου ο εχθρός δεικνύει

Παλιά αυλή

Τα σκλαβωμένα σου ξεχειλίζουν μαλλιά
φτωχούλα μου, απ' το μαύρο σου μαντήλι
κι' η χειμωνιάτικη τα χαίδευε αντιλιά
χλωμή, σαν απ' αρρώστου αγνό καντήλι.

Κάτω απ' τη μαραμένη μας κληματαριά
το χέρι σου στο χέρι μου ακουμπούσε
κι' ήταν η μόνη πεταλούδα απ' το θοριά
που εσώθη και στον ήλιο ακόμα ζούσε.

Δάκρυα και λόγια δεν εβγαίνανε πικρά
να πούνε το θλιμένο χωρισμό μας
κ' εκοίταζες θουβή και τα ξερά
κλωνάρια μόνο ελέγαν τον καημό μας.

Κοντά μας κι η μανούλα σου η γριά, σκυφτή,
μαυροντυμένη, δίπλα εκεί στη θύρα
αχ! έτσι όπως σκεκότανε θουβή κι' αυτή,
του χωρισμού μας έμοιαζε τη μοίρα.

Λάμπρος Πορφύρας

Ο Μυλωνάς

† Του Δημοσθένη Γούλα, Ευρυτάνα Λογοτέχνη

Τ' ακούμε συχνά για τους κουτοπόνηρους: Αυτός έχει θεωρία επισκόπου και καρδιά μυλωνά. Η κουβέντα αυτή, πένε οι λαογράφοι μας, κρατάει από τον καιρό των Βυζαντινών κι ειπώθηκε για κάποιον επίσκοπο από το περιβάλλον του Πορφυρογέννητου.

Ίσως ο μυλωνάς να μην είναι και τόσο αδικημένος γιατί η κουβέντα που τον αφορά είναι συγκαλυμμένη, αλλά και παίρνει πολύ νερό. Το βέβαιο είναι πως όχι μόνο οι συγκαιριανοί μας αλλά κι οι βυζαντινοί μυλωνάδες βάραιναν λίγο το χέρι τους προκειμένου για ξάγιασμα.

Κατά τ' άλλα δε σηκώνει κουβέντα. Ομιλητικός μέχρι φλυαρίας, φιλόξενος, συντραλής, θεοσεβούμενος. Πάντα ασπροπρόσωπος αφού είναι... γιομάτος αλεύρια. Κεφάλτος και ανεκδοτολόγος. Ο,τι πλέγονται στο μύλο τα συγκρατεί και πολλές φορές τα πουλάει για δικά του. Στις ατέλειωτες χειμωνιάτικες νύχτες που τ' αλέσματα είναι σωρός, ενώ προσέχει τη φτερωτή του μύλου, συνεχίζει τ' ατέλειωτα παραμύθια του, τις ιστορίες, «μουραπάδες» κι «απεικαστά», ζωντανό λαογραφικό αρχείο.

Ζει στις ακροποταμιές, μέσα σ' ένα διαρκή θόρυβο, της φτερωτής, των μαντανιών και της νεροτριβιάς. Απ' τον βαρύ χτύπο των μαντανιών βουίζουν οι ρεματιές και διακόπτεται η απέραντη ησυχία της καλοκαιρινής νύχτας.

Συνήθισε ο μυλωνάς σ' αυτά και του είναι κιόλας απαραίτητα, γιατί ανάλογα με το θόρυβο γιομίζει τ' αλευροσάκκι του.

Ο μύλος είναι κάτι απαραίτητο στα χωριά μας. Σ' αυτόν αλέθουν οι κάτοικοι το καλαμπόκι του, που με τόσους αγώνες προμηθεύονται, και το λίγο σιτάρι. Κι είναι δυστυχημένα τα χωριά που από έλλειψη νερού αναγκάζονται να καταφεύγουν σε μύλους γειτονικών χωριών.

Μοιάζουν οι μύλοι σαν τα ρημαγμένα κάστρα του Καράϊσκάκη. Δεν έχω δει κανένα μύλο περιποιημένο, της ανθρωπιάς. Οι ασπρισμένοι απ' τα αλεύρια μυλωνάδες, ηες κι έχουν προηγούμενα με τον ασβέστη και την αισθητική.

Τα μαντάνια και οι νεροτριβιές είναι λαϊκή εφεύρεση που εξυπηρετεί το χωριάτη όσο και ο μύλος.

Απ' τα εργαστήρια αυτά, θαύμα τέχνης και φιλοδοουλείας, θα βγούνε οι μπουραζάνες των

αντρών και οι χνουδωτές βελέντζες, οι προίκες των κοριτσιών.

Μέσα ο μύλος είναι κομμάτι ευρύχωρος για να πάνει τ' αλέσματα και να κάθονται οι πελάτες. Εξω στην αυλή είναι δεμένα τα μουλάρια και τα ζαντραβέλια. Οι γυνακούλες φέρνουν ζαλιγκα τ' αλέσματα. Εκεί καρτερώντας τη σειρά σου έχεις ν' ακούσεις χίλια δυο ενδιαφέροντα πράγματα. Το κουτσομπουλιό όλων των μαχαλάδων και των γύρω χωριών. Κρίσεις πολιτικού ενδιαφέροντος. Κι αυτές πάντα γύρω απ' τους κομματάρχες και τους προέδρους. Καμιά φορά ανακηρύχεται πάνσοφος όποιος μπορεί να πει δυό κουβέντες και για κανένα άλλο.. Βασίλειο. Οι γυναίκες ξεμοναχιάζονται κατά την άκρη και τα κρυφοκουβεντιάζουν. Αυτές πένε τα δικά τους. Και καλά που τα πένε και τα σώνουν στο μύλο' γιατί αν τύχει να συναντηθούν στο δρόμο, είναι άζιες να στέκουν μιά ώρα όρθιες και φορτωμένες για να κουβεντιάσουν! Στο μεταξύ, ο μυλωνάς με το πιατάκι ξαγιάζει τ' αλέσματα και ρίχνει τις σοδειές στο τσουβάλι.

Τ' αλεύρι πέφτει στην κασόνα μυρωδάτο κι ο νοικοκύρης το δοκιμάζει στα δάχτυλά του αν πέφτει ψιλό.

Φωνάζουν όλοι δυνατά για ν' ακούγεται κι αν τύχει να περάσει κανένας έξω από το μύλο, θ' ακούσει ευδιάκριτα τις κουβέντες μέσ' απ' το θόρυβο.

Ο μυλωνάς, πάντα πολύξενος, δίνει σ' όλους πληροφορίες.

- Εμαθες τι γίνεται ο Κώστας;
- Σαν καλύτερα μούπαν πως πάει.

Νάμαθες τούτο, νάμαθες τ' άλλο, κι έτσι καταντάει πρακτορείο ειδήσεων ο μύλος. Σ' αυτόν βγαίνει, να πούμε η τοπική εφημερίδα.

Αν θέλεις, μπορεί να σου ψήσει στη θρακιά κανένα κραμποκούκι.

Ακόμη έχει και τα αισθηματάκια του ο μυλωνάς. Απομακρυσμένος όλο τον καιρό απ' το χωριό κι υποχρεωμένος νάναι μέρα νύχτα κοντά στο μύλο, αυτόν σκέφτεται, μ' αυτόν ζει κι αυτόν κηλαίει βαλαντωμένος απ' τον καύμο του για την Μπρμπίλω:

Δεν καθόσουνα στ' αυγά σου βρε Μπρμπίλω μου

σταχτη έκαμες εμένα και το μύλο μου.

Στο τέλος, αργά τη νύχτα, σαν τελειώσουν τ' αλέσματα και φεύγουν οι πελάτες για τα σπίτια ή τα χωριά τους (το καλοκαίρι πολύ λίγοι μύλοι λειτουργούν γιατί τα ξεροπόταμα στερεύουν), παίρνουν μαζί τους κι όλο το δελτίο ειδήσεων, συμπληρωμένο, πολλές φορές παραγεμισμένο, μα πάντα επίκαιρο.

«Ο δάσκαλος θα φέρει ραδιόφωνο - χρειάζεται μπαταρία - θ' ακούμε τι πλεν στην Αμερική». «Ο Νίτσος έπιασε ένα κουνάβι - θα πάρει 800 δραχμές - το πούλησε στα Τρίκαλα - έπεσε η αξία τους; - όχι, ήταν χαλασμένο το μαλλί του». «Τ' άλογο του Γρηγόρη είναι σακάτικο - τόχει για πούλημα - το φόρτωσε στους Βαλτινούς, δεν το πήραν είδηση». «Η Νίκαινα είναι έγκυος - λογαριάζουμε τους μήνες - Αη Δημήτρης - Χαμένος... Θεριστής - πότε κιάλας έχει 9 μήνες».

«Ο Μπάρμπα - Γιώργος πέθανε - Θεός σ' χωρέστον - τον έπανε ένας πόνος μέσα του

ταχτικά - ήταν παθιασμένος - τον ξέκαμε η οικογένειά του - δεν τον τήραγαν οι νύφες του». «Η παπαδοπούλα πάει ταξίδι - την πήρε ο θείος της στην πόλη - δεν θα ξανάρθει - όχι έρχεται τα καλοκαίρια» «ο παπάς θα αφορέσει - κλεφτήκαν δέκα μελίσσια - βρήκαν τον ντορό, ήταν ξυπόλυτος». «Το μεσοφόρι της Βασίλως κρέμονταν στην εκκλησία - είχε ταντέλα άσπρη αγοραστή - τόκανε επίτηδες - όχι, είναι η μόδα». «Ακούστηκε λόγος για την Αργγυρώ - λόγος π' ακούεται έχει τη βάση του - ίσως νάναι αλήθεια - αφού το λέει η γριά Θανάσαινα - θα την πάρει; Μακάρι, φτωχοκόριτσο είναι - πήραν αέρα τα μυαλά του, το ξεσήκωσε η Ντίνα το καλοκαίρι...».

Κι έτσι σιωπηλοί κι αμίλητοι ανηφορίζουν στη στράτα με το αλεσμένο σιτάρι ή καλαμπόκι, φέρνοντας μαζί και όλο το κουτσομπολιό, την ιστορία τη βασανισμένη και καθημερινή της ορεινής επαρχίας...

* Με βάση την «Προσευχή του ταπεινού», ο Κώστας Βάρναλης φιλοτέχνησε μία σατιρική και καυστικώτατη παράφραση, που βρήκε τότε μεγάλη απήχηση και διάδοση:

Η Προσευχή του ταπεινού

*Κύριε, σαν ήρθεν η βραδυά και μάτι δε μας βλέπει,
βρέχε σωρό διορισμούς στην ταπεινή μου τσέπη.
Την προσευχή μου, Κύριε, σου λέω με προθυμία.
Καμμιά ψυχή δεν έβλαψα, εξόν απ' τα ταμεία.*

*Εκείνοι που με πλήγωσαν ήταν αγαπημένοι...
Που να μην την εβούτηξα, θέση σπουδαία δε μένει!
Ησυχά εγώ κι αθόρυθα τα έργα μου έχω πράξει,
κι από Γραικύλους και Γραικούς το σύμπαν έχω εισπράξει.*

*Στην πόρτα μου άλλος δε χτυπά κανείς απ' τον αγέρα,
όλες εγώ τις χτύπησα (δουλειά μου κάθε μέρα).
Ημouνα των μικρών παιδιών και των σκυλιών ο φίλος,
κι όλων μαζί των Αρχηγών, πιστός χαδιάρης σκύλος.*

*Σ' ευχαριστώ για τα θουνά και για τους κάμπους που είδα.
(Αφού το Κράτος πλήρωνε, ζήτω η γλυκιά Πατρίδα!)
Σ' ευχαριστώ, που μούδωκες, χωρίς να μου ανήκη,
τη θέση της Εκδοτικής και την Πινακοθήκη.*

Συνδρομές που έχουν εισπραχθεί από 1/1/1998-31/6/98

A/A Ονοματεπώνυμο	Ποσόν	Συνδρομές Αδελφότητας	Συνδρομές Περιοδικού	
1. Αναστ. και Φρόσω Γκούμα	3.000		1998	1998
2. Νίκος και Μάρα Γρατσούνη	6.000	1997	1998	1997 1998
3. Νίκος Λιάπης	6.000	1997	1998	1997 1998
4. Βασιλ. Τσάμη	3.000			1996,1997 1998
5. Σπ. Δερματάς του Δ.	3.000		1998	1998
6. Λιλή Κομπορόζου	12.000	1995,96,97,98		1995,96,97,98
7. Παντελής Κουβέλης	3.500		1998	1998 εγγραφή (500)
8. Αθ. Κοντογιώργος	1.000			1998
9. Ιωάννα Μπίμπανικολού	5.000		1998	1998
10. Μαργαρίτα Κεράνη	5.000		1998	1998
11. Στέφ.ς Μαστρογεωργόπουλος	\$100			1997 1998
12. Δέσποινα Λιάπη	\$50			1998
13. Ευθυμία Κωστοπούλου	3.000		1998	1998
14. Κωνσταντία Γεωργακοπούλου	2.000		1998	1998
15. Πιπίτσα Γιουρνά	3.000		1999	1999
16. Γιώργος Παπαστάθης	3.000		1998	1998
17. Ευγ. Παπαστάθη	3.000		1998	1998
18. Θαν. Ι. Κεράνης	3.000		1998	1998
19. Χρ. Κεράνη	3.000		1998	1998
20. Δημ. Κεράνης	3.500		1998	1998 εγγραφή (500)
21. Ιωαν. Κεράνης	3.000		1998	1998
22. Νίκη Θάνου	3.000		1998	1998
23. Γιάννα Τρικαλινού	3.000	1997		1997
24. Σταύρος Ζορμπαλάς	3.000	1997		1997
25. Δημ. Ζαχαρόπουλος	\$50			1997
26. Σωτηρία Νταραντούμη	5.000		1998	1998 εγγραφή (500)
27. Αγαπ. Τσιμπογιάννη	5.000		1998	1998
28. Ελένη Λιάτσου	\$50 ΗΠΑ			1998
29. Αιμ. και Μένιος Κουτσούκης	5.000		1998	1998
30. Δημ. Ζωγράφος	5.000		1998	1998
31. Δημ. και Ολγα Λιάπη	\$50 ΗΠΑ			1998
32. Θαν. και Σοφία Κούμπου	5.000	1997	1998	1997 1998
33. Νικήτας & Μαρίκα Κουτσούκη	5.000	1997	1998	1997 1998
34. Σπύρος και Φρόσω Γκούμα	5.000	1997	1998	1997 1998
35. Δέσποινα Βουγά	10.000	1996,1997,1998		1996,1997,1998
36. Ι Βογιάς και Σία ΕΠΕ	10.000			1997 1998
37. Ιγνάτιος Βάρσος	5.000	1997	1998	1997 1998
38. Γιάννης Παναγιώτου	1.000			1997
39. Κώστας Τσινιάς	5.000		1998	1998
40. Βασίλης Ζήσιμος	5.000			1996,1997,1998
41. Βασίλης Σιορόκος	5.000		1998	1998
42. Κώστας Τριχιάς	1.000			1998
43. Θανάσης Φλετούρης	1.000			1997
44. Γιώργος Γρούμπας	3.000		1998	1998
45. Μαρία Αργυροπούλου	3.000		1998	1998
46. Χρήστος Γιαννακόπουλος	5.000	1997	1998	1997 1998
47. Κατσούλη Ροδάνθη	3.000		1998	1998
48. Παπαδάκης Βαγγέλης	3.000		1998	1998

49 Γεώργιος Τζούφρας	2000	1998	1998
50 Δημήτριος Καρανίκας	3000	1998	1998
51 Παναγιώτης Κεράνης	3000	1998	1998
52 Χρυσόστομος Παπαβασιλείου Κύπρος	3000	1998	1998
53 Νικόλαος Κεράνης	3000	1998	1998
54 Γεώργιος Φαλίδας	3000	1998	1998
55 Αιδ. Παπασπύρου	1000	1998	1998
56 Παναγιώτης Δερματάς	3000	1998	1998
57 Αθανάσιος Τσαρός	3000	1998	1998
58 Ελευθέριος Φατούρος	3000	1998	1998
59 Απόστολος Καρανδρέας	3000	1998	1998
60 Ιωάννης Κουτσούκης	3000	1998	1998
61 Κουτσούκης Γεώργιος	3000	1998	1998
62 Φωτεινή Παπακωνσταντίνου	3000	1998	1998
63 Βασιλική Αρναούτη	3000	1998	1998
64 Αικατερίνη Πανώρη	3000	1998	1998
65 Χριστόφορος Αντωνόπουλος	3000	1998	1998
66 Ακύλας Αντωνόπουλος	3000	1998	1998
67 Διονύσης Αντωνόπουλος	3000	1998	1998
68 Τηλέμαχος Δερματάς	3000	1998	1998

Πατρίς και Ερωσ

*Η ώρα ήλθεν'
έχε υγείαν!
με θρηνωδίαν
αναχωρώ.*

*Εχε υγείαν,
φεύγω, πηγαίνω,
το πεπρωμένον
ακολουθώ.*

*Ηχεί η σάλπιγξ,
η πατρίς κράζει'
Αρης φωνάζει,
με προσκαλεί.*

*Κρότος των όπλων
ηχεί, και φρίσσω'
πώς να σ' αφήσω,
φως μου γλυκύ;
Πατρίς και έρωσ!
τι δυστυχία...
Αμηχανία
νοός φρικτή.*

*Ψυχής μου φίλη,
πώς να σ' αφήσω
κ' εις τον εχθρόν μου
ν' αντισταθώ;
Εχε υγείαν!
φεύγω, πηγαίνω,
το πεπρωμένον
ακολουθώ.*

Ιω. Κωλέττης

Ο κυρ - Μέντιος

*Ο κυρ - Μέντιος διαλαλούσε
μεσ' στις γειτονιές
όλα τα χαρίσματά του
και τις αρετές.*

*Γκαρ - γκαρ - γκαρ, τ' αφεντικό μου
πάντα βοηθώ
το φορτίο μου σηκώνω
δίχως βοηθό.*

*Απ' τα ζώα πιο μεγάλη
έχω αντοχή,
φώναζε καμαρωμένος
και στην εξοχή.*

*Τη δικιά μου ποιός δεν ξέρει
την υπομονή;
κι έβγαζε μιά τελευταία
δυνατή φωνή.*

*Ναι, του λείει η αγελάδα
μ' όλα συμφωνώ...
μα το πείσμα σου, δεν είπες,
το... γαϊδουρινό.*

Μαστοροπούλου Ειρ.

Δωρεές εις μνήμη που έχουν εισπραχθεί από 1/1/98 έως 31/6/98

1. Μάρα Γρατσούνη - Λεμίσιου εις μνήμη του πατέρα της Παν. Γρατσούνη	20.000
2. Παναγιώτης και Γεωργία Τσιπά εις μνήμη του πατέρα τους Βασ. Τσιπά	10.000
3. Φωτεινή Παπαδοπούλου εις μνήμη Γιάννη Λυμπερή	10.000
4. Φωτεινή Παπαδοπούλου εις μνήμη Γιάννη Λιάτσου	10.000
5. Αναστασία Σωτ. Δερματά εις μνήμη συζύγου της Σωτήρη	25.000
6. Γιώργος Ι. Παπαστάθης εις μνήμη Γιώργου Πασπάλη	10.000
7. Νίκη Θάνου εις μνήμη προσφιλών της συγγενών	2.000
8. Γιάννα Τρικαλινού εις μνήμη Γιώργου Τρικαλινού	2.000
9. Σταύρος Ζορμπαλάς εις μνήμη προσφιλών συγγενών	2.000
10. Μαρία Ζωγράφου εις μνήμη Τιμπογιάννη Γιάννη (πατέρας της) για τον Ι.Ν. Αγίου Γιάννη	10.000
11. Πάυλος Φλέγγας εις μνήμη Γιάννη Τιμπογιάννη για τον Ι. Ν. Αγίου Γιάννη	15.000
12. Λούλα χήρα Γιώργου Φλέγγα εις μνήμη Γιάννη Τιμπογιάννη για τον Ι.Ν. Αγίου Γιάννη	10.000
13. Αθηνά Τιμπογιάννη εις μνήμη του συζύγου της Γιάννη Τιμπογιάννη	15.000
14. Δημ. και Ολγα Λιάπη εις μνήμη Μαρούλας Κωστοπούλου για τον Ι.Ν. Αγίας Κυριακής	30.000
15. Δημ. και Ολγα Λιάπη εις μνήμη Μαρούλας Κωστοπούλου για το Ι.Ν. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος	85.000
16. Αλέκα Μυριαλή εις μνήμη του συζύγου της Αλεξάνδρου	25.000
17. Στέλλα Παπαδή εις μνήμη συζύγου της Γιώργου για διαμόρφωση του χώρου της προτομής Γιώργου Παπαδή	25.000
18. Στέλλα Γ. Παπαδή εις μνήμη Γιάννη Δερματά για τη διαμόρφωση του χώρου προτομής Γιώργου Παπαδή	25.000
19. Εις μνήμη Μαρίας Δ. Κεράνη επί τη συμπλήρωση 2 ετών από το θάνατο της 30/6/96 Η εγγονή της Κατερίνα και ο σύζυγός της Χρυσόστομος Παπαβασιλείου και τα δισέγγονά της Σταύρος - Σπύρος κατοίκων Κύπρου	60.000
20. Οικογένεια Νικολάου Δ. Κεράνη εις μνήμην Νικήτα Σπ. Κουτσούκη	5.000
21. Οικογένεια Δημητρίου Σπ. Κρίκου εις μνήμην Νικήτα Σπ. Κουτσούκη	5.000
22. Βαγγελιώ Κομποροζου εις μνήμη Νικήτα Σπ. Κουτσούκη και Μαρούλας Κωστοπούλου	\$ 100
Από Παναγιώτα Μούτσελου εις μνήμην Νικ. Κουτσούκη	
Για την εκκλησία Μεταμόρφωσις Σωτήρος	15.000
Εις μνήμην Μαριάνθη Κωστοπούλου	
Για την εκκλησία Μεταμόρφωσις Σωτήρος	15.000
Εις μνήμην Νικήτα Κουτσούκη Προσφορά από την οικογένειά του	
Για την Αγία Κυριακή	50.000
Και για την Αγία Σωτήρα	50.000

Για τους δύο συγχωριανούς μας Μαρία Σταθοπούλου - Μπακαέ και Λάμπρου Σουλιώτη που έφυγαν από τη ζωή οι νεκρολογίες στο άηλο φύλλο.

Διάφορες δωρεές από 1/1/98 - 31/6/98

Α/Α Ονοματεπώνυμο	Αιτιολογία	Ποσόν
1. Λίλη Κομποροζου - Κεραμίδα	για σκοπούς της Αδελφότητας	4.000
2. Παντελής Κουβέλης	για σκοπούς της Αδελφότητας	6.500
3. Πιπίτσα Γιουρνά	για σκοπούς της Αδελφότητας	7.000

Λίγα λόγια γι' αυτούς που έφυγαν

Η μνημόνευση προσφιλών προσώπων στη στήλη αυτή γίνεται με φροντίδα των οικείων οι οποίοι θα πρέπει να μας δίνουν το κείμενο με τα απαραίτητα στοιχεία και μια φωτογραφία

ΖΑΦΕΙΡΟΥΛΑ ΓΕΡΑΓΑ

Η Ζαφειρούλα Γεραγά το γένος Καβάδη γεννημένη στη Λαμία, σχεδόν πριν ένα αιώνα, έφυγε από τη ζωή, πλήρης ημερών, στις 7 Μαΐου 1998.

Με τις κατά καιρούς δωρεές της προς την Αδελφότητα μας ανακηρύχθηκε Μεγάλη Ευεργέτιδα. Η τελευταία της δωρεά για την επισκευή του Ιερού Ναού της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στο Μικρό Χωριό συνετέλεσε μαζί και με τις υπόλοιπες σημαντικές δωρεές των Μικροχωριτών όχι μόνο να επισκευασθεί η στέγη του ναού αλλά να καλυφθούν και οι 5 τρούλοι με μολύβι και να γίνουν ορισμένες άλλες εργασίες στο εσωτερικό και εξωτερικό μέρος του ναού.

Με το Μικρό Χωριό Ευρυτανίας είχε συνδεθεί, αφού ο πρώτος της σύζυγος, ήταν ο Δημήτρης Παπακωνσταντίνου, γιός του τότε ιερέα του Μικρού Χωριού Παπακώστα.

Τους δεσμούς της με τους συγγενείς του πρώτου άνδρα της τους διατήρησε και μετά τον δεύτερο γάμο με το Κώστα Γεραγά.

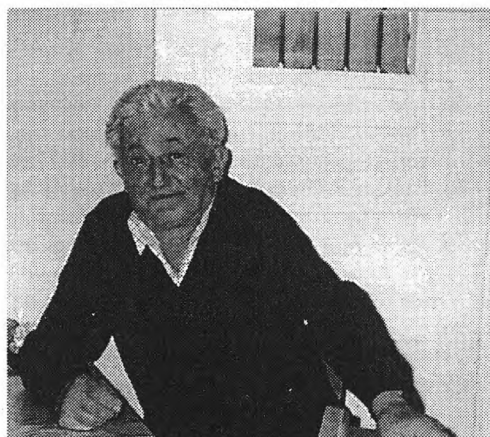
Υπήρξε από πολλά χρόνια μέλος της Αδελφότητας και πάντα βοηθούσε για την επίτευξη των σκοπών της. Κρατούσε δεσμούς φιλίας με πολλούς Μικροχωρίτες και αυτό της

το ενδιαφέρον υπήρχε μέχρι το τέλος της ζωής της. Ήταν ευγενική ψυχή, και την διέκρινε απέραντη καλωσύνη. Εμείς έτσι θα την θυμόμαστε πάντα.

Η κηδεία της έγινε στο Β' Νεκροταφείο Αθηνών στις 9 Μαΐου 1998 και στην τελευταία της κατοικία την συνόδευσαν συγγενείς, φίλοι και μέλη της Αδελφότητας μας. Ο Θεός ας αναπαύσει την αγνή ψυχή της, και νάναι ελαφρύ το χώμα της Αττικής γης που την σκεπάζει.

Θ. Κεράνης

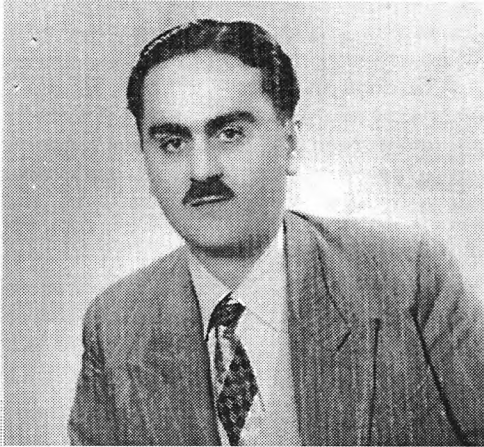
ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΠΑΣ

Στις 18 του Νοέμβρη έφυγε από τη ζωή ο Βασίλης Τσιπας.

Ο Β.Τ. γεννήθηκε το 1917 στη Βελωτά Ευρυτανίας. Από τα Βελωτά ήταν και η σύζυγός του, Ελένη το γένος Κολοκυθά. Απέκτησαν τρία παιδιά, δύο κορίτσια και ένα αγόρι. Τα περισσότερα χρόνια τα έζησε στο Μικρό Χωριό, εντάχτηκε στη ζωή του χωριού και γνώρισε την αγάπη. Ήταν εργατικός και φιλήσυχος άνθρωπος, καλός οικογενειάρχης. Στην τελευταία του κατοικία τον συνόδευαν τα τρία παιδιά του που ήρθαν από την μακρινή Αυστραλία και την Αθήνα. Παρευρέθησαν επίσης οι συγγενείς του και πολλοί Μικροχωρίτες. Ο Θεός ας αναπαύσει την αγνή ψυχή του και νάναι ελαφρύ το χώμα που τον σκέπαζει. Αιώνια η μνήμη του.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΙΜΠΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ο Ιωάννης Τσιμπογιάννης γεννήθηκε στο χωριό Χελιδόνα (Λάστοβο Ευρυτανίας). Παντρεύτηκε την Αγαπούλα, κόρη του αείμνηστου Χρήστου Φλέγγα, που ως πρόεδρος του Μικρού Χωριού, εκτελέστηκε από τους Ιταλούς (24 Σεπ. 1942). Απέκτησε μαζί της δύο κόρες. Ο Γιάννης πέθανε στη θαλπωρή της οικογένειάς του και ευτύχησε, πριν κλείσει τα μάτια, να δει και εγγόνια. Αγαπούσε το χωριό μας και πάντα ενδιαφερόταν για τα κοινά.

Παραθέτουμε, αντί άλλου μνημοσύνου, τον επικήδειο της αδελφής του Νίκης:

‘Υστατο χαιρε στον αδελφό μου

Αδελφέ μου, έζησες τη ζωή σου σαν Έλληνας πατριώτης, στα ίχνη του πατέρα μας. Καλός οικογενειάρχης, καλός φίλος, έντιμος και εργατικός. Πολέμησες στο Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο στα αλβανικά μέτωπα με γενναιότητα. Πολέμησες όταν η Πατρίδα μας υποδουλώθηκε από τα γερμανικά στρατεύματα 3 χρόνια στα βουνά της Ρούμελης με τον ‘Αρη το Βελουχιώτη και ίσως είσαι από τους ελάχιστους Έλληνες που δεν ζήτησες τη σύνταξη της Εθνικής Αντίστασης, λέγοντας ότι δεν πολέμησες να σ’ ανταμοψεί η πατρίδα αλλά γιατί πίστευες στα ιδεώδη της Ελευθερίας.

Μόλις έφυγαν οι Γερμανοί από την Ελλάδα, στρατεύθηκες στο νόμιμο στρατό της Πατρίδας, γιατί ήσουν νομοταγής και καλός πατριώτης, σαν τον αείμνηστο πατέρα μας που ήρθε 7 φορές από την Αμερική σαν εθελοντής, κάθε φορά που κινδύνευε η Ελλάδα μας και παρασημοφορήθηκε από τον Ελευθέριο Βενιζέλο και τον Κωνσταντίνο

τον Α’ για την ανδρεία του, ο δε θείος σου και αδελφός του πατέρα μας, ο Νίκος Τσιμπογιάννης, άφησε την πνοή του στη Μικρά Ασία το 1922. Είσατε παράδειγμα Ελλήνων.

‘Αφησες πίσω σου καλά παιδιά και υπέροχα εγγόνια!

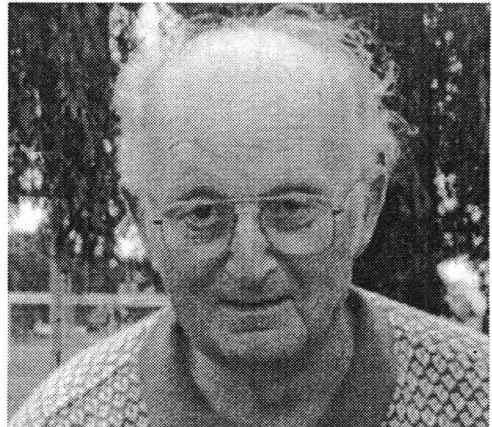
Ας είναι αναπαυμένη η ψυχή σου

Καλό ταξίδι αδελφέ μου.

Ανδρονίκη Β. Τσιμπογιάννη

Αθήνα, 20/2/98

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΙΑΤΣΟΣ

Ο Ιωάννης Λιάτσος γεννήθηκε στο Μεγάλο Χωριό. Παντρεύτηκε τη Μαρούλα Διον. Πριοβόλου από το Μικρό Χωριό. Απέκτησαν δύο κόρες. Στη δεκαετία του ‘50 έφυγαν για την Αμερική, αρχικά στη Ν. Υόρκη και αργότερα στην Καλιφόρνια. Πράος και γλυκομίλητος άνθρωπος, ποτέ δεν ξέχασε τους συμπατριώτες του από το Μεγάλο ή Μικρό Χωριό. Με τη νοσταλγία της πατρίδας, πέθανε στην Καλιφόρνια στις 25 Νοεμβρίου 1997. Αντί άλλου μνημοσύνου, παραθέτουμε το γεμάτο ευαισθησία δημοσίευμα στη μνήμη του που έγραψε σε τρεις αμερικανικές εφημερίδες και ένα περιοδικό η κόρη του Ελένη.

Η Ελένη, εκτός από την κύρια απασχόλησή της, είναι εκδότρια του «Ελληνικού Πληροφοριακού Δελτίου της Νότιας Καλιφόρνιας», ενός μηνιαίου εντύπου και διευθύντρια της τοπικής Λέσχης Ελληνοαμερικανίδων. Είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Ελληνικής Πανεπιστημιακής Λέσχης και μέλος του συλλόγου Ελληνικής Τέχνης και Ψυχαγωγίας καθώς και του συλλόγου Ελληνοαμερικανών Επιχειρηματιών και Επαγγελματιών Νότιας

Καλιφόρνιας. Ακολουθούν τα γεμάτα τρυφερότητα και περηφάνεια λόγια της αφιερωμένα στην μνήμη του αιώνηστού πατέρα της:

«Στις 25 Νοεμβρίου 1997, είχα ένα ακόμα λόγο νάμαι περήφανη για τις ελληνικές ρίζες μου. Μάλιστα, τον πιό σημαντικό απ' όλους: 'Ένωσα τη μεγαλοσύνη του πατέρα μου. 'Έφυγε απ' αυτό τον κόσμο, ήσυχα και ειρηνικά, έτσι ακριβώς όπως έζησε όλη του τη ζωή. Δεν ήταν ένας υπεράνθρωπος γκρεκός ούτε ένας τύπος έλληνα Ζορμπά. 'Ήταν ένας Έλληνας της παλιάς γενιάς που έζησε τη ζωή του ήσυχα, με μεγάλη ψυχική δύναμη, αξιοπρέπεια και πολύ σύνεση.

Το Νοέμβριο, μια κρύα χειμωνιάτικη μέρα, έτυχε να βρισκομαι στην Αστόρια, τη γνωστή ελληνική γειτονιά της Νέας Υόρκης. Σ' ένα από τα πολλά μαγαζιά εκεί, το μάτι μου έπεσε σε κάτι μικρά γυάλινα πραγματάκια. Είχαν το σχήμα καρδιάς, με την αμερικανική σημαία στο μισό μέρος και την ελληνική στο άλλο μισό. Αυθόρμητα άπλωσα το χέρι μου και πήρα μερικά. Το ίδιο βράδυ ένα τηλεφώνημα μου έλεγε ότι ο πατέρας μου ήταν στο νοσοκομείο, στην εντατική και ότι έπρεπε να επιστρέψω σπίτι αμέσως. Μετά μια βδομάδα έβαζα ένα απ' αυτά τα σημαϊάκια στο μαξιλαράκι που ακουμπούσε το άοπνο κεφάλι του. Κι αυτό γιατί ήταν εκείνος που μου έμαθε πως να αγαπώ και τις δύο χώρες.

Διαλέξαμε πολύ προσεκτικά την πλάκα στο μνήμα του. Το ελληνικό κλειδί τη στολίζει. Μια επιγραφή για να τη διαβάσουν όσοι περνούν από κει γράφει: «Εδώ κείται ένας Αμερικανός που η ψυχή του ήταν Ελληνική!»

Αυτό ακριβώς είναι και το πνεύμα των λέξεων που χρησιμοποιώ κάθε μήνα στη στήλη που γράφω: Η χώρα μου είναι η Αμερική, η καταγωγή μου είναι Ελληνική.

Σαν παιδί, είχα την τύχη να πηγαίνω στο ελληνικό σχολείο από τις 8 το πρωί ως τις 3 το απόγευμα, κάθε μέρα. Στη δευτέρα τάξη, έπρεπε να ζωγραφίσω το χάρτη της Ελλάδας. Τον περίμενα να γυρίσει σπίτι μετά από μια κουραστική μέρα 14 ωρών δουλειάς. Αμέσως σήκωσε τα μανίκια του και ζωγράφισε ένα ωραιότατο χάρτη της πατρίδας του. Πολύ προσεκτικά έβαλε τα ονόματα των μεγάλων πόλεων και σαν ευγνωμοσύνη στο μικρό χωριό του σημάδεψε ένα σημείο, πάνω στα βουνά της Στερεάς Ελλάδος και έγραψε: Μεγάλο Χωριό, Καρπενήσι. Τέλος, πήρε

γαλάζιο χρώμα για να τονίσει το όμορφο Αιγαίο Πέλαγος. Μαζί φουσκώναμε από περηφάνεια. Ο χάρτης πήρε 'Άριστα με τόνο. Το δικαιούται.

Μια φορά το χρόνο, μια ζεστή Κυριακή, θα ξεκινούσαμε όλοι μαζί, η μικρή οικογένειά μας από τέσσερα άτομα, θα πέραναμε το τραίνο για το Μανχάταν κι από κει το Φέφρου μπόουτ για να πάμε στο 'Αγαλμα της Ελευθερίας. Μια άλλη, πάλι, κρύα χειμωνιάτικη Κυριακή, θα περιμέναμε στη μεγάλη σειρά για να δούμε το Χριστουγεννιάτικο πρόγραμμα στην αίθουσα μουσικής, στο Ράδιο Σίτυ και στη συνέχεια θα επισκεπτόμασταν τις παγοδρομίες στο Κέντρο Ροκφέλερ. Πίναμε ζεστή σοκολάτα και σχεδιάζαμε πως μια μέρα θα έκανα και εγώ πατινάξ εκεί. Και μια μέρα, χρόνια μετά, το όνειρό μας θα πραγματοποιείταν. Πόσο εύκολα κατάφερε να με κάνει να νιώθω αμερικανίδα και συγχρόνως ελληνίδα. Ενθαρρύνοντάς με να είμαι και τα δύο, ένιωθα τον εαυτό μου ελεύθερο γιατί δεν χρειαζόταν να διαλέξω τη μια ή την άλλη χώρα. Σε ευχαριστώ Πατέρα.

'Ήλθε σε τούτη τη χώρα ως μετανάστης με μια γυναίκα, δύο πολύ μικρά παιδιά, τρεις βαλίτσες και 35 δολάρια στην τσέπη του. Πέθανε πολύ πλούσιος. Πλούσιος σε πίστη, σε οικογένεια και σε φίλους. Απόδειξη της πίστης του ήταν η στιγμή που ο ιερέας που τον επισκέφθηκε στο νοσοκομείο, άρχισε να προσεύχεται. Ο πατέρας μου, με τα μάτια κλειστά, σήκωσε το χέρι, που ήταν συνδεδεμένο με τα διάφορα σωληνάκια του νοσοκομείου και έκανε το σταυρό του. Η οικογένειά του, που στεκόταν δίπλα του με αγάπη και σεβασμό, ακολουθώντας μια ακόμα φορά το παράδειγμά του, έκανε και αυτή το ίδιο.

Στα γενέθλιά του, λίγα χρόνια πριν, οι περίπου 60 καλεσμένοι μαζεύτηκαν γύρω του, καθώς έσβηνε τα 80 κεράκια από την τούρτα του και τον παρότρυναν να πει κάτι. Εκείνος σήκωσε σεμνά το χέρι του και ευγενικά συναίνεσε με το κεφάλι του. Δεν ευχαρίστησε για τα πολλά δώρα τους, ούτε για τις ευχές τους. Απλά είπε: «Ευχαριστώ που με τιμήσατε απόψε στο σπίτι μου». Πως μπορεί ένα παιδί που ακούει αυτά τα λόγια και πολλά άλλα παρόμοια να μην νιώθει την οικογένεια και το σπίτι του σαν θεμέλιο της ζωής του! Θα είναι στην καρδιά μας για πάντα, γιατί εκείνος ήταν η καρδιά του σπιτιού μας.

Απόδειξη των φίλων του ήταν τα 49 αυτοκίνητα στην πομπή από την εκκλησία στο νεκροταφείο, οι εκατοντάδες ανθοδέσμες και καλάθια με τρόφιμα και ψωμιά, κάρτες, γράμματα, τηλεγραφήματα, προσφορές προς την Ορθόδοξη εκκλησία, την Καθολική εκκλησία και την Εβραϊκή συναγωγή καθώς και το φύτευμα δένδρων στη μνήμη του. Πραγματικά ένας πολύ πλούσιος άνθρωπος!

Τη μέρα που πέθανε, η μητέρα μου κρέμασε στο λαιμό μου το σταυρό του. Είναι ο σταυρός που με χαρά θα φορώ πάντα για πολλούς λόγους. Στη ζωή με δίδαξε να αγαπώ την Αμερική και να αγαπώ την Ελλάδα, διότι ήμουν κομμάτι και από τις δύο. Στο θάνατο με δίδαξε πόσο σημαντική είναι η ευθύνη μου να μεταφέρω το μήνυμά του αυτό και στην επόμενη γενιά.

Αριστα με τόνο και πάλι. Μπράβο Πατέρα.»

ΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΑΝΤΗΣ

Καθυστερημένα πληροφορηθήκαμε το θάνατο δύο συμπατριωτών μας. Δύο γνωστοί ευρυτάνες επιστήμονες, ο Νίκος Τσιαντής, γιατρός και ο Γιάννης Τσιαντής, συμβολαιογράφος, πέθαναν περί τα τέλη του 1997 από την επάρατο ο πρώτος, από την καρδιά του ο δεύτερος μέσα σε μια βδομάδα.

Κατάγονται από το χωριό Χελιδόνα και είναι γνωστό πόσο πολύ δεμένοι ήσαν και οι δύο με την Ευρυτανία και τη γενέτειρά τους, έστω κι αν οι επαγγελματικές τους ασχολίες τους έφεραν μακριά.

Ιδιαίτερα τον γιατρό τον θυμόμαστε σε μια επίσκεψη που κάναμε στη Χελιδόνα (1987) συνοδεύοντας τον Παπανίκο που πήγε να λειτουργήσει εκεί και να μεταλάβει κάποιους ασθενείς. Ο γιατρός μας πήρε σπίτι του, γνωρίσαμε την οικογένειά του και γεντήκαμε την εγκάρδια φιλοξενία του και την αγάπη και τα όνειρά του για τον τόπο του. Έδειχνε συνεχώς ενδιαφέρον.

Φεύγοντας αφήνουν πίσω τους ένα κενό αλλά και πολλές αναμνήσεις από την πατριωτική τους δράση και τις φιλάνθρωπες δραστηριότητες.

Ας είναι ελαφρύ το χόμα που τους σκεπάει.

M.K.

ΝΙΚΗΤΑΣ ΣΠ. ΚΟΥΤΣΟΥΚΗΣ

Νικήτας ο γελαστός

Έτσι τον φώναζαν οι φίλοι στη Μακεδονία (Πλατύ, Ν. Μουδανιά, Θεσ/νίκη) τα χρόνια της Κατοχής και της Απελευθέρωσης που έζησε εκεί και έτσι φαντάζομαι, θα ήθελε να τον θυμόμαστε όλοι.

Γεννήθηκε το 1924 στο Μικρό Χωριό όπου και έζησε μέχρι το 1936. Εκείνη τη χρονιά τελείωσε το δημοτικό σχολείο με δάσκαλο τον περίφημο Παπαδή που πολύ τον σεβόταν. Όπως έλεγε ο ίδιος, με παράπονο, ούτε μια μέρα δεν τον άφησαν να χαρεί τις καλοκαιρινές διακοπές, να παίζει σαν παιδί. Ο πατέρας του είχε καταστραφεί οικονομικά στην Κων/πολη και οι ανάγκες της οικογένειας έστειλαν τον μικρό Νικήτα (12 χρονών) να εργαστεί στο Καρπενήσι. Ο ίδιος, ήθελε πολύ να σπουδάσει, να μάθει Γαλλικά και βιολί. Όλα όμως τα παραμέρισε η πραγματικότητα που έγινε ακόμα πιο σκληρή μετά τον πρόωρο θάνατο του πατέρα του Σπύρου (52 χρονών).

Τότε έγινε αυτός ο αρχηγός της οικογένειας και ο υπεύθυνος για τους υπόλοιπους (τη μητέρα του Σοφία και τα αδέρφια Φρόσω, Γιάννη, Αλέκο, Μένιο).

Δούλεψε αγόγγυστα και ακούραστα μέχρι να μπορέσουν όλοι να ορθοποδήσουν.

Εξάλλου σε όλη του τη ζωή είχε έντονη την αίσθηση της προσφοράς και του καθήκοντος.

Μεγάλο χρονικό διάστημα της Κατοχής έζησε στη Θεσ/νίκη όπου μαζί με τον πολυαγαπημένο του ξάδερφο Γιάννη Δερματά, δούλεψαν έφηβοι τότε και οι δύο, για την αντίσταση.

Μοίραζαν προκηρύξεις, διακινούσαν υλικό, έγραφαν σε τοίχους.

- Πιάστηκε από τους Γερμανούς και κρα-

τήθηκε στο στρατόπεδο Μεταγωγών «Παύλος Μελάς», πήδηξε από γερμανικό τραίνο, μαζί με άλλο φίλο και επέζησε του βομβαρδισμού της Λαμίας. Πάντα με χαρά αναπολούσε τα δύσκολα αλλά και ηρωικά εκείνα χρόνια.

Ίσως γιαυτό ενημερωνόταν πάντα για κοινωνικά θέματα και μέχρι το τέλος διάβαζε πολιτική ιστορία.

- Λάτρευε τη γνώση που ο ίδιος δεν μπόρεσε να αποκτήσει και μας παρακινούσε πάντα στη μάθηση.

- Υποστήριζε την αλήθεια και το δίκαιο με πάθος και συγχίζοταν πραγματικά με τις αδικίες, όμως ως άτομο φιλελεύθερο και ευγενικό εκ φύσεως αισιοδοξούσε πάντα για το μέλλον.

- Πίστευε ότι οι άνθρωποι ανήκουν σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τους καλούς και τους παραστρατημένους, οι οποίες με τις υποδείξεις και τις νουθεσίες θα «στρώσουν».

Ίσως αυτές οι απόψεις του να είχαν σχέση με το γεγονός ότι ήταν βαθιά θρησκευόμενο άτομο. Αγαπούσε και τιμούσε ιδιαίτερα την Παναγία Προυσιώτισσα και κάθε φορά που πήγαινε στο χωριό επισκεπτόταν και τον Προυσό.

- Αγαπούσε το χωριό του και τους συγχωριανούς του όλους. Χαιρόταν πραγματικά αν κάποιος συγγενής ή συγχωριανός διακρινόταν σε κάποιο τομέα, πνευματικό ή οικονομικό. Αισθανόταν ότι αυτό αντανακούσε και τιμούσε όλους τους υπόλοιπους και τον ίδιο προσωπικά.

- Δεν ακούσαμε ποτέ να εκφράζεται άσκημα για κανένα και δεν επέτρεπε και σε μας να κακοχαρκτηρίζουμε κανένα. Νομίζω ότι στον αγαπημένο μου πατέρα ταιριάζει το αρχαίο γνωμικό «ως χαρίεις άνθρωπος όταν άνθρωπος ει».

- Κέρδισε με κόπους τις μάχες της ζωής σε δύσκολους καιρούς, εκτός από την τελευταία, με τη γνωστή επάρατη αρρώστια. Εμείς όμως θα τον θυμόμαστε σαν νικητή.

- Ευχαριστούμε όλους όσους μπόρεσαν (γιατί όλα έγιναν τόσο γρήγορα) να παρεβρεθούν στον αποχαιρετισμό του και να μας συμπαρασταθούν με τόση αγάπη.

- Ελπίζουμε όλοι οι συγχωριανοί να τον θυμούνται με συμπάθεια.

Φρόσω Νικήτα Κουτσούνη

Στο τέλος της νεκρώσιμης ακολουθίας ο κ. Αριστ. Θάνος συνόδευσε το Νικήτα με τα παρακάτω λόγια:

Καλέ μας Νικήτα,

Ηρθαμε σήμερα κοντά στου όλου οι δικοί σου, οι φίλοι και οι χωριανοί να σε ξεπροβο-

δίσουμε στο στερνό σου ταξίδι.

Έφυγες τόσο ξαφνικά κι ανεπάντευχα πριν ακόμα προλάβουμε να μάθουμε πως αρρώστησες.

Εζήσες μια ήσυχη ζωή κι ας είχες αναλάβει από νωρίς με τόση προθυμία και στοργή το ρόλο του προστάτη και βοηθού για ολοκλήρη την ευρύτερη οικογένεια.

Ήσουν ο καλός φίλος και συνεργάτης για όλους τους ανθρώπους που σε γνώρισαν.

Θα σε θυμόμαστε πάντα με αγάπη σαν εκείνη που έδειχνες κι εσύ για όλους μας.

Εύχομαι ο χρόνος ν' απαλύνει γρήγορα τον μεγάλο πόνο όλων των δικών σου.

Καλό σου ταξίδι

ΑΚΥΛΑΣ ΚΩΝ. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ (1926-1998)

- Υπήρξε ένας από τους πιο δραστήριους και γνωστούς εμπόρους της Λαμίας, ενώ η ζωή του υπήρξε υπόδειγμα τιμιότητας και συνέπειας, καθώς ομολογούν όλοι οι επαγγελματίες της Λαμίας.

Ξεκίνησε πάμπωχος, από το περίφημο για τη φυσική ομορφιά του Μικρό Χωριό, προτελευταίο παιδί μιας οκταμελούς οικογένειας και κατάφερε με τη συνεχή εργατικότητα του και το ήθος του να διακριθεί στον επαγγελματικό στίβο της ζωής και να καταλάβει δίκαια μια ξεχωριστή θέση στην κοινωνία της Λαμίας σε δύσκολους καιρούς.

Τον διέκρινε η ακατάβλητη θέληση για προκοπή και συνεχή άνοδο, καθώς δεν έμενε αναπαυόμενος με αυτά που πετύχαινε στη δουλειά του, αλλά προσπαθούσε να ανέλθει ψηλότερα επαγγελματικά και κοινωνικά. Ξεκίνησε σαν απλός ηλεκτρολόγος, μετά έγινε εργολάβος ηλεκτρολόγος, έπειτα επισκευαστής ραδιοφώνων, κατασκευαστής κρεατομηχανών, επαγγελματικών ψυγείων και στο τέλος εισαγωγέας μπαταριών αυτοκινήτων.

Υπήρξε άνθρωπος απλός και δεν του άρεσε να επιδεικνύεται, αν και ήταν πολύ ευκατάστατος. Καλό σου ταξίδι Ακύλα.

Ας είναι ελαφρύ το χόμα που τον σκεπάζει και νάναι αιώνια η μνήμη σου!

SUN & SEA

TRAVEL AGENCY

- Αεροπορικά εισιτήρια για όλο τον κόσμο • Συνέδρια - Εκθέσεις
- Οργανωμένες εκδρομές • Διαβατήρια - Βίζες

Στις οικονομικότερες τιμές!!
ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΓΙΟΥΡΝΑ - ΒΟΥΓΑΜεσογείων 6, Τηλ.: 7799.261, 7799. 558

**ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ -
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ - ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ
Η ΧΕΛΙΔΩΝΑ
Δ/ΝΣΗ ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΙΝΙΑΣ**

Θέα προς το Βελούχι
Παραδοσιακή φιλοξενία, εξυπηρέτηση
Παλιό Μικρό Χωριό Πληρ. Τηλ. 0237/41221

**ΤΟ ΧΩΡΙΑΤΙΚΟ
Ψησταριά**

Εστιατόριο - Χωριάτικη Κουζίνα
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΝΑΣΙΟΠΟΥΛΟΥ
Νέο Μικρό Χωριό Τηλ. 0237/41257/41103

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ ΔΩΜΑΤΙΑ
Α' κατηγορίας

**ΑΖΑΚΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ
ΠΟΛΥΤΕΛΗ
ΔΩΜΑΤΙΑ**

Νέο Μικρό Χωριό, Πληρ. Τηλ. 0237/41318

**ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ
ΠΟΛΥΤΕΛΗ ΔΩΜΑΤΙΑ
ΡΙΝΑ ΤΑΣΙΟΥ**

Νέο Μικρό Χωριό Πληρ. Τηλ. 0237/41349

ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΖΑΡΡΑ

**ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ
ΠΟΛΥΤΕΛΗ ΔΩΜΑΤΙΑ**

Νέο Μικρό Χωριό Πληρ. Τηλ. 0237/41236/41433

**ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΟΥΡΑΣ
ΨΗΣΤΑΡΙΑ - ΤΑΒΕΡΝΑ**

Χωριάτικη Κουζίνα
Πληρ. Τηλ. 0237/41300

**ΤΑΒΕΡΝΑ «Η ΓΩΝΙΑ»
ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΕΤΟΙΜΑ ΦΑΓΗΤΑ (της ώρας)**

**ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΝΤΑΙ
ΠΟΛΥΤΕΛΗ ΔΩΜΑΤΙΑ**

Νέο Μικρό Χωριό Πληρ. Τηλ. 0237/41393

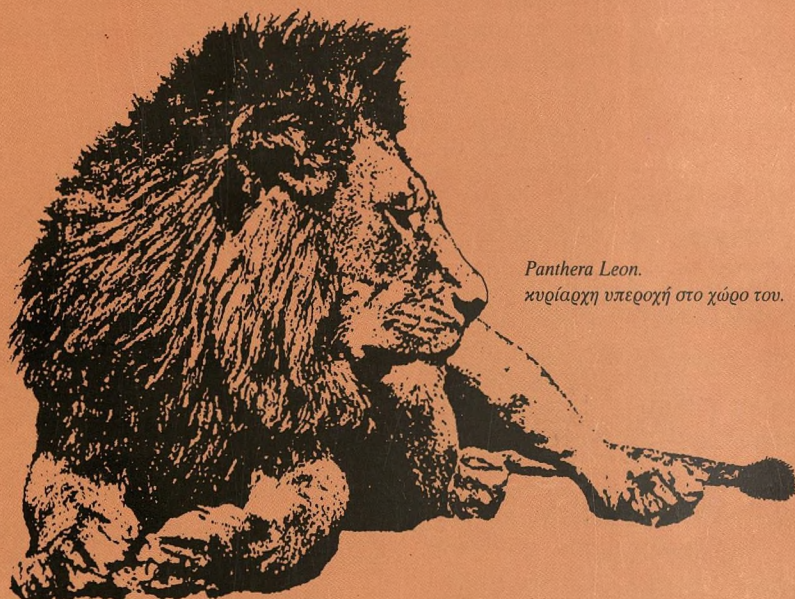
Ξενοδοχείο
Εστιατόριο
Καφετέρια

**Μοτέλ
ΕΛΛΑΣ**

Πληρ. Τηλέφωνο
0237-41206
Νέο Μικρό Χωριό

Κάποιοι ανάμεσά μας, Έχουν πιο Ανεπτυγμένο «ένστικτο» Υπεροχής:

Panthera Leon.
κυρίαρχη υπεροχή στο χώρο του.

ΙΔΙΩΤΙΚΟ Τ.Ε.Λ.
ΠΛΑΚΑ

- ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ
- ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ
- ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ
& ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Ιδιωτικό Τ. Ε. Λ.
Αναγνωρισμένο από το Κράτος

Ζωναρά 10, Τηλ.: 6457082-4,
5244011, 8250552, 6875421